

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ
ПРАВопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

Навчально-практичний посібник

Дніпро – 2023

УДК 351.74:342.95
Д-51

*Рекомендовано до друку науковою радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
протокол № 11 від 18 серпня 2022 року*

Колектив авторів:

Фоменко А. Є. – ректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, полковник поліції, Заслужений юрист України;
Камишанський О. Ю. – начальник ГУНП у Рівненській області, кандидат юридичних наук, полковник поліції;
Дудоров О. О. – професор кафедри кримінально-правової політики та кримінального права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України;
Бахчев К. В. – декан факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;
Бочковий О. В. – завідувач навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, майор поліції;
Дрок І. С. – старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції;
Покайчук В. Я. – завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;
Свірін М. О. – головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного НДІ МВС України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;
Левик В. Д. – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного НДІ МВС України.

Рецензенти:

Богоніс В. Р. – заступник начальника Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, підполковник поліції;
Миронюк Р. В. – професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Д-51 Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї: навч.-практ. посібник / Фоменко А. Є., Бахчев К. В., Дудоров О. О., Камішанський О. Ю., Бочковий О. В. та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 112 с.

ISBN 978-617-8032-94-4

Навчально-практичний посібник містить аналіз діяльності підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї з практичними рекомендаціями щодо підвищення ефективності даного напрямку роботи поліції.

Призначений для курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, науковців юридичного спрямування, а також практичних працівників підрозділів Національної поліції та інших правоохоронних органів.

ISBN 978-617-8032-94-4

© Автори, 2023
© ДДУВС, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ	7
1.1. Поняття вогнепальної зброї та її обіг в Україні	7
1.2. Сучасний стан запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції	15
1.3. Правове регулювання вогнепальної зброї в Україні: загальні підходи	22
1.4. Організаційно-правові засади здійснення контролю у сфері обігу вогнепальної зброї	34
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	48
2.1. Відповідальність за правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї	48
2.2. Кримінологічна характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї	50
2.3. Характеристика осіб, які вчиняють правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї	52
2.4. Проблемні питання протидії незаконному обігу зброї в умовах воєнного стану в Україні	63
РОЗДІЛ 3. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ	73
ДОДАТКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ – Верховна Рада України;
ВС – Верховний Суд;
ГУНП – Головне управління Національної поліції;
ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань;
ЗМІ – засоби масової інформації;
ЗУ – Закон України;
ІННП – Інформаційний портал Національної поліції;
к. пр. – кримінальне правопорушення;
КК України – Кримінальний кодекс України;
КМУ – Кабінет Міністрів України;
КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України;
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення;
МВС України – Міністерство внутрішніх справ України;
ОГП – Офіс Генерального прокурора;
п. – пункт;
с. – сторінка;
СРПП – сектор реагування патрульної поліції;
ст. – стаття;
ЦК України – Цивільний кодекс України.

ПЕРЕДМОВА

Забезпечення безпеки громадян, охорона їх життя та здоров'я, особистої недоторканності є в Україні пріоритетними напрямками державної політики та головними завданнями її правоохоронних органів.

Обраний Україною та підтриманий українським суспільством європейський шлях подальшого розвитку, потребує здійснення державою послідовних та цілеспрямованих кроків у напрямі створення законодавчої бази, що дозволить ефективно протидіяти й запобігати злочинності. Водночас, вагомою загрозою поступальному розвитку суспільних відносин в Україні є інтенсивність та небезпечність протиправних посягань кримінального характеру, у тому числі і у сфері обігу вогнепальної зброї. У першу чергу, підвищену суспільну небезпеку несуть правопорушення, які вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та боєприпасів і, відповідно створюють високу суспільну напругу. Наслідками вчинення таких протиправних діянь нерідко є нанесення непоправної шкоди життю та здоров'ю громадян, отримання ними тілесних ушкоджень та каліцтва, масової загибелі людей тощо.

Різке насичення суспільства вогнепальною зброєю, як у сфері легального володіння, так і в її незаконному (кримінальному) обігу є одним з негативних наслідків геополітичних, соціально-економічних та ідеологічних змін, що сталися за останні роки в Україні.

Суттєві корективи до проблеми, яка розглядається, безперечно вносить і війна, у стані якої на сьогодні знаходиться Україна внаслідок збройної агресії росії, адже вогнепальна зброя це засіб (інструмент) війни за допомогою якого реалізуються цілі тих чи інших воєнних дій (оборона, наступ, охорона тощо).

Збройне вторгнення росії на територію України, яке вимагає від державних інституцій значних витрат людських та матеріальних ресурсів для забезпечення боєздатності Збройних Сил України, подолання наслідків агресії (відновлення знищеної та пошкодженої інфраструктури, житлового фонду тощо), не тільки суттєво гальмує економічний та суспільно-політичний розвиток держави, але й вкрай негативно впливає на криміногенну ситуацію в Україні, зокрема сприяє незаконному обігу вогнепальної зброї. Правоохоронцями наразі вилучається велика кількість вогнепальної зброї, боєприпасів, навіть бойової техніки (мають місце випадки вилучення у місцевого населення трофейних танків)¹. Це не могло негативно не позначитися на кримінальній обстановці в країні.

Основне навантаження у протидії незаконному обігу зброї за цих умов лежить на працівниках Національної поліції України. Так, лише на блокпостах (станом на кінець липня 2022 року) поліцейськими під час проведення перевірок вилучено 630 одиниць зброї, 45 тисяч набоїв, 350 гранат, що, як заявляють у Національній поліції, становить приблизно половину вилученої з незаконного обігу зброї, яка могла вийти в мирне життя й застосовуватися з протиправними цілями².

---

¹ Статична інформація опублікована на офіційному сайті Генеральної прокуратури України. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

² Чи можливі провокації Білорусі та чи буде легалізація зброї. URL: telegraf.com.ua.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Водночас, запобігання кримінальним правопорушенням залишається малоефективним, правоохоронним органам, нажаль не вдається приборкати неконтрольоване розповсюдження вогнепальної зброї та боєприпасів (надалі в цій роботі – вогнепальної зброї). Так, аналіз статистичних даних свідчить, що за досліджуваний період у середньому розкривалося лише 40 % виявлених кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї (справи, у яких особам повідомлено про підозру у вчиненні злочину), на стадії готування та замаху попереджено всього близько 0,5 % зареєстрованих злочинів. Зокрема, у 2021 році залишились нерозкритими: 75 % злочинів, порушених за ст. 262 КК України (у 2020 – 88 %); 11 % за ст. 263 КК (у 2020 – 24 %); майже 91 % – за ст. 410 КК (у 2020 – 83 %); 20 % злочинів, вчинених із використанням вогнепальної зброї (у 2020 – 19 %); 35 % – з використанням вибухових речовин (у 2020 – 30 %)³. Зазначене безперечно свідчить про те, що правоохоронна система в Україні має істотні труднощі з запобіганням таким правопорушенням, що зокрема пов'язане з: архаїчністю чинного законодавчого та нормативно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї; недоліками кримінально-правового характеру; прорахунками в організації й тактиці запобігання правопорушенням цієї категорії, а також у забезпеченні своєчасного виявлення та вилучення вогнепальної зброї, боєприпасів із незаконного обігу; відсутністю сучасного науково-методичного забезпечення для виявлення, запобігання та ефективного досудового розслідування таких правопорушень тощо.

Таким чином, вивчення та наукове дослідження проблем протидії та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї, вбачається вельми актуальним на сьогодні. Своєчасність та необхідність дослідження вказаних проблем ініціювало замовлення Управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області на проведення відповідного наукового дослідження, результатом якого є науково-практичні рекомендації та цей посібник.

У науково-практичному посібнику авторами наведено організаційно-правові основи обігу вогнепальної зброї в Україні, надано детальну характеристику кримінальних правопорушень у досліджуваній сфері, вивчено сучасний стан запобігання вчиненню правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, а також надано рекомендації щодо підвищення ефективності профілактики та запобігання вказаним кримінальним правопорушенням.

Наведені у науково-практичному посібнику положення відповідають чинному законодавству України, мають практичну спрямованість та можуть бути використані під час запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів МВС України зі специфічними умовами навчання.

---

³ Статична інформація опублікована на офіційному сайті Генеральної прокуратури України. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття вогнепальної зброї та її обіг в Україні

На сьогодні в Україні злочинність є реальною загрозою національній безпеці країни, завдає суттєвої шкоди підвалинам державності, перешкоджає здійсненню соціально-економічних реформ, породжує в суспільстві атмосферу нестабільності і страху громадян за свою особисту і майнову безпеку.

Суспільна небезпека незаконного обігу зброї полягає у створенні «сприятливих умов» для скоєння більш тяжких злочинів. Статистичні дані свідчать, що останні роки характеризуються високим рівнем злочинів, що скоєні із застосуванням зброї. Відмінною рисою незаконного обігу зброї є і те, що окрім збільшення обсягів, змінюються і його якісні характеристики: він набуває організованого і транснаціонального, а в періоди загострень соціально-економічних протиріч – і політичного характеру. Підтвердженням цього є війна, що триває з 2014 року⁴. Окрім дестабілізації політичної ситуації, суттєвої шкоди, що завдається соціально-економічним відносинам в Україні тощо, збройний конфлікт є джерелом, що підживлює незаконний обіг зброї, сприяє незаконному потраплянню її вглиб країни. Крім того, вихід озброєння з-під контролю держави, безперечно, впливає на воєнну безпеку країни.

Протидія незаконному обігу зброї займає особливе місце в діяльності Національної поліції щодо запобігання злочинам, оскільки вона характеризується подвійною превенцією: окрім припинення незаконних дій зі зброєю, попереджаються також і тяжкі наслідки, які можуть настати в ході протиправного застосування зброї.

Так, Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року до основних повноважень поліції (ст. 23) віднесено здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень, ужиття в межах компетенції заходів для їх усунення.

Практична діяльність правоохоронних органів свідчить, що в організації запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї в умовах її транснаціоналізації важливого значення набуває міжнародна практика та їх ефективна взаємодія. Міжнародними правовими організаціями, які вивчають проблеми протидії злочинності, неодноразово підкреслювалась важливість постійного моніторингу питань, пов'язаних з організацією запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї, підтримання на належному професійному рівні національних систем кримінального правосуддя. Зокрема, Тринадцятий Конгрес Організації

---

⁴ Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL: <http://dw.com/p/1FSfT>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Об'єднаних Націй (ООН) по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12-19 квітня 2015 року) закликав держави до розробки та прийняття ефективних заходів щодо запобігання й протидії незаконному виготовленню та обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин. До таких заходів Конгрес, зокрема, відніс: проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для створення перешкод незаконному застосуванню та виготовленню вогнепальної зброї й вибухових речовин; використання передових технологій, у т.ч. нанесення маркування та ведення обліку для полегшення відслідковування вогнепальної зброї та підвищення ефективності кримінальних розслідувань щодо незаконного обігу зброї⁵. Заходи, запропоновані Конгресом ООН, здебільшого стосуються запобігання злочинам на загальнодержавному рівні. Завданням Національної поліції в цьому напрямі вбачається можливим визначити шляхом з'ясування та узагальнення причин та умов, що сприяють учиненню цих злочинів⁶.

Усе частіше в засобах масової інформації (ЗМІ), заявах політиків, коментарях правоохоронців збільшення кількості правопорушень із застосуванням вогнепальної зброї та вибухівки в Україні пов'язують з недосконалим контролем за переміщенням вогнепальної зброї із зони збройного конфлікту. Регулярні повідомлення про вибухи гранат, збройні напади й численні схрони в мирних містах дедалі частіше вказують на величезну прогалину з боку держави в цьому питанні. Як справедливо зазначає Н. Міняйло: «Поширення незаконного обігу вогнепальної зброї як один з найбільш «перспективних» напрямів діяльності організованих злочинних угруповань, поряд з торгівлею наркотиками, людьми, контрабандою та проституцією, сприяє процвітанню так званого «чорного» ринку зброї. Незаконна торгівля зброєю стає усе більш прибутковим злочинним промислом»⁷.

Сьогодні, у зв'язку з високим рівнем насильницької злочинності, труднощами у роботі правоохоронних органів та, як наслідок, падінням довіри до них, зростає інтерес різних верств населення до проблем нормативно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї. Багатьма нашими співгромадянами вільне володіння вогнепальною зброєю розглядається як символ свободи та дієвий засіб реалізації конституційного права на самозахист. Водночас, за даними різних соціологічних опитувань, ініціативу легалізації купівлі вогнепальної зброї підтримує меншість громадян України. Суспільство

---

⁵ Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Declaration/V1504153_Russian.pdf

⁶ Свірін М. О., Левик В. Д., Коцюбинська Ю. М. Нормативно-правове забезпечення запобігання національною поліцією злочинам у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзначення Дня науки – 2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 120-123.

⁷ Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: Б. в., 2012. 20 с. URL: <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=8510>.

наразі не готове до легалізації обігу короткоствольної вогнепальної зброї, хоч прибічники такого сміливого кроку наводять на його користь численні аргументи.

Так, у пояснювальній записці до проекту ЗУ «Про цивільну зброю і боєприпаси» зазначається, що переважна більшість розвинених країн світу (усталених демократій) надали відповідне право своїм громадянам, і це сприяло зменшенню кількості насильницьких злочинів проти особи та злочинів проти власності. Досвід Прибалтики, Грузії та Молдови переконує в тому, що надання права громадянам на цивільну вогнепальну зброю знижує вуличну злочинність на 50-70 %. Натомість введення жорстких правил й обмежень щодо володіння цивільною зброєю у Великій Британії призвело до стрімкого зростання кількості злочинів за останні 5 років: на 88 % – злочинів з використанням насильства, на 101 % – озброєних пограбувань, на 105 % – згвалтувань і на 24 % – вбивств⁸.

На сьогодні пересічний громадянин України на законних підставах може отримати дозвіл на придбання, зберігання, носіння чи збут лише мисливської вогнепальної зброї. Останнім часом, особливо під впливом розроблення та реєстрації у ВРУ декількох законопроектів, спрямованих на закріплення права громадян володіти короткоствольною вогнепальною зброєю, в юридичній літературі й суспільстві загалом активізувалась дискусія з цього приводу.

Аналізуючи поняття «обіг зброї», С. Параниця, пише, що згадане визначення в умовах держави можна обговорювати як соціальну функцію. Концепція, порядок функціонування та структура обігу зброї змінювались історично залежно від зміни напряму інтересу, соціальної потреби у цій сфері суспільних відносин. Обіг зброї складається з багатьох елементів (придбання, реєстрація, зберігання, носіння, застосування) та регулюються адміністративно-правовими нормами, сукупність яких становить самостійний інститут⁹.

17 квітня 2000 р. на Х конгресі ООН з попередження злочинності та поведіння з правопорушниками було прийнято документ під назвою «Віденська декларація про злочинність та правосуддя: відповіді на виклики XXI століття». У ньому наголошується на необхідності зміцнювати міжнародне співробітництво і взаємну правову допомогу з метою припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до нього. Виявляється, що у світі протягом року у середньому, у зв'язку із застосуванням стрілецької зброї, гине півмільйона осіб – це одна смерть на хвилину¹⁰.

---

⁸ Яка зброя буде дозволена. Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1. URL: [https://ngrp-ua.info/2014/12/18627](https://ngrp.ua.info/2014/12/18627).

⁹ Параниця С. П. Адміністративно-правові засади обігу зброї та пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009. 148 с.

¹⁰ Романов О. Зброя у світі. Правове регулювання. *Юридичний вісник України*. 2-8 лип. 2015 р. № 26; 9-15 лип. 2005 р. № 27.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

---

24 лютого 2000 р. на Генеральній Асамблеї Ради Безпеки ООН було прийнято Міжнародний кодекс поведінки щодо постачання зброї. У цьому документі зазначається, що міжнародні поставки основних видів звичайної зброї, стрілецької зброї і легких озброєнь, а також боєприпасів, щорічно стають причиною людських страждань і незліченних жертв, більшість яких – це мирні жителі. Виходячи з цього, Кодексом встановлено, що постачання зброї може проводитися тільки в тому випадку, якщо буде обґрунтовано доведено, що пропоноване постачання не буде використовуватися державою-отримувачем або стороною-одержувачем у країні кінцевого призначення для сприяння серйозних порушень прав людини – таким, як геноцид та інші злочини проти людяності, наприклад, «етнічна чистка», позасудові, сумарні і довільні страти, примусові зникнення осіб, тортури та інші види жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, утримання під вартою з порушенням міжнародних стандартів у галузі прав людини.

На міжнародно-правові документи, присвячені обігу вогнепальної зброї, Україна, звісно, не може не зважати при вдосконаленні свого національного законодавства про зброю. Водночас, як слушно зазначається в юридичній літературі, основна проблема боротьби з нелегальним розповсюдженням зброї на міжнародному рівні полягає в тому, що міжнародне співробітництво у цій сфері ґрунтується на зобов'язаннях, які держава-учасник того чи іншого документа добровільно бере на себе. «У світі немає відповідної інстанції, яка б засуджувала чи карала держав-порушниць, що взяли на себе конкретні зобов'язання, але не виконують їх. На сьогодні не існує ні загального для всіх держав закону щодо контролю над озброєнням, ні міжнародного суду, який би розглядав скарги та справи з цього приводу»¹¹.

За інформацією Національної поліції, станом на січень 2018 р. в Україні офіційно було зареєстровано близько 800 тис. одиниць вогнепальної мисливської зброї, якими володіли 663 тис. українців¹². Після початку війни на Донбасі різко зросла кількість незареєстрованої зброї, яка перебуває в нелегальному обігу (сталосся процвітання «чорного» ринку зброї), підтвердженням чого є збільшення кількості осіб, які засуджуються за незаконне поводження з нею. Так, за 2018 рік органи прокуратури передали до суду майже 6 тисяч кримінальних проваджень за фактами незаконного обігу зброї. При цьому, даний показник у 2021 та 2022 роках знизився, не дивлячись на те, що у 24 лютого 2022 року розпочалось повномасштабне російське вторгнення на територію України¹³. Зокрема, у 2021 році зареєстровано 4115 кримінальних правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї (ст.ст. 262, 263 КК України), з яких 3631 (88 %) направлено до суду з обвинувальним актом, а вже у

---

¹¹ Там само.

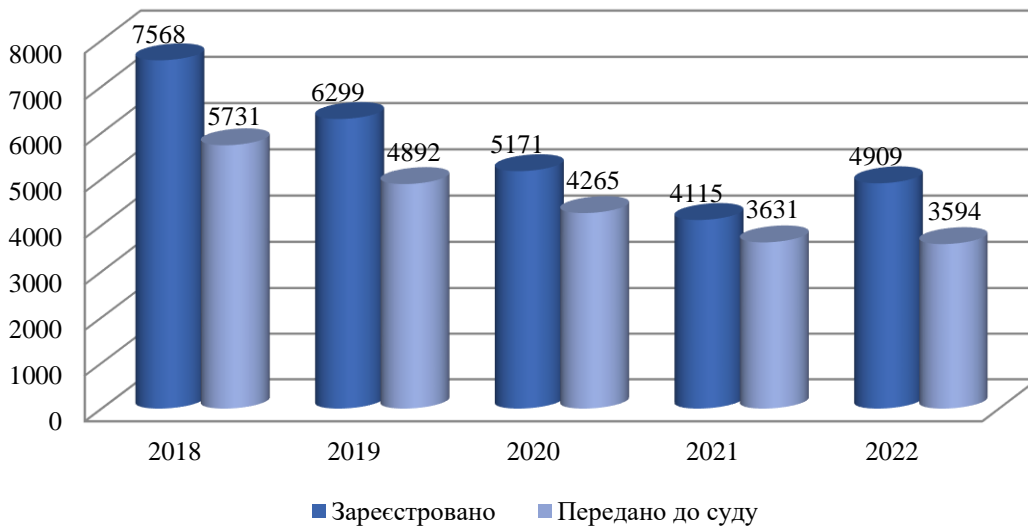
¹² 5 запитань про зброю в Україні. URL: <https://hromadske.ua/posts/5-pytan-pro-zbroiu-v-ukraini>.

¹³ Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

Організаційно-правові основи обігу вогнепальної зброї в Україні

2022 році з 4909 зареєстрованих кримінальних правопорушень у сфері обігу зброї до суду з обвинувальним актом направлено 3594 (73 %). Таким чином, вести мову про ефективний контроль за сферою обігу вогнепальної зброї на сьогодні, на жаль, не доводиться, що призводить до погіршення криміногенної ситуації. Більше того, нелегальний обіг зброї сприяє вчиненню інших тяжких злочинів – умисних вбивств, розбоїв тощо.

Кількість кримінальних проваджень у сфері обігу зброї
(ст.ст. 262, 263 КК України)

Нормативна база, присвячена питанням обігу вогнепальної зброї, в Україні є недосконалою. ВРУ так і не сказала своє слово з досліджуваної проблематики, хоч, починаючи з 1995 р., на її розгляд подавалось чимало відповідних законопроектів. На сьогодні в Україні (чи не єдиній європейській країні), незважаючи на наше прагнення до євроінтеграції, відсутній спеціальний закон, який би виважено (з урахуванням знайденого балансу різних суспільних інтересів) урегулював ці питання.

Разом з тим, з урахуванням того, що вогнепальна зброя є одним із видів зброї, передусім доцільно з'ясувати, *що саме визнається зброєю*. У тлумачному словнику української мови зброя визначається широко – як знаряддя для нападу та оборони, сукупність засобів для ведення війни, бою та поділяється, зокрема, на біологічну, вогнепальну, токсичну, хімічну, холодну¹⁴.

Зазвичай у криміналістиці під зброєю розуміють пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені і конструктивно призначені для ураження живої цілі, знищення або пошкодження об'єктів навколишнього середовища.

Основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв є їх призначення – ураження живої цілі,

¹⁴ Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобними, так і виготовленими промисловим способом (абз. 2 п. 2 постанови Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).

Щодо *видів зброї*, то до них потрібно відносити: 1) вогнепальну зброю (стрілецьку, артилерійську та гранатомети), реактивну, ракетну, мінну, запалювальну, торпедну та інші звичайні види військової зброї; 2) ядерну, хімічну, біологічну, лазерну, інфразвукову, радіологічну та інші види зброї масового знищення; 3) холодну зброю; 4) пневматичну зброю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду.

Згідно з чинним законодавством України не визнаються зброєю:

- 1) електрошочкові пристрої;
- 2) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;
- 3) спеціальні засоби, що застосовуються правоохоронними органами при охороні громадського порядку;
- 4) спеціальні засоби самооборони (упаковки з аерозолями, газові пістолети і револьвери).

Звісно, у просторічному розумінні можна вести мову про зброю газову, гумову, електрошочкову тощо, але такий широкий підхід не відповідає чинному законодавству (це впливає навіть з назви відповідної Інструкції МВС України¹⁵, яка є своєрідним заміном відсутнього на сьогодні Закону України про зброю), а тому може бути прийнятий лише за умови зміни вітчизняного законодавства про зброю.

Питання про віднесення тих чи інших предметів до певних видів зброї вирішується з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. За об'єктивними ознаками зброєю є предмети, що здатні заподіяти шкоду життю та здоров'ю людини, а також навколишньому середовищу з урахуванням їх конструктивних особливостей¹⁶. Суб'єктивно вони призначені для враження живої та іншої цілі, тобто не повинні мати іншого призначення – господарського, побутового, спортивного, обрядового тощо.

У випадках, коли для вирішення питання, чи є відповідні предмети зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями або радіоактивними матеріалами, а також для з'ясування їх придатності до використання за цільовим призначенням потрібні спеціальні знання, призначається експертиза.

---

¹⁵ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями ними снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622 (зі змінами).

¹⁶ Так, діюча методика криміналістичного дослідження холодної зброї класифікує останню за довжиною клинка, його твердістю, кутом заточування та іншими показниками.

Тлумачний словник пропонує таке визначення вогнепальної зброї – це усі види пістолетів, рушниць, гармат та ін., що стріляють за рахунок миттєвого згоряння пороху та газів, які виштовхують кулю або снаряд¹⁷. П. 8.2 згаданої Інструкції МВС України містить більш складне визначення, яке однак змістовно узгоджується з попереднім: вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

Відповідно до п. 8.8 Інструкції МВС України мисливська вогнепальна зброя – це зброя, призначена для ураження тварин і птахів під час полювання. До неї належать: мисливські гвинтівки, карабіни та штуцери, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні рушниці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100-140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці зі свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають поряд з гладкими і нарізні стволи.

Позитивно варто оцінити ту обставину, що у наведених визначеннях поняття вогнепальної зброї немає вказівки на початкову швидкість снаряда (кулі), бо ця характеристика є суто технічною. До того ж судово-медична експертиза констатує, що вплив на тіло людини залежить не стільки від швидкості кулі, скільки від її кінетичної енергії¹⁸.

Контроль за обігом вогнепальної зброї, як вже зазначалось, є об'єктом пильної уваги з боку різних міжнародних організацій. Так, спеціально створеною комісією РЄ був вироблений текст Європейської конвенції про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами (далі – Конвенція), яка була підписана у Страсбурзі 28 червня 1978 р. і набула чинності 1 липня 1982 р. Ст. 2 Конвенції позначає мету цього документа – припинення незаконного обігу вогнепальної зброї, відслідковування та виявлення цієї зброї, яка переміщується з території однієї держави на територію іншої. У Додатку I Конвенції наводиться доволі розлоге і складне для сприйняття визначення поняття «вогнепальна зброя»: це – будь-який предмет, з якого за допомогою вибухового, газового, повітряного і будь-яких інших способів метання можна випустити заряд дробу, кулю або інші боєприпаси, заряд токсичного газу, рідини або іншої речовини; автоматична зброя; короткоствольна зброя з напівавтоматичним механізмом, з механізмом, що вимагає перезарядження, або з механізмом для ведення вогню одиночними пострілами.

Конвенція відносить до вогнепальної зброї не тільки зброю у власному розумінні цього слова, а й її основні частини, а також боєприпаси. Водночас згаданий документ вказує на те, що вогнепальною зброєю не визнаються такі

---

¹⁷ Бусел Т. В. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

предмети: 1) явно непридатні для використання; 2) через малопотужність не підлягають контролю у країні, з якої вони переміщуються; 3) призначені для підняття тривоги, подачі сигналів, використання в рятувальних діях, на бойнях, для гарпунного видобутку тварин, промислового або технічного використання, але за умови, що ці предмети застосовуються тільки для перерахованих цілей; 4) через давність не підлягають контролю у країні, з якої вони переміщуються.

Правовому режиму обігу зброї присвячений і Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності (далі – Протокол), до якого Україна приєдналась 2 квітня 2013 р. Ст. 2 Протоколу проголошує його мету – співробітництво держав задля недопущення, боротьби й викорінення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї. Ст. 3 Протоколу містить визначення низки понять, зокрема вогнепальної зброї. Це – будь-яка переносна ствольна зброя, яка спричинює постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її моделей. У Протоколі спеціально наголошено на тому, що старовинна вогнепальна зброя та її моделі визначаються відповідно до національного законодавства. Ч. 1 ст. 5 аналізованого документа вказує на те, за які умисні дії зі зброєю держава-учасник Протоколу має встановити кримінальну відповідальність. Йдеться про: 1) незаконне виготовлення вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї; 2) незаконний обіг цих предметів; 3) фальсифікацію або незаконне видалення, знищення або зміну маркування на вогнепальній зброї, передбаченого ст. 8 Протоколу.

На практиці при застосуванні КК України зазвичай враховується те визначення поняття вогнепальної зброї, яке з посилання на Інструкцію МВС України сформулював Пленум ВС України. *До вогнепальної ним віднесено всі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї (як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої), для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей)*¹⁹.

Саме це визначення відтворює в одному з науково-практичних коментарів КК України В. Навроцький. Вчений також пише, що вогнепальну зброю становлять пристрої, призначені для стрільби незалежно від калібру, довжини ствола, наявності нарізів – від пістолетів і гвинтівок до артилерійських гармат, мінометів будь-якого калібру. Поняттям вогнепальної зброї охоплюються

---

¹⁹ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 (абз. 1 п. 4).

також реактивні системи – одиночні ракети та системи залпового вогню незалежно від призначення (для враження сухопутних, повітряних або морських цілей), дальності, наявності керування польотом після пуску. Причому зброєю є як власне пристрої для відстрілювання куль, снарядів, ракет, так і системи, які забезпечують здійснення пострілу чи пуску (супровід цілі, наведення, корегування вогню тощо)²⁰.

1.2. Сучасний стан запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції

На сьогодні в Україні на руках у населення перебуває більше 2,5 млн. одиниць офіційно зареєстрованої зброї (як гладко ствольної, так і нарізної мисливської зброї). Остання по суті є нічим іншим як дещо переробленою бойовою зброєю, що перебуває на озброєнні Збройних Сил (ЗС) України (автомати АК, АКМ, карабіни СКС та ін.). Одночасно згідно експертних оцінок станом на 2013 рік на руках у населення перебувало біля 3 млн. 100 тис. одиниць нелегальної зброї.

При цьому, за заявою МВС України, основний канал потрапляння зброї в Україні – це невідконтрольні території²¹. Разом з тим, у 2013 році було вилучено 1693 одиниці вогнепальної зброї, що менше лише на 7,6 % у порівнянні з показником 2019 року.

За даними офіційної статистики, що розміщена на сайті Офіса Генерального прокурора, зазначається, що за 2020 рік було вилучено 1624 одиниці вогнепальної зброї, при цьому зареєстровано 5339 кримінальних проваджень щодо незаконного поводження зі зброєю (ст.ст. 262, 263, 263-1 КК України). А якщо взяти 2016 рік, то було зареєстровано 6225 кримінальних проваджень щодо незаконного поводження зі зброєю, що на 12 % менше, ніж у 2013 році, коли в Україні не було бойових дій, а всі території були підконтрольні, та й зброї у 2016 році майже на 24 % менше було вилучено ніж у 2013, а у 2020 році вилучено на 4 % менше зброї ніж у 2013 році.

При цьому, за 2019 рік, за даними ГПУ, 6204 порушень закону були кваліфіковані як незаконний обіг зброї, боєприпасів та вибухових речовин. З цієї кількості лише 100 випадків припали на власників офіційно зареєстрованої мисливської зброї. Та методика обліку правопорушень із використанням вогнепальної зброї та вибухових речовин, яку використовує Генпрокуратура, не дає цілісної картини²².

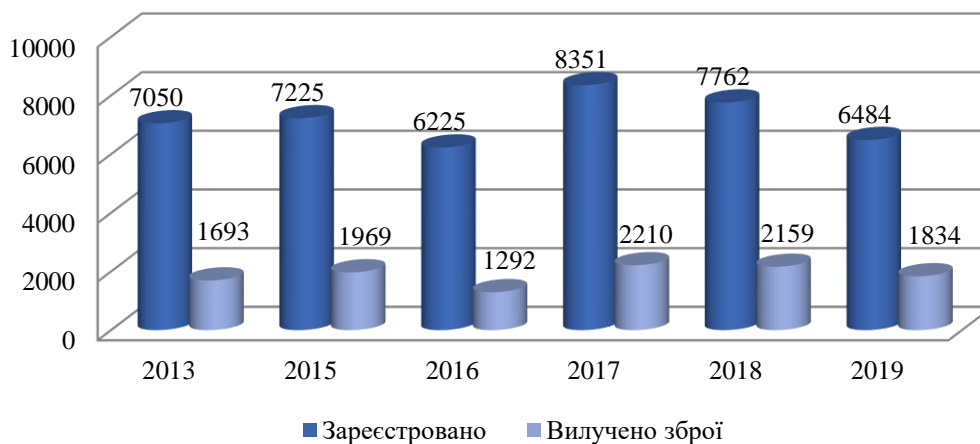
²⁰ Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України (10-те вид., перероб. та доп.). Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 884.

²¹ У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoyi-rik-zbroyi>.

²² Климчук О. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити. URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Кількість кримінальних проваджень у сфері обігу зброї (ст.ст. 262, 263, 263.1 КК України) та кількість вилученої зброї

У 2021 році Національною поліцією викрито понад 3,9 тис. кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, незаконним виготовленням, переробкою чи ремонтом вогнепальної зброї або незаконним виготовленням бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв. За результатами вжитих заходів розкрито 3,5 тис. таких кримінальних правопорушень²³.

Статистика Національної поліції за 2021 рік²⁴:

Одним із негативних наслідків перебування в незаконному обігу значної кількості вогнепальної зброї є вчинення у 2021 році 288 кримінальних

²³ Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2021 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2021/Zvit_NPU_2021_.pdf.

²⁴ Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2021 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2021/Zvit_NPU_2021_.pdf.

правопорушень з її використанням, з них 257 – розкрито²⁵.

Окремо варто акцентувати увагу на статистичних даних 2022 року, який характеризується повномасштабним збройним конфліктом російської федерації та України. Так, станом на червень 2022 року більше 10 000 одиниць зброї потрапили до громадян непідконтрольним чином. Поліція офіційно фіксує зростання на 37% кількості злочинів, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї в Україні, за півроку воєнного стану в Україні²⁶.

Недоліком в оцінці хибних статистичних показників є те, що на підставі кількісних показників діяльності правоохоронних органів здійснюється оцінка ефективності їх діяльності, вносяться корективи щодо планів роботи, залучаються додаткові сили чи засоби щодо протидії правопорушенням, показники вчинення яких збільшуються тощо. Більше того, на підставі аналізу статистичних даних визначаються сфери діяльності правоохоронних органів, які потребують реформування, або додаткових науково-методичних матеріалів, розробку яких здійснюють науковці. Ці ж самі показники використовують народні депутати для обґрунтування змін до чинного законодавства.

Як результат, у разі хибності початкового уявлення про реальний стан речей, який був сформований на підставі недостовірних статистичних даних, буде здійснене реагування не на ті аспекти, які дійсно потребують уваги, буде затрачена велика кількість людських та фінансових ресурсів, час. А основне, ті сфери діяльності, які дійсно потребуватимуть реагування, залишаться без уваги.

У випадку з протидією злочинності, наслідки неправильної оцінки сучасного стану на підставі хибних статистичних даних призводять до трагічних наслідків, адже кожен злочин чи правопорушення – це посягання на права людини, інколи й на її життя та здоров'я, а особливо правопорушень, які вчиняються у сфері обігу зброї або з її використанням.

2018 року головний військовий прокурор України оприлюднив кількість незареєстрованої вогнепальної зброї на руках українців – 400 тисяч одиниць. У місцевій пресі можна натрапити на дані про три і навіть п'ять мільйонів одиниць. «Точна цифра нікому невідома. Якщо вам кажуть, що їм відома кількість такої зброї, запитайте про методику. Її нема, – стверджує Вадим Черниш. – І хто ж вам зізнається, що він має незаконну зброю?²⁷».

Суспільна небезпека незаконного обігу зброї полягає у створенні «сприятливих умов» для скоєння більш тяжких злочинів. Навіть на підставі тих статистичних даних, які є, останні роки характеризуються надзвичайно

---

²⁵ Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2021 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2021/Zvit_NPU_2021_.pdf.

²⁶ Кількість злочинів, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї, зросла на третину. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3498058-killist-zlociniv-povazanih-iz-zastosuvannam-vognepalnoi-zbroi-zroslo-na-tretinu-klimenko.html>.

²⁷ Климчук О. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити. URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

високим рівнем злочинів, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). Так, протягом 2013 року в Україні було зареєстровано 6 929 таких злочинів; у 2014 – 7 228, у 2015 – 7 409, у 2016 – 6 307, а 2020 року – 5 116.

При цьому спостерігається зменшення вилучення з незаконного обігу вогнепальної зброї (2013 – 1693, 2014 – 2 328, 2015 – 1 969, 2020 – 1624). Це свідчить про недопрацювання правоохоронних органів та перехід злочинів цієї категорії до латентної форми. Серед вилученої зброї збільшується частка більш потужної зброї, зі збільшеною вбивчою силою (наприклад, гранатомети). У зв'язку з тим, що злочинці використовують ефективнішу зброю, наслідки її застосування більш тяжкі та в більшості випадків призводять до смерті жертви злочину.

Маємо невинне зростання кількості зареєстрованих злочинів цієї категорії і це з урахуванням того, що з 2014 року за об'єктивних причин не реєструються правопорушення, що вчиняються на територіях АР Крим та частині Донецької і Луганської областей. Усе це свідчить про наявність в Україні тривалої тенденції до зростання числа злочинів щодо незаконного поводження зі зброєю.

У січні-грудні 2020 року Центром безпекових досліджень «СЕНСС» проаналізовано 1591 подію, пов'язану з незаконним обігом та використанням зброї. З усіх подій, які було зафіксовано та проаналізовано, у 1473 випадках ідентифіковано види та/або кількість зброї, що незаконно зберігалась або використовувалась. Цей показник складає 93 % від загальної кількості оброблених повідомлень²⁸.

Відповідно до даних моніторингу найбільше випадків незаконного обігу та використання зброї та вибухонебезпечних пристроїв зафіксовано у Дніпропетровській (167 повідомлення), Київській (відповідно 114), Херсонській (104) та Харківській (101) областях та м. Києві (124). У порівнянні з 2019 роком негативні тенденції збереглися у Дніпропетровській, Київській та Харківській області, а також м. Києві, значно погіршилась ситуація у Херсонській області (Додаток 8).

У 2020 році зберігається тенденція щодо використання різного типу зброї та вибухових пристроїв під час конфліктів на дорозі, суперечок між сусідами та членами родини.

Новим трендом для 2020 року також стало використання зброї з метою викрадення людей та вимагання²⁹.

Щодо надання дозволів та обліку зброї. У 2020 році було видано 60 133 дозволи на придбання/зберігання нарізної та травматичної зброї. У 2019 році таких дозволів було видано трохи більше – 60 951.

---

²⁸ Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>

²⁹ Там само.

Станом на 5 січня 2021 року в Україні налічувалось **705 393 власників** мисливської вогнепальної зброї, окрім того підрозділами дозвільної системи офіційно обліковується **203 262 одиниці** зареєстрованої вогнепальної нарізної зброї (як на об'єктах дозвільної системи, так і у громадян).

Щодо вилучення та добровільної здачі зброї. Правоохоронці вилучають з незаконного обігу зброю в помешканнях, публічних місцях та автотранспортних засобах. Так, майже у 800 випадках зброю виявлено в приватних помешканнях, 630 – в публічних місцях (вулиці, двори багатоповерхівок, зупинки автотранспорту, вокзали), 133 – в автотранспортних засобах.

За результатами моніторингу також ідентифіковано 101 гранатомет та 53 кулемети, виявлені у схронах зі зброєю, помешканнях цивільних осіб, місцях вчинення злочинів за участю злочинних угруповань тощо. Показовою є кількість вилучених правоохоронцями гранатометних пострілів та їх частин – 1128.

Варто зауважити, що у другій половині 2020 року, у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року та першою половиною 2020 року, зросла кількість повідомлень про **переробку травматичної зброї (у незаконно облаштованих майстернях)** та випадки контрабанди³⁰.

Привертають увагу дані щодо зменшення у 2020 році кількості добровільно зданої зброї та вибухових речовин. Так, у 2019 році за даними Національної поліції кількість добровільно зданої вогнепальної зброї, що незаконно зберігалась, склала 5444 одиниці, у 2020 році цей показник знизився майже **в 13 разів** (423 одиниці). Також у 2019 році було добровільно здано 484 214 боєприпасів (патронів), у свою чергу у 2020 році – 18 782 боєприпаси (зменшення **у 25 разів**). Аналогічна ситуація і з добровільної здачею зареєстрованої вогнепальної зброї: 11042 одиниці було здано у 2019 році, а у 2020 – 4410 одиниць (зменшення у 2,5 рази).

Загалом така тенденція могла б вказувати на зменшення кількості зброї, яка знаходиться у населення. Проте є підстави вважати, що такі показники пов'язані з небажанням населення позбуватися нелегальної зброї через складну соціально-політичну ситуацію в країні та небезпеку початку бойових дій за межами Луганської та Донецької областей. Особливо враховуючи ескалацію конфлікту та нарощування рф чисельності живої сили та озброєння на кордоні з Україною.

Дані Нацполіції демонструють зростання кількості власників зареєстрованої зброї, які зловживають спиртними напоями, вживають наркотичні речовини з немедичною метою, порушують громадський порядок – за рік цей показник **збільшився на 14 % (з 4894 до 5598 осіб)**.

Незважаючи на порівняно невеликі абсолютні показники, у 2020 році майже **в 1,5 рази зросла** кількість злочинів, скоєних із застосуванням

---

³⁰ Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

зареєстрованої зброї та кількість людей, що постраждали в їх результаті – з 98 у 2019 році до 139 у 2020 році.

Варто зауважити, що за даними моніторингу СЕНСС від використання як зареєстрованої, так і незареєстрованої зброї загинуло щонайменше 87 осіб, поранені – 260³¹.

Отже, насиченість країни зброєю зумовлює її неправомірне застосування. Відповідно виникає пряма залежність між зростанням незаконного обігу зброї та кількістю скоєних збройних злочинів.

Практично немає категорії людей, яким би потенційно не загрозувала небезпека бути потерпілим від злочину, пов'язаного з використанням зброї. Суспільна небезпека таких діянь зростає рік у рік. Якісно і кількісно розширюються види злочинів зі зброєю, удосконалюються види зброї, багаторазово збільшується їх вражаюча дія і відповідно – тяжкі наслідки збройних злочинів. Для порівняння, якщо у 2005 році на обліку перебувало лише 4 таких нерозкритих злочини, то в 2006 – 13, 2007 – 28, 2010 – 82, 2011 – 121, 2012 – 130, 2013 – 148, 2014 – 189, 2015 – 215. За десятиліття кількість таких злочинів зросла у 50 разів та має тенденцію до зростання і надалі³². Станом на 2020 рік, як зазначають в МВС, у державі скоєно більше 733 злочинів із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин.

Ал насторожує більше не те, що зброя попадає в руки кримінального елемента, у якого її доволі достатньо було завжди і до того ж злочинці в тій чи іншій мірі знаходяться в полі зору правоохоронних органів та їх оперативних підрозділів, а наявність «вогнепалу» у громадського населення, яке може в будь-який момент застосувати його не тільки зі злочинною метою, але й в інших цілях, *через раптові надмірні емоційні прояви чи побутові конфлікти тощо.*

Це підтверджується багатьма повідомленнями у ЗМІ.

Так, на Івано-Франківщині арсенал зброї було знайдено в жителя Галицького району, у якого за місцем проживання та в гаражі правоохоронці виявили три пістолети, 20 гранат РГД та Ф-1, 19 запалів до них, тротилову шашку вагою 400 грамів, чотири електродетонатори, понад 1 тис. набойів різного калібру, кулеметні стрічки тощо.

У селищі міського типу Козелець нетверезий громадянин учинив скандал з місцевими мешканцями, погрожуючи їм застосуванням вогнепальної зброї. Потім він сів у автомобіль і кудись поїхав. Через деякий час цей же дебошир повернувся, дістав із салону авто гвинтівку з оптичним прицілом (пізніше з'ясувалося, що це бойова снайперська гвинтівка), зарядив її вистрелив у напрямку групи людей. Пізніше при обшуку в гаражі цієї

---

³¹ Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>

³² В Україні за 7 місяців скоєно 124 вбивства і замаху вогнепальною зброєю або вибухівкою. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>

затриманої особи поліцією було виявлено і вилучено біля сотні патронів до різної вогнепальної зброї, малокаліберну гвинтівку і т. ін.

У музеї м. Рівне нетверезий чоловік у камуфляжній одежі розбив скло в музейному літаку, заліз у кабіну і почав розмахувати пістолетом, погрожуючи всім навколо розстрілом. Працівники поліції, що прибули на місце події, затримали цю людину. Нею виявився 34-літній мешканець м. Новомосковська Дніпропетровської області. У нього вилучили посвідчення учасника АТО, бойовий пістолет і вісім патронів до нього.

Злочини, пов'язані із незаконним обігом вогнепальної зброї, сприяють загостренню криміногенної ситуації в країні, оскільки створюють умови для вчинення таких злочинів, як наприклад: терористичні акти, вбивства, розбійні напади тощо. Так, майже вдвічі збільшилась кількість фактів незаконного обігу зброї та вибухових речовин, які використовуються організованими злочинними формуваннями.

Про значне поширення вогнепальної зброї серед населення та у кримінальному світі свідчить і той факт, що при скоєнні навмисних вбивств із застосуванням вогнепальної зброї майже не використовується саморобна та перероблена зброя. Здебільшого застосовувалися така зброя, як револьвери, пістолети, автомати, карабіни, гвинтівки, гладкоствольна зброя тощо.

Такий стан речей підтверджується і аналізом кримінальних проваджень, розглянутих судами за ст. 263 КК. Так, у 33 % предметом злочину була граната(и), у 30 % – боєприпаси; у 22 – пістолет; 15 % склали разом вибухові речовини, гранатомети, автомати та обрізи³³.

Для злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, характерною рисою є особлива зухвалість, демонстрація сили, завдяки чому потерпілі від злочину, як правило, фактично позбавляються волі до протидії (опору). Зброя є не тільки засобом вчинення злочину, а стає при цьому одним із вирішальних психологічних чинників, навіть якщо її не було застосовано для ураження або спричинення тілесних ушкоджень.

Отже, за всіх цих умов, відчувається невідповідність «старих» форм і методів виявлення та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї, особливо потраплянню її до рук злочинців. Позначається також недосконалість сучасного нормативно-правового регулювання цієї діяльності та фактична відсутність сучасних науково обґрунтованих методик щодо своєчасного виявлення, попередження правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї.

Центральним же питанням проблеми, яка розглядається, є вдосконалення заходів щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї.

Передовсім варто забезпечити такий рівень організації й практичного здійснення запобігання правопорушенням у сфері обігу зброї, який би

---

³³ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

представляв собою системну й цілеспрямовану діяльність, спрямовану на:

- виявлення будь-яких осіб, особливо із числа тих, які прибули із зон збройного конфлікту, що придбали нелегальну вогнепальну зброю, особисто володіють нею, у тому числі з метою використання при вчиненні злочинів, або займаються її продажем на «чорному» ринку;
- вилучення зазначеної зброї (включаючи вплив з метою досягнення добровільної її здачі);
- перевірка вказаних суб'єктів на предмет можливої їх причетності до правопорушень з використанням чи з намірами використання вогнепальної зброї;
- зібрання матеріалів для притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил і норм щодо володіння зброєю, з метою недопущення настання тяжких наслідків;
- спрямування, при достатності підстав, до слідчого органу з метою вирішення питання про притягнення окремих осіб до кримінальної відповідальності.

1.3. Правове регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні

Питання, пов'язані з обігом вогнепальної зброї, є предметом регулювання різних галузей права.

Відповідно до ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Започаткувала правове регулювання обігу вогнепальної зброї у незалежній Україні ВРУ, яка 17 червня 1992 р. прийняла постанову «Про право власності на окремі види майна». Ця постанова і дотепер є чинною. Принаймні на офіційному сайті ВРУ жодних застережень з цього приводу не міститься. У Додатку № 2 до постанови ВРУ від 17 червня 1992 р. зазначається, що громадяни набувають права власності на такі види майна, придбаного ними з відповідного дозволу, що надається: на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю – ОВС за місцем проживання особам, які досягли 21-річного віку; на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами) – ОВС за місцем проживання особам, які досягли 25-річного віку.

Також у постанові ВРУ міститься заборона: зброя, боєприпаси (крім мисливської і пневматичної зброї, зазначеної у Додатку № 2, і боєприпасів до неї, а також спортивної зброї і боєприпасів до неї, що закуповуються громадськими об'єднаннями з дозволу ОВС) не можуть перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України.

Тут доречно пояснити, чому поява прогалини у відповідному законодавстві інколи пов'язується з 2007 роком. Справа у тім, що 27 квітня

2007 р. був прийнятий ЗУ «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України». Як наслідок, втратив чинність ЗУ «Про власність», на який зроблено посилання у постанові ВРУ «Про право власності на окремі види майна», яка закріпила дозвільний порядок поводження з відповідними видами вогнепальної зброї і в порядку реалізації якого було розроблено і прийнято відповідну Інструкцію МВС України. Але ж те, що у 2007 р. втратив чинність ЗУ «Про власність», не означає, що держава скасувала дозвільний порядок поводження з вогнепальною зброєю. Що заважало скасувати і постанову ВРУ від 12 жовтня 1992 р.? Але цього зроблено не було, звідки випливає, що законодавець не насмілився лібералізувати правовий режим обігу вогнепальної зброї як різновиду небезпечних предметів.

У цивільному праві зброя, включаючи вогнепальну, вивчається з погляду майна, що має особливий статус предметів, обмежених або вилучених із цивільного обороту (ст. 178 ЦК України), а також як джерело підвищеної небезпеки. Зокрема, наголошується на тому, що зброя є обмежено обороноздатним об'єктом цивільних прав і може набуватися громадянами у власність виключно з дозволу ОВС у т. ч. шляхом спадкування³⁴. Ще один цивілістичний аспект є таким: відповідно до ст. 7 ЗУ «Про страхування» видом обов'язкового страхування є страхування цивільної відповідальності громадян України, які мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї. Докладно порядок такого страхування врегульований КМУ³⁵.

Відповідно до ЗУ від 23 грудня 1993 р. «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» залежно від ступеня загрози для життя і здоров'я працівнику суду або правоохоронного органу та його близьким родичам може видаватись зброя (треба так розуміти – і короткоствольна вогнепальна). Порядок її застосування визначений КМУ³⁶.

Взагалі обіг вогнепальної зброї у сьогоднішній Україні регулюється й багатьма іншими нормативно-правовими актами, навіть просте перерахування яких є справою непростюю (бо їх щонайменше декілька десятків).

На виконання постанови ВРУ від 12 жовтня 1992 р. КМУ затвердив Положення про дозвільну систему. Встановлено, що до предметів, на які поширюється дозвільна система, належать, серед іншого, вогнепальна зброя

---

³⁴ Крушельницька Г. Проблемні питання переходу права власності на зброю в порядку спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 13-18.

³⁵ Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29.03.2002 р. № 402.

³⁶ Про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 575.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

(нарізна воєнних зразків, несучасна стрілецька, спортивна, навчальна, охолощена, мисливська нарізна і гладкоствольна) і бойові припаси до неї. При цьому постанова КМУ в частині видачі дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, охорону, перевезення і використання вогнепальної зброї відсилає до порядку, визначеного МВС України³⁷.

На сьогодні основним документом, який регулює порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, є, як вже зазначалось, Інструкція МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 зі змінами.

Проведене дослідження відповідного міжнародного досвіду та досвіду окремих зарубіжних країн свідчить, що ефективна протидія та запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї на сьогодні можливі лише за умов належного законодавчого забезпечення у сфері обігу вогнепальної зброї та міжнародної співпраці з цих питань. Зазначимо, що виходячи з цього, у рамках виконання Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання співпрацювати у сфері боротьби з організованою злочинністю, зокрема запобігати незаконному обігу вогнепальної зброї.

Питання щодо регулювання обігу вогнепальної зброї, здійснення контролю за цим процесом є актуальними для усіх держав сучасного світу. Значної уваги приділено цим проблемам і на міжнародному рівні, зокрема у ***Протоколі Організації Об'єднаних Націй проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї***, затвердженому Резолюцією 55/255 Генеральної Асамблеї ООН від 31.05.2001 (далі – Протокол ООН A/Res/55/255), який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року³⁸. Протокол ООН A/Res/55/255, до якого Україна приєдналась 2 квітня 2013 року³⁹, покликаний сприяти створенню на міжнародному рівні комплексної системи контролю за виготовленням та переміщенням вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів та боєприпасів до неї, а також спрямований на зміцнення співробітництва між

---

³⁷ Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576.

³⁸ Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, затверджений Резолюцією 55/255 Генеральної Асамблеї ООН від 31.05.2001 р. «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792#Text.

³⁹ Про приєднання України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Закон від 02.04.2013 р. № 159-VII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_792.

державами у цій сфері; визначає комплекс правових, організаційних та інших заходів глобального, регіонального й національного рівнів.

Проведений аналіз досвіду зарубіжних країн у цій сфері свідчить, що у більшості країн світу обіг вогнепальної зброї регулюється спеціальними законами якими, серед інших регламентуються і відносини щодо обігу цивільної вогнепальної зброї, зокрема придбання її громадянами, носіння, використання тощо.

Натомість, Україна на сьогодні фактично залишається єдиною державою в Європі та однією з небагатьох у світі, де відсутній спеціальний закон щодо регулювання обігу вогнепальної зброї. Порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної та холодної зброї визначений відповідною Інструкцією, затвердженою МВС України ще у 1998 році⁴⁰, Інструкцією про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї, затвердженою наказом МВС України № 314 від 31.05.1993 та зареєстрованим Міністерством юстиції України від 12.08.1993 за № 106⁴¹, Положенням про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженим наказом МВС України від 10.01.2022 № 2⁴² та деякими іншими нормативно-правовими актами МВС України у зазначеній сфері.

Доцільно зазначити, що вказана нормативно-правова база в недостатній мірі регламентує актуальні питання обігу зброї і не відповідає принципу правової визначеності. Зокрема, це: відсутність узгодженої термінології, що призводить до вільного трактування низки понять та корупційних ризиків; не визначеність правових підстав діяльності стрілецьких спортивних організацій та ін. Що стосується функціонування єдиного реєстру зброї, то за відсутності базового закону про зброю, в МВС України все ж планують запустити його «в промислову експлуатацію з тим набором сервісів, які готові та можливі на цей час. Тобто він може повноцінно працювати вже наприкінці жовтня і громадяни можуть бачити в ньому інформацію про себе, розуміти актуальність строків щодо документів, отримувати нові сервіси тощо»⁴³.

Вочевидь, небезпека неконтрольованого обігу вогнепальної зброї в Україні є очевидною і, відповідно очевидною є й потреба у законодавчому врегулюванні організації та контролю за обігом вогнепальної зброї.

---

⁴⁰ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металічними снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0637-98>.

⁴¹ Інструкція про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї, затвердженою наказом МВС України № 314 від 31.05.1993 р. та зареєстрованим Міністерством юстиції України від 12.08.1993 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0106-93>.

⁴² Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затв. наказом МВС України від 10.01.2022 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0090-22>.

⁴³ Бондаренко І. Єдиний реєстр зброї може повноцінно працювати наприкінці жовтня. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/news/jedinii-rejestr-zbroyi-moze-povnocinno-pracuvuvati>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Слід зазначити, що полеміка з питань необхідності законодавчого врегулювання обігу вогнепальної зброї точиться в політичних колах і громадянському суспільстві України, серед працівників правоохоронних органів, правозахисників та інших фахівців впродовж 30 років незалежності нашої держави (особливо після початку спровокованого та підтриманого РФ збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях у 2014 році). Про важливість прийняття такого закону, зокрема для вироблення кримінально-правової політики у сфері протидії злочинам у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів до неї, неодноразово зазначалося і науковцями⁴⁴. При цьому, серед учасників дискусії з означеного питання фактично однозначним є підхід до головного аспекту проблеми – обіг зброї в державі має бути врегульованим саме на законодавчому рівні з метою усунення ряду законодавчих протиріч, зокрема:

- Конституція України гарантує, що **правовий режим власності визначається виключно законами України** (пункт 7 статті 92), а зброя вочевидь належить до власності;
- статтею 263 КК України передбачена відповідальність за носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу. Водночас, на думку багатьох фахівців за відсутності закону про зброю таке кримінальне правопорушення в принципі неможливе⁴⁵.

Попри відсутність в Україні закону про обіг зброї, у власності наших громадян вже знаходиться значна кількість вогнепальної зброї. У Міністерстві внутрішніх справ України (далі МВС України) зазначають, що станом на 01.10.2021 р. в особистому користуванні громадян України зареєстровано 790 055 одиниць мисливської гладкоствольної та 170 195 одиниць мисливської нарізної і комбінованої зброї. Крім того, у власності громадян перебуває також майже 220 000 одиниць травматичних пістолетів і револьверів, а загальна кількість зареєстрованої вогнепальної зброї становить 1 225 353 одиниці⁴⁶. Це, на нашу думку, ще раз підкреслює необхідність законодавчого врегулювання обігу вогнепальної зброї в державі.

Характерно, що за роки незалежності в нашій державі було розроблено достатньо значну кількість законопроектів, що мали за мету законодавче врегулювання питань у цій сфері суспільних відносин, частина з яких навіть вносились у порядок денний Верховної Ради України. Між тим, жоден з них не став законом.

Враховуючи політичну та суспільну потреби, єдність думок урядовців та науковців щодо необхідності прийняття такого законодавчого акту, виникає очевидне запитання щодо причин, які гальмують цей процес.

---

⁴⁴ Катеринчук І. П., Меркулова В. О. Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/3-2017>.

⁴⁵ Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). URL: <https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/>

⁴⁶ Драп'ятний Б. Законодавче врегулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні: за крок до історичної події. Голос України: вебсайт. URL: <http://surl.li/chmcz>.

Їх можливо розділити на декілька груп, але головною з них є одна – закон повинен визначити обсяг та межі права громадян на володіння та користування вогнепальною зброєю. Гострота цього питання й викликає широку дискусію в суспільстві, у ході якої вибудувалися дві основні позиції: *перша* – надати громадянам право володіти та користуватися короткоствольною вогнепальною зброєю для захисту життя, здоров'я і власності в стані необхідної оборони або крайньої необхідності; *друга* – наше суспільство ще не дозріло до такого кроку держави. Доречно зазначити, що у межах першої позиції розглядається також варіант, за якого громадянам надається право володіти вогнепальною зброєю, але без права її носіння в громадських місцях.

Фахівцями (експертами) з цих питань та науковцями неодноразово зазначалося, що у ході розробки та прийняття такого законопроекту мають бути проаналізовані та враховані усі можливі ризики для громадської (публічної) безпеки, особистої безпеки громадян, національних інтересів тощо. Проте, підходи до вирішення питання щодо надання громадянам права на володіння коротко ствольною вогнепальною зброєю різняться як у науковців, так і серед представників різних політичних сил, що не дозволяє знайти консенсус для затвердження такого закону. Не є винятком і останній з таких законопроектів – проект Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстраційний № 5708 від 25.06.2021), прийнятий 23.02.2022 за основу із скороченням строку підготовки (знаходиться у стадії підготовки до другого читання)⁴⁷.

На нашу думку, загальним ризиком запровадження у вільний обіг короткоствольної вогнепальної зброї (пістолети, револьвери) є **підвищена небезпека для життя та здоров'я людей**, яку несе така зброя, як джерело підвищеної небезпеки. Зарубіжний досвід свідчить, що наявність вогнепальної зброї полегшує вчинення вбивств, самогубств, підвищує ймовірність нещасних випадків. Так, у період 1999-2016 рр. у США від вогнепальної зброї загинуло 572 537 осіб (1,3 % усіх смертей); скоєно 336 579 самогубств (51,8 % усіх самогубств), 213 175 вбивств (67,7 % усіх вбивств), 11 428 ненавмисних смертей (0,5 % усіх ненавмисних смертей). За результатами дослідження, проведеного у США, вогнепальна зброя була другою за частотою причиною смертей серед дітей (15 % всіх дитячих смертей)⁴⁸.

Слід погодитися з думкою про те, що *сама зброя не вбиває, вбивають – люди*. В залежності від того, в чіїх руках знаходиться зброя (офіційно зареєстрована), доцільно звернути увагу на дві групи взаємопов'язаних факторів:

а) зброєю володіють *особи з різними видами залежності (наркотики, алкоголь), психічними розладами або схильні до вчинення правопорушень насильницького характеру* тощо. Навіть у спеціальному виписаному законі

⁴⁷ Проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 від 25.06.2021 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: w1.c1.rada.gov.ua/

⁴⁸ Cunningham R, Walton M., Carter P. The Major Causes of Death in Children and Adolescents in the United States. *New England Journal of Medicine*, 2018.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

на сьогодні в Україні неможливо встановити абсолютно надійні та ефективні запобіжники для недопущення до зброї неадекватних осіб⁴⁹. Такі озброєні особи однозначно наражатимуть інших громадян на небезпеку, зокрема під час:

- застосування насилля у родинах, п'яних сварок з сусідами, знайомими;
- з'ясування стосунків у громадських місцях (зокрема в ресторанах, кафе), транспорті, під час управління транспортним засобом тощо.

Крім того, такі особи (з неурівноваженою психікою) можуть залучатися екстремістськими елементами до участі у протиправних діях. Короткоствольна зброя такими особами може бути використана і для самогубства;

б) особи, які в недостатній мірі володіють навичками у поводженні зі зброєю (не проходили військову службу та не працювали в правоохоронних органах і т. д.), **невідповідально ставляться до збереження зброї.**

Фахівці справедливо зазначають, що людина повинна бути морально готова використовувати зброю, мати певні навички та добре знати закон про порядок застосування вогнепальної зброї⁵⁰. Загрози володіння непідготовленими особами вогнепальною зброєю пов'язані з тим, що зброєю мало володіти, нею ще треба вміти скористатись та забезпечити її надійне зберігання. В іншому випадку:

- зброя може опинитися в руках злочинців або осіб, які не мають права на володіння нею (включаючи членів сім'ї власника) і бути використана з протиправною метою.

Судово-слідчій практиці відомі непоодинокі випадки, коли:

- були перевищені межі необхідної оборони або крайньої необхідності у ході захисту життя, здоров'я і власності;
- кримінально налаштовані особи використовували викрадену зброю у злочинних цілях, щоб уникнути відповідальності та ввести в оману слідчі органи тощо;
- неповнолітні брали зброю без дозволу у батьків чи інших членів родини і вчиняли правопорушення різної тяжкості, зокрема і з багатьма потерпілими (жертвами).

Таким чином, вочевидь, що легалізація короткоствольної вогнепальної зброї в Україні для населення є досить небезпечною ідеєю. Найбільш вигідною офіційна реалізація та розповсюдження такої зброї буде для виробників і поширювачів зброї, а також злочинного середовища.

Справедливою, на наш погляд, є думка про те, що дискусія про короткоствольну вогнепальну зброю, яку громадяни буцім-то повинні мати для захисту своїх інтересів на вулицях, є вкрай шкідливою по відношенню до українського народу. Такий обіг підвищує небезпеку для усіх мешканців

---

⁴⁹ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

⁵⁰ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

України бути вбитими або пораненими за рахунок того, якщо хтось буде використовувати таку зброю. Якщо є потреба і бажання захистити домівку, зазначають фахівці, можна купити мисливську рушницю чи карабін⁵¹.

Поряд з цією проблемою нагальним видається питання щодо вдосконалення системи спеціальної перевірки осіб для видачі їм дозволів на право володіння вогнепальною зброєю, зокрема тим, які вчиняли правопорушення насильницького характеру, вели асоціальний спосіб життя тощо. Необхідно унеможливити факти корупції при отриманні довідок про психічний стан особи та її захворювання. Вбачається вкрай актуальним запровадження електронного реєстру медичних довідок про відсутність психічних, алкогольних, наркотичних захворювань. Це буде запобіжником від зловживань при видачі довідок людям, які мають відповідні захворювання.

Воєнний стан в Україні та наявні бойові дії на значній території країни значною мірою актуалізували зазначені вище ризики. Так, стрімке поширення серед цивільного населення необлікованої вогнепальної зброї, напружений емоційний стан громадян, стресові ситуації тощо створюють додаткові загрози громадському порядку у суспільстві, які будуть актуальними довгий час і після закінчення війни. Тому вважаємо, що на сучасному етапі в Україні легалізація короткоствольної вогнепальної зброї для громадян є передчасною та такою, що призведе до стрімкого погіршення кримінальної ситуації в країні.

У зв'язку з цим найбільш прийнятною, на нашу думку, є принципова позиція керівництва Національної поліції України про те, що спочатку необхідно провести облік зброї на руках у громадян, а вже потім вести мову про її легалізацію. Так, очільник Національної поліції Ігор Клименко зазначає: «Моя позиція і позиція Нацполіції: спочатку ми маємо усю зброю, яка була легально видана нашим громадянам, поставити на облік – ми її ставимо на облік і під час війни, і після війни ми маємо її поставити на облік. І тільки після цього ми можемо приступати до широкої дискусії щодо легалізації короткоствольної зброї»⁵².

У свою чергу, вважаємо, що держава повинна всебічно підсилювати професіоналізм і довіру громадян до правоохоронних органів (у першу чергу, Національної поліції), які **(і тільки вони)** повинні підтримувати порядок в країні, що є особливо актуальним на сьогодні в Україні у період воєнного стану. Перекладання ж на громадян функцій захисту від злочинних посягань є неприпустимим. В іншому випадку, хаос і насильство можуть призвести до тотальної війни «всіх проти всіх», самосудів, ситуації, коли **будь-який побутовий конфлікт може перерости у озброєне протистояння, тобто отримати зовсім інший рівень суспільної небезпеки.**

---

⁵¹ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

⁵² Голова Нацполіції розповів, де найбільше вилучають незаконної зброї. URL: <https://fixnews.net/news/268039>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Таким чином, вважаємо, що на сьогодні надання права на володіння громадянами короткоствольною вогнепальною зброєю є передчасним, адже спочатку необхідно налагодити дієвий та ефективний контроль за обігом зброї, домогтися усунення будь-яких корупційних складових у цій сфері тощо.

Водночас, в Україні конче потрібне прийняття закону про обіг зброї, розробленого з урахуванням положень Протоколу ООН A/Res/55/)⁵³, *Типового закону ООН про боротьбу з незаконним виготовленням та обігом вогнепальної зброї, її складових частин та компонентів, а також боєприпасів до неї*, розробленого Управлінням ООН з наркотиків і злочинності та інших міжнародно-правових документів.

Головними завданнями такого закону, який визначатиме засади державної політики України у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів, перш за все мають стати:

- забезпечення системного контролю за виробництвом, ввезенням та обігом вогнепальної зброї в Україні;
- координація діяльності правоохоронних органів держави, спрямованої на підвищення ефективності виявлення та вилучення з незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин, виявлення та ліквідацію каналів контрабандного їх потрапляння та незаконного переміщення територією України;
- забезпечення функціонування інформаційних баз даних щодо вогнепальної зброї, визначення їх розпорядників.

Крім того, законом мають бути: надані вивірені та однозначні поняття, що характеризують обіг вогнепальної зброї; визначені єдині для всіх суб'єктів правила такого обігу, порушення яких тягне за собою юридичну, у тому числі і кримінальну відповідальність; внесені зміни до КК України та інших актів законодавства, які регулюють окремі питання у сфері обігу вогнепальної зброї. Розроблена на основі такого закону нормативно-правова база має стати дієвим інструментом у протидії та запобіганні незаконному обігу вогнепальної зброї.

За результатами аналізу відповідного вітчизняного та міжнародного досвіду вважаємо можливим запропонувати наступні визначення, які мають бути закріплені на законодавчому рівні:

- *обіг зброї* – це здійснювані відповідно до законодавства: виробництво та торгівля зброєю, продаж, обмін, дарування, передача, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, застосування, вилучення, утилізація, ввезення зброї до України та вивезення зброї з України;

---

⁵³ Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, затверджений Резолюцією 55/255 Генеральної Асамблеї від 31.05.2001 р. «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792#Text.

– **вогнепальна зброя** – це будь-яка переносна ствольна зброя, яка призначена або пристосована для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані, за винятком старовинної вогнепальної, що не призначена для стрільби патронами з металевими гільзами центрального бою та кільцевого запалення;

– **запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї** – це цілеспрямована діяльність визначених законом суб'єктів щодо системної нейтралізації та усунення криміногенних факторів, що спричиняють це явище, а також протидії вчиненню злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї.

З метою удосконалення кримінально-правової протидії та запобігання злочинам у сфері обігу вогнепальної зброї та боеприпасів нагальним є внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України, зокрема:

– щодо визнання обставиною, що обтяжує покарання (ст. 67 КК України) **незаконне заволодіння вогнепальною зброєю, боеприпасами, вибуховими речовинами чи вибуховими пристроями або вчинення злочину із застосуванням вогнепальної зброї, вибухових речовин чи вибухових пристроїв**;

– щодо надання у КК України кримінально-правової оцінки діям, пов'язаним з незаконним виготовленням складових частин і компонентів вогнепальної зброї, що є складовою технологічного процесу виготовлення вогнепальної зброї, а також заволодінням складовими частинами і компонентами вогнепальної зброї (викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовою особою своїм службовим становищем) або їх обігом (носіння, зберігання, придбання, передача чи збут тощо). Відповідно до Протоколу ООН (A/Res/55/255)⁵⁴ такі діяння охоплюються поняттям **незаконний обіг вогнепальної зброї**;

– статтю 263 КК України доповнити приміткою, де зазначається, що **гладкоствольна мисливська зброя та бойові припаси до неї не являються предметом злочинів за ч. 1 ст. 263 та ст. 263¹ КК України**;

– статтю 263¹ КК України доповнити частиною четвертою наступного змісту:

Не підлягає кримінальній відповідальності за вчинення дій, передбачених частиною першою або другою цієї статті, особа, яка добровільно здала органам влади незаконно виготовлену, перероблену, відремонтовану чи фальсифіковану нею вогнепальну зброю, або незаконно виготовлені бойові припаси, вибухові речовини чи вибухові пристрої.

---

⁵⁴ Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї її складових частин і компонентів, а також боеприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, затверджений Резолюцією 55/255 Генеральної Асамблеї від 31.05.2001 р. «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792#Text.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї та протидія злочинним угрупованням відповідного спрямування мають реалізовуватися шляхом:

- розроблення та вжиття на центральному та регіональному рівнях заходів щодо системної протидії незаконному обігу вогнепальної зброї та боєприпасів, виявлення, на основі консолідації зусиль відповідних державних органів, каналів незаконного ввезення зброї до України;
- організації на постійній основі проведення моніторингу незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами на об'єктах їх законного зберігання чи використання;
- запровадження дієвої системи виявлення та припинення функціонування джерел доходів, отриманих злочинними угрупованнями від незаконного обігу вогнепальної зброї.

З метою вдосконалення запобігання підрозділами Національної поліції України кримінальним правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї передусім варто забезпечити такий рівень організації й практичного здійснення цієї діяльності, який би представляв собою систему цілеспрямованих заходів щодо:

- збору, аналізу та зберігання інформації про осіб, які причетні (були причетні) до незаконного обігу вогнепальної зброї, (підозрюваних, заарештованих);
- виявлення осіб, особливо із числа тих, які прибули із зон проведення бойових дій, або які придбали нелегальну вогнепальну зброю, особисто володіють нею, у тому числі з метою використання при вчиненні злочинів, або займаються її ремонтом, переробкою, реалізацією тощо;
- вилучення незаконно зберігаємої вогнепальної зброї (включаючи роз'яснювальну роботу з населенням на деокупованих територіях) з метою досягнення добровільної її здачі⁵⁵;
- перевірки вказаних суб'єктів на предмет можливої їх причетності до правопорушень з використанням чи з намірами використання вогнепальної зброї;
- збору матеріалів для притягнення осіб до адміністративної відповідальності чи, за достатніх підстав, спрямування таких матеріалів до органу досудового розслідування за порушення правил і норм щодо володіння зброєю, з метою недопущення настання тяжких наслідків.

З метою забезпечення ефективної взаємодії підрозділів Національної поліції України щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї вбачаємо доцільним доповнити Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним

---

⁵⁵ Інформація про результати діяльності органів Полтавської обласної прокуратури за 5 місяців 2022 року.
URL: https://prokuratura_2.pdf.oblrada-pl.gov.ua.

правопорушенням, їх виявлення та розслідування, затверджену наказом МВС України від 07.07.2017 № 575⁵⁶, положеннями про:

- *обов'язок підрозділів поліції виявляти причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї;*
- *у справах, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, залучати до складу слідчо-оперативної групи з розслідування таких злочинів дільничних офіцерів поліції, на території обслуговування яких вчинено кримінальне правопорушення а також працівників підрозділів ювенальної превенції, якщо підозрюваним чи потерпілим у справі є особа, яка не досягла 18-річного віку.*

Інформаційно-аналітичне забезпечення протидії та запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї має бути спрямоване на: виявлення причин та умов, що сприяють їх незаконному поширенню, а також осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері; створення системи проведення моніторингу, оцінки ефективності діяльності та контролю за реалізацією державної політики у сфері обігу вогнепальної зброї; запровадження єдиної захищеної інформаційної системи, що забезпечить оперативний доступ суб'єктів протидії незаконному обігу вогнепальної зброї до відповідних баз даних, обмін даними, інтеграцію вітчизняних баз даних щодо обігу вогнепальної зброї з аналогічними міжнародними системами тощо.

Важлива роль у запобіганні незаконному обігу вогнепальної зброї має бути відведена *науковій діяльності*. Проведення фундаментальних та комплексних наукових досліджень із зазначеної тематики в області кримінального права, кримінології, кримінального процесу мають забезпечити визначення оптимальних шляхів у здійсненні протидії та запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї та сприяти подальшому підвищенню ефективності цієї діяльності. З метою наукового забезпечення протидії та запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї необхідно передбачити:

- системне та комплексне вивчення наявних проблем нормативно-правового та інституційного забезпечення у досліджуваній сфері;
- підготовку науково-практичних рекомендацій за результатами проведення моніторингу та узагальнення судово-слідчої практики у кримінальних провадженнях щодо незаконного обігу вогнепальної зброї.

Підсумовуючи викладене необхідно констатувати наступне:

Інтенсивність та небезпечність кримінальних правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, у тому числі тих, які вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та створюють високу суспільну напругу, є вагомою

---

⁵⁶ Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

загрозою поступальному розвитку суспільних відносин в Україні. Наслідками вчинення цих протиправних діянь нерідко є непоправна шкода життю та здоров'ю громадян, загибель людей тощо. Протидія та запобігання таким кримінальним проявам має стати одним із головних завдань не тільки правоохоронних органів України, а й усієї системи державних інституцій, які відповідають за внутрішню безпеку в державі.

Негативно впливає на криміногенну ситуацію в Україні, зокрема сприяє поширенню незаконного обігу вогнепальної зброї і збройне повномасштабне вторгнення росії на територію України, яке вимагає від державних інституцій значних витрат людських та матеріальних ресурсів для забезпечення боєздатності Збройних Сил України, подолання наслідків агресії тощо.

Проведене дослідження означених питань свідчить, що в Україні, враховуючи високий ступінь суспільної небезпеки, яку несуть у собі незаконний обіг вогнепальної зброї та поширення кримінальних правопорушень, що вчиняються із застосуванням зброї, назріла ситуація для виокремлення державної політики щодо обігу вогнепальної зброї у спеціальний політико-правовий напрям.

Беручи до уваги те, що незаконний обіг вогнепальної зброї носить транснаціональний характер, а протидія таким злочинам є одним з пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів більшості країн світу, для вироблення ефективної вітчизняної політики у цій сфері суспільних відносин доцільним є використання відповідного міжнародного досвіду та досвіду зарубіжних країн.

Засади державної політики у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів мають бути визначені законом про обіг вогнепальної зброї в Україні, розробленим з урахуванням положень відповідних міжнародно-правових документів.

Головними завданнями такого закону мають бути забезпечення системного контролю за виробництвом, ввезенням та обігом вогнепальної зброї в Україні, визначення суб'єктів такої діяльності а також створення правових механізмів протидії незаконному обігу такої зброї та системи запобігання злочинам у цій сфері.

1.4. Організаційно-правові засади здійснення контролю у сфері обігу вогнепальної зброї

Законодавство, що аналізується, є результатом трансформації у правові норми практики поведження зі зброєю в суспільстві, застосування вибухових речовин у виробництві, боротьби зі злочинністю, пов'язаної з їх (зброї, вибухових матеріалів) використанням. Цей досвід відбився у широкому діапазоні дії відповідних правових норм, котра охопила усі проблемні зони поведження зі зброєю (підприємства, що їх виготовляють, військові підрозділи, правоохоронні органи, мисливські колективи, спортивні товариства, фінансові і комерційні структури, навчальні заклади, охоронні фірми, інші

підприємства, що мають вогнепальну зброю і боєприпаси), не залишила без уваги жодного аспекту забезпечення безпеки у даній сфері. Тому знання цих норм, носіями яких є закони та інші нормативно-правові акти, наведені у їх переліку, що запропонований у даному підрозділі, є важливою передумовою чіткого планування оперативно-розшукових та слідчих заходів у даній сфері, контролю за обігом зброї та належної (з точки зору забезпечення додержання вимог виробничої та громадської безпеки) організації діяльності з поводження із зазначеними предметами.

Особливістю законодавства у даній сфері є те, що воно передбачає систему контролю за рухом зброї, суб'єктами, що задіяні у цьому руху, яка є постійно діючою, дозволяє перевіряти інформацію про додержання правових вимог у даній сфері, повертатися до цієї інформації у будь-який момент, якщо цього вимагають потреби контролю чи розслідування відповідних правопорушень. Це досягається насамперед за допомогою приписів, котрі передбачають документальне оформлення чи фіксацію будь-яких дій та заходів з поводження зі зброєю. Такий підхід сам по собі дисциплінує учасників вказаних відносин, але при цьому утворює постійно діючу інформаційну базу про об'єкти, де можуть виникати проблеми з забезпечення законного обігу зброї і де ці проблеми мають вирішуватися.

Відповідне документування починає здійснюватися зі стадії оформлення ліцензій та дозволів на поводження зі зброєю. Ця стадія задає тон всьому наступному процесу забезпечення безпеки поводження зі зброєю, призначена звести до мінімуму можливість допуску до виробництва, торгівлі, зберігання, користування та іншого поводження з нею «випадкових» осіб, професійно не підготовлених, не маючих належної матеріально-технічної бази для зберігання, охорони відповідних предметів тощо. Згідно ліцензійних умов та умов надання дозволів, визначених спеціальними нормативно-правовими актами⁵⁷, оцінка відповідних осіб здійснюється за допомогою комплексу документів, котрі вони мають подати до ліцензійних органів та органів дозвільної системи для отримання ліцензій чи дозволів на здійснення діяльності, пов'язаної з поводженням зі зброєю (щодо отримання ліцензій:

---

⁵⁷ Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р., Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 604, Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622, а також інші акти, наведені у пп. 2.1. п. 2 переліку нормативно-правових актів, запропонованого у даному підрозділі).

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

до МВС – з питань виробництва, ремонту, торгівлі зброєю; щодо отримання дозволів – до органів дозвільної системи МВС з питань виготовлення, придбання, зберігання, перевезення та використання зброї). Йдеться про документи, що мають засвідчити особу, яка бажає отримати ліцензію чи дозвіл (копія паспорта); підтвердити наявність у здобувача ліцензії (дозволу) та найманих працівників необхідної освіти та проходження спеціальної підготовки (копії дипломів, свідоцтв), відсутність у них медичних протипоказань до виконання ними функціональних обов'язків та володіння зброєю, спеціальними засобами, а також право власності на відповідне майно чи право оренди приміщень для провадження відповідного виду господарської діяльності (копії документів, що це право підтверджують); визначити нормативний документ у сфері стандартизації (стандарти, технічні регламенти, технічні умови) на кожен вид продукції, що буде вироблятися (зброя, боєприпаси до неї, спеціальні засоби) та ін. Усі документи з питань ліцензування та отримання дозволів зберігаються в установленому порядку відповідно в ліцензійних органах та органах дозвільної системи.

Основними документами, що фіксують право особи на поведження зі зброєю та породжують у них обов'язок виконувати організаційні, кадрові та технологічні вимоги, визначені відповідними нормативно-правовими актами, є ліцензії та дозволи.

Ліцензія – це запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (пункт 5 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»). У цьому Реєстрі також зберігаються електронні копії документів, що подавалися відповідною особою до органу ліцензування. Електронні копії документів є також невід'ємною частиною ліцензійної справи (це єдиний набір документів на паперових або електронних носіях стосовно відповідного здобувача ліцензії, які подані ним, надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних або фізичних осіб чи прийняті органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень), які формують і зберігають органи ліцензування (ст.17 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»).

Дозвіл – це документ, який орган дозвільної системи зобов'язаний видати певному суб'єкту у разі надання йому права на провадження певних дій зі зброєю. На об'єкти, на які поширюється дозвільна система, заводяться облікові справи, а на власників зброї – особові справи, в яких містяться матеріали (документи), пов'язані з наданням відповідних дозволів.

Важливу групу документів складають ті, що забезпечують дотримання режиму охорони та збереження зброї, пропускнуго режиму на територію, де вона знаходиться. Це, зокрема, наказ керівника суб'єкта господарювання про призначення особи, відповідальної за облік зброї; інструкція щодо

пропускного і внутрішнього об'єктового режиму з урахуванням особливостей об'єкта, який охороняється, режиму робочого часу, постійних і тимчасових перепусток, порядку входу і виходу громадян, внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання тощо. У випадку виявлення правопорушення в даній сфері документи даної групи допомагають з'ясувати обстановку його вчинення, пов'язану з місцем цієї події, умовами зберігання й охорони предметів озброєння.

Ключова роль у забезпеченні контролю за рухом зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, переходу їх від одних осіб до інших, використанням їх у службових та виробничих цілях належить обліковим документам. Завдяки ним виявляються місця несанкціонованого вилучення зброї, звідки вона поступає у нелегальний обіг, особи, які причетні (або ж можуть бути причетними) до цього, встановлюється час, коли це відбулося тощо. Тому органи, що здійснюють контроль у даній сфері, а також ті, що забезпечують розслідування правопорушень, пов'язаних з використанням зброї мають орієнтуватися у складі відповідних облікових документів. Він визначається відповідними нормативно-правовими актами.

Так, Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї (...), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000⁵⁸, передбачено ведення книг обліку: виготовленої зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів (додатки 4-6); зброї, що надійшла для ремонту (додаток 7); зброї (додаток 9), боєприпасів до неї (додаток 10), спеціальних засобів (додаток 11), торгівлю якими провадить відповідний суб'єкт господарювання. Обліковий характер має направлення, згідно якого зброя та спеціальні засоби здаються для комісійного продажу громадянами або представниками юридичної особи (додаток 8). У зазначених документах містяться основні характеристики зброї, її комплектуючих, наводиться інформація про постачальників комплектуючих зброї, осіб, яким виготовлена зброя передана чи реалізована. Наприклад, у Книзі обліку виготовленої зброї має міститися інформація про основні частини зброї; дату надходження, найменування суб'єкта господарювання, від якого надійшли основні частини зброї, його місцезнаходження, номер накладної/дозволу на придбання (ким і коли видані); найменування, марку (модель), серію, калібр, номер зброї; сертифікат відповідності; дату передачі, реалізації, найменування суб'єкта господарювання, якому передано, реалізовано, його місцезнаходження, номер накладної/

---

⁵⁸Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивою та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

дозволу на придбання (ким і коли видані). А у Книзі обліку зброї, яку веде суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з торгівлі зброєю, має фіксуватися інформація про її надходження (зазначатися: найменування суб'єкта господарювання, від якого надійшла зброя, його місцезнаходження; прізвище, ім'я, по батькові власника, місце проживання; номер дозволу на придбання (ким і коли виданий), накладної, направлення; марка (модель), калібр, серія, номер зброї) та реалізацію (найменування суб'єкта господарювання, якому реалізовано зброю, його місцезнаходження; прізвище, ім'я, по батькові особи, якій реалізовано зброю, місце проживання, серія, номер паспорта (ким і коли виданий); номер дозволу на придбання (ким і коли виданий)).

Велика група облікових документів передбачена Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (...), а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622⁵⁹. Це, зокрема, книга обліку об'єктів дозвільної системи, які перебувають під контролем (підпункт 6.1. пункту 6). До таких об'єктів належать: сховища, склади, де зберігаються вибухові матеріали і речовини, піротехнічні майстерні, стрілецькі тири і стрільбища, мисливсько-спортивні стенди, а також підприємства і майстерні з виготовлення і ремонту вогнепальної, холодної та охолощеної зброї, спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони, магазини, у яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них. На кожний об'єкт дозвільної системи заводиться облікова справа, якій присвоюється реєстраційний номер.

Облік власників мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної, пневматичної, а також холодної зброї, пристроїв здійснюється в книзі обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї. Відомості про наявність такої зброї у громадян заносяться до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ (ІПС ОВС) (підпункт 7.1. пункту 7 Інструкції). А юридичні особи, які використовують зброю і бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони, повинні вести книги обліку вогнепальної зброї і бойових припасів на підприємствах, в установах, організаціях, які мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою органу внутрішніх справ (підпункт 11.20. пункту 11 Інструкції).

Ведення облікових документів та вирішення інших питань щодо зброї згідно зазначеної Інструкції передбачається інструкціями, узгодженими з МВС України, про порядок придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання зброї та бойових припасів до неї в міністерствах,

---

⁵⁹ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.

інших центральних органах влади, на підприємствах, в установах, організаціях і господарських об'єднаннях (див. пункт 2 запропонованого у даному підрозділі переліку нормативно-правових актів). Зокрема, на особливостях обліку зброї у Збройних Силах України акцентована увага в Інструкції про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 29.06.2005 р. № 359 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 20.10.2015 р. № 569) (встановлено, що в службі РАО військової частини облік стрілецької зброї та боєприпасів ведеться за книгою обліку наявності та руху військового майна (додаток 11 Інструкції), книгою обліку за номерами і закріплення озброєння та техніки (додаток 12), а стрілецької зброї, яка встановлена на бойових машинах, – відповідними службами за книгою обліку озброєння та техніки за номерами і технічним станом (додаток 13). З метою створення єдиного автоматизованого обліку озброєння та техніки у військовій частині ведеться номерний облік стрілецької зброї на магнітних носіях (оптичних носіях інформації, флеш-накопичувачах). У підрозділах військової частини облік стрілецької зброї та боєприпасів ведеться за книгою видачі зброї та боєприпасів (додаток 5), книгою обліку за номерами і закріплення озброєння та техніки (додаток 12), книгою обліку озброєння та техніки за номерами і технічним станом, відомістю закріплення зброї за особовим складом (додаток 14), книгою прийняття та здавання чергування, форма якої наведена в додатку 9 до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, книгою обліку наявності та руху військового майна в підрозділі (додаток 15), книгою обліку військового майна, виданого в тимчасове користування (додаток 16), книгою огляду (перевірки) озброєння, техніки та боєприпасів роти, форма якої наведена в додатку 11 до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, роздавально-здавальною відомістю боєприпасів на пункті бойового постачання військової частини (додаток 17). На кожну одиницю викраденої (втраченої) стрілецької зброї складається сім примірників картки обліку викраденої (втраченої) зброї (додаток 1); а на кожну номенклатуру (партію) викрадених (втрачених) боєприпасів складаються сім примірників картки обліку викрадених (втрачених) боєприпасів (додаток 2).

У фіксації обігу зброї важливу роль відіграє інтегрована інформаційно-пошукова система органів внутрішніх справ України (ІПС), Положення про яку затверджено наказом МВС від 12.10.2009 р. № 436. Метою створення ІПС є об'єднання існуючих в органах та підрозділах внутрішніх справ України інформаційних ресурсів в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для підтримки оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, суттєвого зміцнення їх спроможності протидії та профілактики злочинності. До складу інформаційних ресурсів ІПС належать, у числі інших, відомості, що стосуються: зброї,

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

що перебуває у користуванні громадян, підприємств, установ, організацій, господарських об'єднань, яким надано відповідно до законодавства дозвіл на її придбання, зберігання, носіння, перевезення, та яка обліковується підрозділами дозвільної ОВС; викраденої, втраченої, вилученої, знайденої зброї, а також добровільно зданої із числа тієї, що незаконно зберігалася.

Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (...), а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України 21.08.1998 р. № 622, передбачено також ведення облікових документів щодо вибухових матеріалів. Зокрема, на відповідні підприємства покладено обов'язок вести облік надходжень і витрат вибухових матеріалів на складах ВМ у книзі обліку надходжень і витрат вибухових матеріалів, а на складах і в роздавальних камерах, з яких відбувається видавання вибухових матеріалів підривникам і приймання від них решток ВМ, – у книзі видачі і повернення вибухових матеріалів. Книги, які ведуться завідуючими складами і роздавальниками мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою або пломбою органу Держгірпромнагляду України (підпункт 16.1. пункту 16 Інструкції). Фіксація руху вибухових матеріалів здійснюється також за прибутково-видатковими документами. Зокрема, вибухові матеріали оприбутковуються за відправними заводськими (транспортними) документами або нарядом-накладною (виписується бухгалтерією підприємства (шахти, рудника, кар'єру і т.п.), у віданні якого перебуває склад, служить для відпуску потрібних матеріалів з одного місця зберігання до іншого) чи нарядом путівкою (призначена для відпускання вибухових матеріалів підривникам (майстрам-підривника), підписується начальником дільниці (цеху), на якій проводяться підривні роботи, або його заступником (прорабом, старшим майстром і т.п.) (підпункти 16.4., 16.5., 16.6. пункту 6 Інструкції).

Відповідні книги обліку вибухових матеріалів, порядок їх ведення, а також особливості обліку вибухових матеріалів під час проведення вибухових робіт, при їх випробуванні та знищенні передбачені також Порядком обліку вибухових матеріалів промислового призначення, затвердженого наказом МНС України від 06.07.2006 р. № 424.

На окремі аспекти обліку вибухових матеріалів звертається увага у наступних документах: Порядку знищення вибухових матеріалів промислового призначення, затвердженого наказом МНС України від 06.07.2006 р. № 423 (поширюється на вибухові матеріали, що не відповідають вимогам нормативно-технічної документації; за результатами знищення вибухових матеріалів має складатися акт довільної форми із зазначенням найменування і кількості знищених вибухових матеріалів, причини і способу знищення; акт складається у двох примірниках, один з яких зберігається на складі вибухових матеріалів, а другий передається до бухгалтерії суб'єкта господарювання); Порядку

реалізації надлишку вибухових матеріалів промислового призначення або таких, потреба у яких відпала, затвердженого наказом МНС України від 29.03.2006 р. № 179 (встановлено, що власник відпускає Покупцю надлишок вибухових матеріалів за нарядом-накладною, один примірник якої передається Покупцю як супровідний документ. Два примірники наряду-накладної разом з платіжним дорученням Покупця передаються до бухгалтерії Власника, один залишається на його складі вибухових матеріалів. Реалізований надлишок вибухових матеріалів Власник знімає зі свого балансу шляхом відповідного запису у книзі обліку надходжень та витрат вибухових матеріалів); Правилах безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, затвержені наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 12.06.2013 р. (у них облік вибухових матеріалів розглядається як складова організаційно-правового забезпечення поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення).

У системі обліку зброї та вибухових матеріалів важлива роль належить їх маркуванню. Останнє дозволяє у будь-яких випадках, зокрема, у разі скоєння з використанням зброї злочинів, ідентифікувати ці предмети, та визначити місце звідки вони були незаконно вилучені. Відповідними нормативно-правовими актами встановлено, що уся виготовлена зброя, спеціальні засоби повинні мати номер і штамп (марку) виробника. Нумерація виготовленої зброї, спеціальних засобів повинна здійснюватися за погодженням з МВС відповідно до індексів, що встановлюються для м. Києва і областей. Номери для кожного регіону починаються з цифр 000001⁶⁰. Для вибухових матеріалів передбачено, що усі вони повинні бути промарковані в умовах виробника, підприємства-споживача та містити особисту позначку майстра-підричника під час їх видавання останнім зі складу ВМ для проведення вибухових робіт⁶¹.

Про стан здійснення заходів з забезпечення режиму безпеки на об'єктах, де виробляються та зберігається зброя і вибухові матеріали можна дізнатися з так званої організаційно-розпорядчої документації (накази, розпорядження, акти, інструкції, положення тощо), якою призначаються на посади особи, відповідальні за ту чи іншу ділянку поводження зі зброєю; визначається порядок здійснення відповідними особами функцій з обліку зброї;

---

⁶⁰ Пункт 10 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затвержені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.

⁶¹ Підпункт 13.2. пункту 13 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

встановлюється порядок дії пропускового режиму на відповідних об'єктах, включаючи внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання; організується проведення перевірки стану збереження зброї та вибухових матеріалів; затверджується порядок оформлення перепусток на територію, де зберігаються вибухові матеріали тощо.

У складі документації з питань поводження зі зброєю та вибуховими матеріалами варто також виділити ті, що фіксують різного роду порушення вимог законодавства з питань їх охорони, цільового використання. Йдеться про документи, що оформлюються за результатами перевірок суб'єктів сфери поводження зі зброєю. Такі перевірки здійснюють органи ліцензування та органи дозвільної системи стосовно осіб, суб'єктів господарювання та суб'єктів певної сфери управління, котрі отримали ліцензії чи дозволи на поводження зі зброєю, на предмет дотримання ними ліцензійних умов та умов надання відповідних дозволів. Також перевірку стану обліку, збереження зброї здійснюють особи, визначені відповідними відомчими інструкціями, уповноважені на це наказами керівників підприємств, де є зброя, командирами військових частин. За загальним правилом результати перевірки оформляються актом чи рапортом (у Збройних Силах України результати перевірок заносяться до книги огляду (перевірки) озброєння, техніки та боєприпасів). У них фіксуються виявлені порушення, передбачаються заходи щодо їх усунення. Така інформація надалі може бути корисною при пошуку каналів надходження у незаконний обіг зброї та вибухових матеріалів.

Отже, документація, що фіксує усі моменти поводження зі зброєю, події навколо цього поводження, відіграє важливу роль у розслідуванні правопорушень у даній сфері. Враховуючи це, а також для забезпечення кращої орієнтації у складі зазначеної документації, пропонуємо наступну їх класифікацію. За призначенням та характером застосування ці документи поділяються на документи: а) персонального; б) організаційно-розпорядчого; в) облікового; г) господарського та технічного характеру; г) з питань контролю та реагування на правопорушення у даній сфері. Ці документи відповідно до законів та інших нормативно-правових актів додаються до заяв на отримання відповідних ліцензій та дозволів, породжують у суб'єктів поводження зі зброєю та вибуховими матеріалами певні права та обов'язки, фіксують рух зброї та вибухових матеріалів.

Зокрема, належать до документів:

а) персонального характеру – копії документів, що підтверджують наявність у працівників відповідної освіти та кваліфікації (диплом, свідоцтво), необхідних для провадження господарської діяльності з виробництва зброї; копія документа, що підтверджує відсутність у керівника здобувача ліцензії та найманих працівників медичних протипоказань до виконання ними функціональних обов'язків та володіння зброєю, спеціальними засобами, який видається в установленому порядку (зберігаються у ліцензійних справах та у облікових справах, що ведуть органи дозвільної системи) тощо;

б) організаційно-розпорядчого характеру – копія дозволу на відкриття об'єкта дозвільної системи; наказ керівника суб'єкта господарювання про призначення особи, відповідальної за облік зброї; наказ командира військової частини про призначення особи, яка відповідає за облік, зберігання і видачу стрілецької зброї та боєприпасів; інструкція щодо пропускнуго і внутрішнього об'єктового режиму з урахуванням особливостей об'єкта, який охороняється, режиму робочого часу, постійних і тимчасових перепусток, порядку входу і виходу громадян, внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання тощо;

в) облікового характеру – книги обліку виготовленої зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів; книги обліку зброї, що надійшла для ремонту; книга обліку зброї, яку веде суб'єкт господарювання, що провадить діяльність з торгівлі зброєю; акти приймання, придбаної зброї та боєприпасів; накладні про передачу придбаної зброї та боєприпасів; акти списання бойових припасів; роздавальна-здавальна відомість боєприпасів на пункті бойового постачання військової частини; книги обліку видачі та приймання вогнепальної зброї і боєприпасів; книги обліку озброєння та техніки за номерами і технічним станом; книга обліку об'єктів дозвільної системи, які перебувають під контролем; книга обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї тощо;

г) господарського та технічного характеру – копія документів (свідоцтво про право власності, договір оренди, договір концесії, договір управління і спільної діяльності), що підтверджують право власності або користування площами (приміщеннями) для провадження відповідного виду господарської діяльності; копії документів, що є підставою для придбання зброї невійськового призначення та бойових припасів до неї (договір купівлі-продажу, контракт тощо); нормативні документи у сфері стандартизації (стандарти, технічні регламенти, технічні умови) на кожен вид продукції, що буде вироблятися (зброя, боєприпаси до неї, спеціальні засоби); паспорта (формуляри) обладнання; тощо).

г) з питань контролю та реагування на правопорушення у даній сфері – акти, рапорти, складені за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю); акти про вилучення зброї та боєприпасів; накази керівника суб'єкта господарювання про проведення перевірки стану збереження зброї; доповіді і донесення про події, кримінальні правопорушення, адміністративні правопорушення, пов'язані зі зброєю та боєприпасами, облік яких здійснюється у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України; документація про випадки порушень режиму та маршруту руху, у тому числі затримання транспортних засобів зі зброєю, боєприпасами або вибуховими матеріалами тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення поняття «дозвільна система».
2. Назвіть суб'єктів здійснення дозвільної системи в Національній поліції.

**Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання
правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

---

3. Які основні завдання органів поліції у сфері дозвільної системи?
4. Які види дозволів на зброю видають підрозділи Національної поліції?
5. Які строки дії дозволів у сфері вогнепальної зброї?
6. Що є підставою видачі дозволу на придбання зброї?
7. Який порядок здійснення контролю за об'єктами дозвільної системи з боку Національної поліції?
8. Які права має поліцейський у разі виявлення порушень правил дозвільної системи?
9. Який порядок обліку власників мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної, пневматичної, а також холодної зброї, пристроїв здійснюється в книзі обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї?
10. Які документи містить особова справа власника зброї?

Задачі:

Задача № 1

На полювання вирушили п'ятеро мисливців: Соколенко, Колос, Романенко, Деркач та Сліпенський. Собака громадянина Соколенка вперше брав участь у полюванні (був взятий до цього з притулку, агресії не виявляв). Почувши постріли, собака почав гучно гавкати на мисливців, хапати їх за одяг. Усі намагання господаря собаки його зупинити були марними. Коли пес повалив на землю громадянина Деркача, громадянин Колос вистрілив в собаку.

Завдання:

Кваліфікуйте дії усіх учасників полювання. Який алгоритм дій поліцейських, що прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте ситуацію, коли громадянин Соколенко навмисно натравив собаку на громадянина Деркача з особистих мотивів, а громадянин Колос застрелив собаку.

Задача № 2

Після оголошення в Україні воєнного стану громадянин Свириденко пішов до складу територіальної оборони, де йому видали вогнепальну зброю. В ході участі у бойових діях громадянин Свириденко застрелив одного противника – російського солдата.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Свириденко. Чи має значення для кваліфікації факт перебування громадянина Свириденка у складі підрозділу територіальної оборони. Яким нормативно-правовим актом встановлено правила поведження зі зброєю бійців територіальної оборони? Які дії має здійснити громадянин Свириденко після застосування вогнепальної зброї?

Розгляньте ситуацію, коли громадянин Свириденко застосував вогнепальну зброю до свого колеги з територіальної оборони на підставі особистих мотивів.

Задача № 3

Під час дії воєнного стану двоє громадян – Громов та Свириденко, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, принесли у пункт здавання металобрухту снаряд від ракети, випущеної з боку російських військ, який ще не розірвався. Власник пункту прийому металобрухту викликав поліцейських та рятувальників.

Завдання:

Кваліфікуйте дії Громова та Свириденко. Який алгоритм дій поліцейських, які прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте ситуацію, коли такий снаряд розірвався у пункту прийому металобрухту.

Задача № 4

У місті Глухів впродовж доби відбулося п'ять вибухів сміттєвих баків, внаслідок яких постраждали 4 особи. Осіб, які вчинили дані дії знайшли впродовж наступної доби.

Завдання:

Кваліфікуйте дії винних осіб. Чи має значення для кваліфікації кількість вибухів та кількість постраждалих? Чи має значення для кваліфікації завершений характер правопорушення або погроза його вчинення?

Розгляньте ситуацію, якщо правопорушення вчинено під час введення в Україні режиму воєнного стану.

Задача № 5

Групу мисливців, які повертались з полювання, зупинив поліцейський офіцер громади і перевіряв документи, які посвідчують право власності на зброю та право полювання. Виявилось, що серед мисливців був громадянин Трутень (20 років), який полював у складі групи разом зі своїм батьком. Під час полювання громадянин Трутень-молодший користувався мисливською рушницею батька, адже власної зброї не мав, дозволу на придбання, зберігання та носіння (реєстрація) зброї також не мав.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадян Трутня-молодшого, Трутня-старшого та інших учасників полювання. Чи впливає на кваліфікацію дій інших учасників полювання факт обізнаності про вчинюване сім'єю Трутнів правопорушення. Який алгоритм дій поліцейського офіцера громади? Які документи має скласти поліцейський офіцер громади?

Розгляньте ситуацію, якщо громадянин Трутень-молодший являється неповнолітнім.

Список використаних джерел:

Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

---

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.
2. Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL: <http://dw.com/p/1FStT>.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
4. В Україні за 7 місяців скоєно 124 вбивства і замаху вогнепальною зброєю або вибухівкою. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>.
5. Климчук О. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити. URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.
6. Крушельницька Г. Проблемні питання переходу права власності на зброю в порядку спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 13-18.
7. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: Б. в., 2012. 20 с. URL: <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=8510>.
8. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України (10-те вид., перероб. та доп.). Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 884.
9. Параниця С. П. Адміністративно-правові засади обігу зброї та пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009. 148 с.
10. Понад 5 тисяч справ про незаконний обіг зброї передані в суди з початку року. URL: https://protocol.ua/ru/ponad_5_tisyach_sprav_pro_nezakonniy_obig_zbroi_peredani_v_sudi_z_pochatku_roku/
11. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями ними снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622 (зі змінами).
12. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576.
13. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29.03.2002 р. № 402.
14. Про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. № 575.
15. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму ВС України від 26.04.2002 р. № 3.
16. Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>
17. Романов О. Зброя у світі. Правове регулювання. *Юридичний вісник України*. 2-8 лип. 2015 р. № 26; 9-15 лип. 2005 р. № 27.
18. Свірін М. О., Левик В. Д., Коцюбинська Ю. М. Нормативно-правове забезпечення запобігання національною поліцією злочинам у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзначення Дня науки – 2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 120-123.
19. Так, діюча методика криміналістичного дослідження холодної зброї класифікує останню за довжиною клинка, його твердістю, кутом заточування та іншими показниками.
20. Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Declaration/V1504153_Russian.pdf.
21. У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoji-rik-zbroji>.
22. Яка зброя буде дозволена. Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1. URL: <https://ngp-ua.info/2014/12/18627>.
23. 5 запитань про зброю в Україні. URL: <https://hromadske.ua/posts/5-pytan-pro-zbroiu-v-ukraini>.
24. Зброя в законі, закон у теорії. URL: https://petrimazepa.com/zbroa_v_zakoni_zakon_u_teorii.

25. Романов О. Правове регулювання обігу зброї. *Юридичний вісник України*, 2005. № 8.
26. Порошенко розповів, як він ставиться до вільного володіння зброєю. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/poroshenko-rozpoviv-yak-vin-stavitsya-do-vilnogo-volodinnya-zbroeyu-497173.html>.
27. Бойчук Д. С. Щодо питання про право на зброю як складову частину права людини на захист. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 12-13.
28. Фріс П. Право на захист – конституційне право людини і громадянина. *Юридичний вісник України*. 2015. № 43.
29. Чорнобривець Р. Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1024.
30. Фріс П. До нової ідеології зброї. *Юридичний вісник України*. 2009 р. № 11.
31. Трегубов В. Шість міфів про легалізацію зброї в Україні. URL: <http://www.strilets.org/analitika/statti/shist-mifiv-pro-legalizatsiyu-zbroji-v-ukrajini>.
32. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р.
33. Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576.
34. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.
35. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 604.
36. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622, а також інші акти, наведені у пп. 2.1. п. 2 переліку нормативно-правових актів, запропонованого у даному підрозділі.
37. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.
38. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

2.1. Відповідальність за правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї

Адміністративна відповідальність. У межах цієї роботи хотілось би більш ретельно дослідити забезпечення режиму обігу зброї засобами адміністративного примусу, зокрема встановленням адміністративної відповідальності за недотримання, обов'язкових для виконання, режимних правил.

Заходи адміністративного стягнення застосовуються до порушників, які грубо або систематично порушують правила обігу зброї. Традиційно вважається, що відповідальність у цій сфері передбачаються статтями 174, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 195-1, 195-2, 195-3, 195-4 КУпАП. Розглядаючи компоненти обігу зброї, ми визначали її використання як один із них⁶². Правила ведення мисливського господарства і полювання є одним із засобів використання зброї за певним призначенням. Справи про адміністративні правопорушення у цій сфері розглядають органи мисливського господарства, вони полягають у наступному:

- порушення права державної власності на тваринний світ (стаття 50)⁶³;
- порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням устанавленого для певної території порядку здійснення полювання (стаття 85)⁶⁴;
- перевищення лімітів та нормативів використання природних ресурсів (стаття 91-2)⁶⁵;
- невиконання законних розпоряджень або приписів посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання або охорону природних ресурсів (стаття 188-5)⁶⁶.

Вичерпний перелік заходів адміністративного стягнення надається у статті 24 КУпАП⁶⁷.

---

⁶² Бокій О. М. Поняття й особливості адміністративно-правового режиму обігу зброї. *Кримський юридичний вісник*. 2009. № 2 (6). С. 102.

⁶³ Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>.

⁶⁴ Там само.

⁶⁵ Там само.

⁶⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>.

⁶⁷ Там само.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

Аналіз статей, які встановлюють відповідальність за скоєння адміністративних проступків у сфері обігу зброї, показує, що за порушення даного режиму застосовуються такі види стягнень: попередження; адміністративний штраф; оплатне вилучення зброї і боєприпасів; конфіскація зброї та боєприпасів до неї; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права полювання)⁶⁸. Попередження застосовується при порушенні правил взяття зброї на облік, строків її реєстрації (перереєстрації). Крім того, цей вид стягнення застосовується за порушення правил полювання (неправомірного використання зброї за даним призначенням). Накладення адміністративного штрафу може застосовуватися в усіх випадках порушень правил обігу зброї та спеціальних засобів індивідуального захисту самостійно або у поєднанні з додатковими адміністративними стягненнями⁶⁹.

Як додаткове стягнення до основного (штрафу) використовується оплатне вилучення та конфіскація зброї і боєприпасів. Це має місце при скоєнні і окремих видів правопорушень, передбачених статтями 174, 190, 191, 193, 195-1, 195-2, 195-3, 195-4. Варто зауважити, що застосування конфіскації майна може бути застосоване виключно за рішенням суду, згідно з положенням частини восьмої статті 41 Конституції України⁷⁰.

Кримінальна відповідальність. На сьогодні в Україні кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї передбачена ст. 262 (Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем), ст. 263 (Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами), ст. 263-1 (Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв), ст. 264 (Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів), ст. 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем) Кримінального кодексу України.

⁶⁸ Бокій О. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 100-106. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bomzvuv.pdf>.

⁶⁹ Федоров М. П. Адміністративно-право-ве регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ: НАВС, 2000. С. 85.

⁷⁰ Конституція України. ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.

2.2. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї

Аналіз структури і динаміки злочинності свідчить, що криміногенна ситуація в Україні залишається складною. Це визначається якісною характеристикою злочинності і, перш за все, достатньо високим ступенем її організованості та озброєності.

Актуальність кримінологічної протидії злочинам проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини на даний період зростає, оскільки злочинність на сучасному етапі характеризується тенденціями до зростання таких її видів як: групова, організована та насильницька, де наявність озброєння – одна з умов формування та діяльності злочинних груп. Суспільна небезпека злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, обумовлена тенденцією розвитку насильницької озброєної злочинності, а ще й незаконним збройним підприємництвом.

Під час скоєння злочинів, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї під загрозу ставиться життя людини, а нерідко – значної кількості мирного населення, наноситься значна матеріальна шкода. Вони завдають шкоди цілій сукупності суспільних відносин і інтересів: громадській безпеці, особі, власності, нормальному функціонуванню суспільних і державних інститутів. Різноманіття їх мотивів охоплює економічну, політичну, соціальну, міжособистісну сферу життєдіяльності. Практично немає категорії людей, яким би потенційно не загрожувала небезпека бути потерпілим від злочину, пов'язаного з використанням зброї. Суспільна небезпека таких діянь зростає щороку. Якісно і кількісно розширюються види злочинів зі зброєю, удосконалюються види зброї, багаторазово збільшується забійна сила і відповідно тяжкі наслідки збройних злочинів.

До недавнього часу зброя не знаходила відображення в кримінологічній характеристиці, бо не була визначальною ознакою. В останні роки різке насичення суспільства зброєю і широке залучення її у кримінальний обіг істотно змінило якісні характеристики злочинності. Важливе значення сьогодні набуває вивчення та аналіз показників як кількості насильницьких злочинів, скоєних із застосуванням зброї – «збройна злочинність», так і наявності такої зброї та відповідних небезпечних предметів, насичення ними держави.

Таким чином, на сьогодні незаконний обіг вогнепальної зброї є одним із найважливіших елементів кримінологічної ситуації, під якою розуміється «загальний стан злочинності в сукупності з чинниками певного фізичного та соціального середовища, що чинять різний за характером і мірою (криміногенний, антикриміногенний) вплив на злочинність ...».

Особливого значення ця обставина набула в наші дні, коли стало очевидно, що збройна злочинність є силовим фундаментом організованої злочинності, а отже, багато в чому визначає корупційну, економічну злочинність і

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

тероризм. Одним із прибуткових напрямів транснаціональної злочинної діяльності є *торгівля вогнепальною зброєю*.

Злочинна діяльність, пов'язана з торгівлею вогнепальною зброєю, посягає насамперед на громадську безпеку, зміст якої визначають характер загально небезпечних джерел (зброї, боєприпасів, вибухових і легкозаймистих речовин тощо) та коло благ, яким може бути завдано шкоду. Руйнівні, уражаючі можливості джерел підвищеної небезпеки, їх небезпека для суспільства зумовлюють постійну потребу в гарантуванні його безпеки.

Основну масу зареєстрованих в Україні злочинів, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї становлять убивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, розбійні напади, вимагання, навмисне знищення майна, тероризм, захоплення заручників, бандитизм, хуліганство.

Для злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, характерною рисою є особлива зухвалість, демонстрація сили, завдяки чому потерпілі від злочину, як правило, фактично позбавляються волі до протидії (опору). Зброя є не тільки засобом вчинення злочину, а стає при цьому одним із вирішальних психологічних чинників, навіть якщо її не було застосовано для ураження або спричинення тілесних ушкоджень.

Проведений аналіз надає можливість стверджувати, що основними причинами та умовами зростання сьогодні кількості злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, слід віднести політичну нестабільність та економічну кризу в державі, які супроводжуються широкомасштабною корупцією та руйнуванням системи виховання і підбору кадрів. Наслідком цих чинників є зниження кваліфікації керівників та фахівців у різних соціальних сферах, неправильна система оплати праці, порушення плановості розподілу зброї, падіння військової та державної дисципліни, ослаблення державного контролю, бойові дії, розкрадання зі складів, незаконний вивіз зброї з місць проведення бойових дій, широке залучення зброї в кримінальний обіг.

У числі суб'єктивних факторів – відсутність офіційної ідеології, руйнування системи соціальних цінностей, у тому числі знецінення таких категорій, як порядність, чесність, совісність, справедливість, відверте витіснення їх поняттями особистої вигоди, як в матеріальній, так і інших (кар'єрних, статусних і тому подібних) формах, супутнє зниження інтересу до легальних результатів своєї праці, «приватизація» посадового становища і можливостей служби. Бойові дії в країні, зростання злочинності, почуття незахищеності переважної частини населення і невіра в здатність і бажання державних органів захистити її, стимулює як легальне, так і нелегальне придбання зброї, зокрема і з метою самозахисту.

Відсутність персональної відповідальності посадових осіб всіх рівнів, особливо керівної ланки, фактична безкарність, бездіяльність та непрофесійність працівників правоохоронних органів, превалювання суб'єктивного розсуду

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

над об'єктивною оцінкою доказів, політична і матеріальна заангажованість судових рішень – усе це розбещує населення і підриває у громадян віру в закон.

Орієнтований на права маргіналів і злочинців кримінальний процес, постійна «гуманізація» законодавства, неадекватно «ліберальна» судова практика, відсутність реальних правових механізмів запобігання злочинам – з одного боку, «беззубість» та безпорадність кримінальної юстиції, громіздка і низько ефективна процедура судочинства – з іншого, полегшують вчинення злочинів і ускладнюють притягнення винних до відповідальності що, безсумнівно, деформує соціальні уявлення про ризик злочинної поведінки.

Зростання безробіття, низький матеріальний рівень значної частини населення, значний бюджетний дефіцит, несвоєчасні виплати зарплат, пенсій, допомог значне зниження рівня життя населення. Неточне і не завжди достатньо ефективно і правильне прогнозування наслідків прийнятих рішень органами державної влади, а також методи попередження негативних соціальних наслідків, що не відповідають правам, свободам і цілям громадян і держави – усе це негативно відбивається на кримінальній обстановці.

Разом з тим, варто констатувати, що кампанії з протидії збройної злочинності в цілому або окремих її видах: вбивств на замовлення, тероризму тощо, не враховують, що ці види злочинів є окремими елементами такого складного, багатофакторного та взаємообумовленого явища, як злочинність в цілому, а отже, домогтися успіху, діючи на одному, окремо взятому напрямі неможливо. Малоєфективними є широко рекламовані акції по «добровільній здачі» зброї, коли з обігу вилучаються, як правило, старі, що не представляють цінності мисливські рушниці, а здають їх переважно особи похилого віку, які навіть потенційно не становлять суспільної небезпеки.

Основними каналами надходження вогнепальної зброї та вибухових матеріалів у незаконний обіг є: розкрадання з військових частин, вивезення із зон бойових дій, а також крадіжки на об'єктах гірничодобувної промисловості і будівельних організацій, що використовують вибухові матеріали при проведенні вибухових робіт.

Поряд з вражаючими кількісними характеристиками вилучених засобів ураження, особливу тривогу викликають і якісні зміни незаконного обігу вогнепальної зброї. Знаходження в незаконному обігу кулеметів, гранатометів, вогнеметів, переносних зенітно-ракетних комплексів, снарядів і гранат свідчить про перехід даного виду злочинів на якісно інший за ступенем суспільної небезпеки щабель. Дані факти переконливо свідчать про те, що масштаби залучення зброї в незаконний обіг мають загрозливий для безпеки суспільства характер.

2.3. Характеристика осіб, які вчиняють правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї

Найбільш небезпечним у системі кримінального насильства є насильство із застосуванням зброї. Загроза застосування вогнепальної зброї стала невід'ємною характеристикою скоєння розбоїв, грабежів, згвалтувань, вимагань, захоплення заручників та інших тяжких злочинів.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

Особи, які вчиняють збройні злочини, мають певні властивості й ознаки, характерні саме для них – це окрема, особлива категорія правопорушників. Їх особливі властивості напряду пов'язані зі способом скоєння злочину, в тому числі із знаряддям злочину, в якості якого виступає вогнепальна зброя. Ці властивості в тих чи інших випадках у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією призводять до того, що при моделюванні майбутнього злочину, особа вирішує використовувати вогнепальну зброю для його здійснення. Ця обставина свідчить про підвищену суспільну небезпеку особи озброєного злочинця, бо вже сам факт пошуку вогнепальної зброї, включення його в план майбутніх злочинних дій і отримання таким шляхом попередньої переваги над потерпілим (потерпілими) і очевидцями злочину, відрізняє озброєних серед інших злочинців, які вчиняють насильницькі злочини.

Переважає більшість осіб (98,8 %), які вчиняють злочин, передбачений ч. 1 ст. 263 КК України – чоловіки. Відповідно жінки складають 1,2 %. Цей розподіл пов'язаний з різними соціальними ролями жінок і чоловіків у суспільстві, а також з психологією, притаманною жінкам. Також, на відміну від жінок, чоловіки мають певні навички, знання та вміння поводження зі зброєю, отримані в армії, і зброя належить державним військовим організаціям, на яких основним контингентом службовців є чоловіки, що мають доступ до зброї та використовують таку можливість для незаконних дій з нею. Незаконне виготовлення або ремонт зброї – злочин, що вчиняється виключно чоловіками. Жінки ж, в основному, притягуються до відповідальності за незаконне зберігання зброї.

Вікова характеристика має велике значення для кримінологічної характеристики злочинців, оскільки переважно вік визначає потреби, життєву мету людей, коло їх інтересів, оточення особи, образ життя, стан здоров'я і не може не відобразитися на протиправних діях осіб.

При дослідженні вікових показників осіб, що вчинили злочин, передбачений ч. 1 ст. 263 КК України, визначено, що 70 % злочинців були віком 25-50 років, і лише по 1 % – мали вік понад 65 років або неповнолітні. Для осіб більш старшого віку характерні злочини, пов'язані з незаконним зберіганням зброї.

Таким чином, можна зробити висновок, що зі збільшенням віку злочинців суспільна небезпечність знижується. Це можна пояснити закономірними фізіологічними змінами в організмі людини, а також її життєвим досвідом, який дає можливість обрати соціально правильну лінію поведінки навіть у складних ситуаціях.

Низькій рівень освіти та культури призводить до значного звуження і спрощення інтересів окремих осіб, спотворення моральності, розвитку індивідуалістичних та егоїстичних інстинктів; у таких людей слабша критика власної поведінки; зазвичай вони не звертають уваги на те, що їхні потреби і

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

бажання можуть суперечити інтересам інших людей. Хвороблива цікавість до зброї, прагнення володіти нею здебільшого свідчать про низьку духовну культуру людини. Така особа, як правило, відстає від оточуючих в інтелектуальному розвитку, і тому прагнення володіти предметами озброєння є певною мірою спробою особи (іноді навіть несвідомо) підвищити власний авторитет, стати в один рівень з оточуючими або навіть над ними.

Вважається, що особи з високим освітнім і культурним рівнем значно рідше вчиняють злочини. Близько 4 % засуджених за незаконний обіг зброї мають повну вищу освіту, 2,3 % – базову вищу, 25 % осіб закінчили професійно-технічні заклади, але все ж більшість мають загальну середню освіту. Певний інтерес становить рід занять осіб, оскільки такі відомості дозволяють виявити, в яких саме галузях суспільного життя досліджувані злочини більш розповсюджені, що обумовлює виявлення та усунення криміногенних факторів, які залежать від характеру професійної приналежності злочинців. Абсолютна більшість досліджуваних злочинів вчинена працездатними особами, які на момент вчинення злочину не працювали і не навчались – 75 %, близько 2 % злочинців виявилися військовослужбовцями.

Виходячи з викладених відомостей, можна дійти висновку про зворотну залежність між участю в праці і вчиненням злочинів. У більшості випадків незаконне поводження зі зброєю здійснюється одноособово – 93,6%, в 2% – вчинялося групою осіб.

Суттєвою ознакою особистості злочинця, яку можна розглядати в кримінологічному аспекті, є рецидив. Наявність у особи, що вчинила злочин, судимості за раніше вчинений злочин свідчить про підвищену суспільну небезпечність, оскільки заходи кримінального покарання, що застосовувалися до неї з метою виправлення і запобігання новим злочинам, не досягли потрібного результату. Серед осіб, що незаконно поводитися з предметами озброєння, близько 25 % осіб раніше були засуджені. У них присутнє байдуже або відкрито негативне ставлення до закону, що забороняє незаконні дії зі зброєю.

Значній частині злочинців, засуджених за вказані злочини, притаманна позиція самовиправдання, пошуку доводів відносно «вимушеності» злочинної поведінки, яка нібито заслуговує на поблажливе ставлення до них. У 38 % випадках винні вказують, що зброя в них знаходилася для самооборони, в 16 % – що мета незаконного поводження полягала в отриманні певної вигоди (для обміну, продажу тощо), в 9 % обвинувачені незаконно використовували зброю (або мали намір це зробити) для полювання або риболовлі. І тільки в 7 % – незаконне поводження зі зброєю здійснювалось з метою готування до вчинення іншого злочину.

Особа озброєного злочинця як особливого різновиду особи насильницького злочинця має свої відмінні риси:

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

1) поведінка цього злочинця виявляється не тільки у відношенні до праці, навчання, інших людей і відносин в сім'ї, а й у набутті знань про вогнепальну зброю, уміння поводження з нею, пошуку знарядь вчинення злочину або їх виготовленні;

2) вибір способу вчинення злочину, який може визначатися характером та ефективністю наявної зброї або навпаки – визначати характер пошуку зброї, більш придатної до використання в конкретній ситуації залежно від особистих умінь злочинця і обставин;

3) ставлення до знаряддя вчинення злочину, навички та уміння поводження з ним виступають однією з основних особливостей, що характеризують особу озброєного злочинця.

Цікавлячись вогнепальною зброєю, злочинець може виявляти цю цікавість в різних формах: захоплення полюванням, заняття стрілецьким спортом, колекціонування зброї. Дуже часто формою прояву інтересу до зброї виступає її пошук і незаконне зберігання без будь-якої певної мети.

Нераціональною така «запасливість» виглядає лише на перший погляд. Любителі вогнепальної зброї знаходять один одного, утворюючи своєрідні «клуби за інтересами». Спілкуючись між собою, вони обмінюються деталями та боєприпасами, ремонтують або іншими способами приводять у придатний стан несправну зброю, продають її, тобто утворюють «відновлений» незаконний обіг зброї⁷¹.

Незаконне зберігання вогнепальної зброї, навіть таке, що не переслідує кримінальних цілей, порушує встановлений правовий режим і нерідко призводить до нещасних випадків або вчинення злочину.

Поряд з цікавістю до вогнепальної зброї, особа озброєного злочинця характеризується специфічними навичками і вміннями.

Іншими словами, особа, здійснюючи свої збройні дії, повинна знати, як поводитися з вогнепальною зброєю, яким способом найбільш ефективно впливати на жертву, як втекти з місця злочину, використовуючи зброю для забезпечення своєї безпеки. А оскільки ці знання не надаються при отриманні звичайної професійної освіти, то більш ніж у половині випадків особи свідомо розвивають у собі подібні навички, готуючись до вчинення злочинів.

При вивченні кримінологічної характеристики осіб, які скоїли тяжкі злочини з використанням вогнепальної зброї, виявилось, що більше половини з них взагалі не проходили службу в армії, а навички та вміння набували в ході самостійних тренувань.

Зустрічаються випадки, коли особа, не володіючи військовим досвідом і відповідними навичками та вміннями, використовує специфічні знання про використання зброї, почерпнуті з кінобойовиків.

⁷¹ У радянський період, коли кримінальний обіг зброї був дуже обмежений, саме за допомогою подібних «любителів» поповнювали свої арсенали надзвичайно небезпечні бандитські групи, що діють на Північному Кавказі.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Невипадково за способом вчинення злочину і за видом зброї можна судити про характер вчиненого злочину. Так, вбивство пострілом з далекої дистанції видає професійно виконану і високооплачувану «замовну» ліквідацію, а розбійний напад із самопалом і саморобними ножами характерний для осіб, початківців у злочинній діяльності.

Вогнепальну зброю в більшості випадків злочинці використовують для залякування потерпілих. Всупереч сформованому припущенню про пряму залежність між бойовими властивостями вогнепальної зброї і тяжкістю наслідків, що настали в результаті вчинення злочину, нерідко доводиться стикатися з прикладами діаметрально протилежного характеру. Це пояснюється тим, що, придбавши більш потужну зброю, злочинець розраховує на психологічний ефект – залякування. Виходячи з цього, обернено пропорційна залежність між бойовою ефективністю вогнепальної зброї і тяжкістю наслідків, що настали пояснюється тим, що наявність вогнепальної зброї дозволяє злочинцю залякати потерпілих, паралізувати їхню волю і досягти злочинного результату без його застосування.

Існує взаємозалежність між елементами психічної діяльності людини (навичками, вміннями, динамічним стереотипом, звичками), комплексом морально-вольових характеристик особи злочинця (сміливість, рішучість, жорстокість) та забійними якостями (потужністю, ефективністю) обраної ним вогнепальної зброї.

Справа в тому, що людина володіє фізичною силою, рішучістю, досвідом бойових дій, спортивних єдиноборств, володіє прийомами рукопашного бою і має досвід вчинення злочинів, часто здатна змінити навколишню дійсність у відповідності зі своїми цілями і без застосування вогнепальної зброї. Зокрема, нерідкі випадки скоєння такими людьми вбивств, заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, розбійних нападів та інших небезпечних злочинів «голими руками» – без застосування вогнепальної зброї.

Якщо ж такі особи застосовують зброю, то ефективність їх злочинних дій різко зростає: посягання може вчинятися проти групи осіб, проти озброєних людей і т. д.

З іншого боку, особи фізично слабкі, нерішучі, емоційно-нестабільні обґрунтовано відчувають невпевненість у своїх силах і компенсують відсутність необхідних морально-вольових якостей застосуванням спеціальних знарядь, причому не інструментів або предметів, а саме вогнепальної зброї, бойова естетика якої психологічно підтримує виконавця. Чим менш розвинені у особи морально-вольові і психофізіологічні якості, необхідні для вчинення злочину, тим більш ефективна зброя, йому потрібна, щоб у будь-якому випадку добитися поставлених цілей.

Особливості особи озброєного злочинця проявляються не тільки в способі скоєного злочину, але і його мотивації. Мотиви скоєння цих злочинів можуть бути різними, все залежить від моральних рис особи, які

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

обумовлюють вибір цілі і засоби досягнення задуманого (які мотиви, така й особа, навпаки, тому вони є найбільш повною та точною характеристикою). Але вибір зброї в якості знаряддя злочину характеризує специфічні навички та вміння, характерні саме для озброєного злочинця. Більш того, ці навички, а також цілі підготовлюваного злочину визначають вибір конкретної зброї. Так, наприклад, при здійсненні мало підготованих розбійних нападів, самотній злочинець задовольняється макетами зброї. Якщо ж особа збирається злочинним шляхом досягти більш значних цілей (наприклад, отримання великої суми грошей, цінностей), то злочин буде більш ґрунтовно плануватись, а зброя більш ретельно підбиратись.

Вибір того чи іншого виду зброї злочину пов'язаний насамперед із психологічним, волевим настроєм самого злочинця на позитивний результат посягання при будь-яких умовах – і чим небезпечнішим буде задумане, тим ефективнішою зброя, а відповідно, тим успішнішим й активнішим посягання на охоронювані законом інтереси громадян і протистояння співробітникам правоохоронних органів, які ці інтереси покликані захищати. До того ж за допомогою зброї злочинець психологічно «обереігає» себе від безпосереднього контакту з жертвою, тобто ніби залишається осторонь від її больових відчуттів, тим самим віддаляє себе від психотравмуючої ситуації.

Але всім без винятку озброєним злочинцям властива особливість, закладена в самому суб'єкті – схильність до збройного насильства.

Переважання чоловіків при здійсненні збройних злочинів відповідає розподілу за статевою ознакою осіб, які вчинили насильницькі посягання. Крім того, важлива специфіка знаряддя злочинів – вогнепальної зброї, яка вимагає певних знань, навичок і вмінь у її використанні, а також наявність самої зброї. Жінкам такі знання і навички, як правило, не властиві. Жінки зазвичай скоюють злочини з використанням чужої вогнепальної зброї, яка незаконно зберігається у їхніх чоловіків або співмешканців.

Наявність зброї у неповнолітніх різко підвищує зухвалість і небезпеку їх дій. В якості зброї кримінальні групи неповнолітніх використовують не тільки традиційні для підлітків ножі, ланцюги, палиці, бритви, але все частіше і вогнепальну зброя, гранати, вибухові пристрої.

Наявність певного освітнього цензу не перешкоджає здійсненню найбільш тяжких збройних злочинних посягань, а в деяких випадках і полегшує їх вчинення. Крім того, поводження з певними видами вогнепальної зброї і вибухових речовин саме по собі вимагає відповідного освітнього рівня та навичок у поводженні з ними.

У більшості випадків злочини з використанням зброї зчиняються в умовах очевидності, на очах багатьох людей.

Оскільки включення вогнепальної зброї в задум або готування злочину є обов'язковою ознакою психологічної характеристики озброєного злочинця, варто визнати, що такий тип, як «випадковий злочинець» випадає з класифікації

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

озброєних злочинців. Це викликано тим, що характерні для даного типу необережні злочини, навіть якщо вони вчинені з використанням зброї, не можуть бути віднесені власне до збройних, у зв'язку з тим, що використання зброї не включається в зазначених випадках у планування злочинних дій, та й сам план, характерний для збройних злочинів, у подібних випадках відсутній.

Класифікаційними ознаками типів озброєних злочинців є наявність і ступінь розвитку навичок і вмінь у поводженні з вогнепальною зброєю, тобто злочинний професіоналізм тих чи інших категорій осіб, які вчиняють збройні злочини.

У кримінологічній літературі пропонується наступна типологія озброєних злочинців:

1. На вершині «професійної майстерності» знаходяться особи, які володіють не просто вміннями в поводженні зі зброєю, але й добре виробленими у процесі численних тренувань навичками прихованого носіння і швидкого витягання зброї; точної стрільби; ремонту, доведення і налагодження зброї; навичками поводження з вибуховими матеріалами та засобами підривання, здатністю до самостійного виготовлення, встановлення та приведення в дію вибухових пристроїв. Іншими словами, ці особи досконало володіють вогнепальною зброєю, підтримують її у справному стані і ефективно застосовують у разі потреби. Це вища категорія – професійні озброєні злочинці.

Особи, віднесені першого типу, здійснюють особливо тяжкі збройні злочини, як правило, у групах високого ступеня організованості зі стійкою кримінальною діяльністю, спрямовані на досягнення стратегічно важливих для них цілей. Свої злочини вони ретельно готують і планують, щоб злочинний результат обов'язково був досягнутий при будь-яких умовах і в залежності від цього підшукують високоефективне бойове знаряддя російського або іноземного виробництва.

Саме такі особи залучаються для виконання високопрофесійних, замовних убивств або є «зброярами» організованих злочинних співтовариств, і забезпечують арсенали злочинних організацій. Вони здійснюють особливо тяжкі злочини – терористичні акти, бандитизм, вбивства на замовлення, розбійні напади на вантажний транспорт, обмінні пункти валюти, офіси, квартири громадян, магазини.

По суті, кримінальне поводження зі зброєю (пошук, придбання, переробка, ремонт), а також його використання для вчинення злочинів і є для даних осіб основним джерелом доходу. Таким чином, ця категорія озброєних злочинців володіє ознаками професійного злочинця і утворює найбільш небезпечний тип – професійного озброєного злочинця. Особливістю характеристики даного типу озброєного злочинця, що відрізняє його від інших, є високий ступінь підготовки особи перед вчиненням злочину. Перш ніж вчинити злочин, особи, віднесені до першого типу, вивчають місце майбутнього нападу, перевіряють можливість застосування того чи іншого виду зброї в конкретній ситуації, пристрілюють зброю, нерідко організують

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

засідки, які можуть тривати не один день. Тут має місце тривалий контакт злочинця і вогнепальної зброї.

Дані особи характеризуються явною схильністю до насильства і яскраво вираженою стійкою антигромадською спрямованістю. Вони відмовляються від загальнолюдських цінностей, маючи високий рівень прихованої агресивності та жорстокості, переконаність у своїй винятковій правоті і, звичайно, повну відсутність співпереживання жертвам. Злочинці першого типу скоюють злочини або поодинці (особливо це характерно для вбивств на замовлення) або в злочинній групі. Кількість осіб у даних групах (з жорсткою вертикальною підпорядкованістю, дисципліною, стійкими відносинами між її членами і розподілом ролей) варіюється від 6 до 18 осіб. Ці особи навчаються способам скоєння намічених злочинів, проводять пошук об'єктів злочинних посягань, ретельно підбирають зброю для вчинення злочину. Так, час пошуку зброї може тривати від 1 до 3 місяців, вибір конкретного зразка залежить від поставлених цілей.

Емоційно-вольова сфера даного типу злочинців відрізняється рішучістю при реалізації злочинного задуму, жорстким самоконтролем, наполегливістю в доведенні посягання до кінця. Ці злочинці врівноважені, стримані, у них не спостерігаються спалахи люті, навпаки, вони обачливо керують своєю поведінкою, всі вчинки ретельно зважують і прогнозують їх наслідки. Злочини ретельно плануються і репетируються, продумуються різні варіанти розвитку подій, готуються шляхи відходу. Зброя виступає одним з найбільш значущих елементів для «успішного» вчинення задуманого. Тому вибір її проводиться з урахуванням усіх обставин конкретного злочину: характеристики жертви, місця, часу і т. п. факторів.

За своїми віковими характеристиками це порівняно молоді, повні сил і енергії люди від 22 до 30 років, що володіють не тільки навичками в поводженні з вогнепальною зброєю, але і відмінними фізичними характеристиками. З числа осіб, які скоїли тяжкі збройні злочини, близько 6 % брали активну участь у військових діях (в основному, проходячи службу в армії). Частка використання вогнепальної зброї підвищується при здійсненні групових злочинів.

Професійні озброєні злочинці використовують тільки високоефективну бойову зброю, вибір якої залежить від поставленої злочинної мети. Багато що визначається сферою діяльності майбутньої жертви (найбільш важкодоступні посягання на осіб, які займаються економікою, політикою, кримінальних авторитетів), визначальною є її захищеність (кількість охоронців, наявність відеокамер, захищеність автомобіля).

Професійні озброєні злочинці ретельно готують і планують злочин, щоб злочинний результат обов'язково був досягнутий, незалежно від збігу обставин, при цьому вони використовують високоефективну бойову зброю – автомати, снайперські гвинтівки (як російського, так і іноземного виробництва), дистанційно керовані вибухові пристрої, прилади гасіння звуку пострілу.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

У зв'язку зі зростаючим попитом на бойову зброю з'явилися нові форми злочинного бізнесу, спрямовані на її пошук, ремонт, знищення індивідуальних ознак, які традиційно використовуються криміналістами для його ідентифікації зброї. Злочинці виїжджають у «гарячі точки», встановлюють корумповані зв'язки з військовослужбовцями, викрадають зброю з військових частин і складів, з заводів-виробників, невеликих майстерень, оснащених нехитрим обладнанням (токарний і фрезерний верстати, муфельні та плавильні печі, труборіз), обробляють внутрішню поверхню стовбура так, щоб жодна криміналістична лабораторія не змогла її ідентифікувати тощо.

Як свідчать результати досліджень, професійні озброєні злочинці використовували найбільш ефективну вогнепальну зброю.

Так само професійні озброєні злочинці, які відчувають інтерес до зброї, володіють навичками і вміннями поводження з нею поділяються на категорії:

а) *кілери* – злочинці, які виконують вбивства на замовлення. За способом вчинення злочину, вони поділяються на: «снайперів» – вбивають прицільним пострілом, як правило, з дальньої дистанції; «стрілків» – вбивають декількома (іноді багатьма) пострілами з близької відстані; «імітаторів» – маскують вчинене вбивство під нещасний випадок або природну смерть; «зброярів» – особи, які набувають, виготовляють, ремонтують і відповідають за збереження зброї в організованих угрупованнях, чи зайняті торгівлею зброєю;

б) *терорист* – особа терориста є різновидом особи озброєного злочинця і є системою «особа злочинця + зброя + ідея», що обґрунтовує допустимість скоєних ним дій. Практично у всіх терактах вогнепальна зброя використовується поряд з вибуховими пристроями (наприклад, для захоплення об'єкта);

в) *члени незаконних збройних формувань, найманці*.

2. До другого типу озброєного злочинця відносяться особи, які володіють лише закріпленими вміннями і деякими навичками поводження з вогнепальною зброєю. Це категорія злісних злочинців. Вони складають близько 40 % від загальної кількості. Даний тип теж виявляє цікавість до вогнепальної зброї, вмє досить точно стріляти, швидко витягати зброю. Разом з тим, у цієї категорії злочинців не вистачає навичок для ремонту бойової зброї, і наприклад, переробки газової зброї в бойову, а тим більше – для виготовлення вибухових пристроїв, хоча вони і здатні в певній ситуації їх використовувати. Ці особи зазвичай здійснюють розбійні напади, вбивства, які не вимагають високої кваліфікації, а також вимагання, в яких вони виступають як члени організованих злочинних угруповань.

Слід зазначити, що недостатність навичок і вмінь у поводженні з вогнепальною зброєю, розглянута категорія злочинців може компенсувати їх розвитком, і в міру досягнення певних успіхів, з категорії злісних перейти в категорію професійних.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

Злочинці злісного типу відрізняються від професійних озброєних злочинців меншим ступенем належності до кримінальної субкультури і кримінальної ієрархії, що свідчить про інший рівень морально-психологічної деформації. Вчинення збройних злочинів для них – ще не професійна (у сенсі сталості) діяльність, але вже відчутний і значущий заробіток. На відміну від професійних озброєних злочинців, вони скоюють злочини, що відрізняються меншим ступенем організованості і переслідують менш значимі цілі, і частіше використовують зброю саморобного виготовлення, пістолети, обрізи, кастети.

Особи, віднесені до другого типу, характеризуються уміннями і навичками в поводженні з найбільш поширеними видами вогнепальної зброї («пістолет Макарова», револьвери), більш потужну бойову зброю вони не використовують. Зброя підбирається ними відповідно до певних знань про неї та простоти поводження.

Злісні озброєні злочинці прагнуть придбати будь-які види зброї: холодну, газову, перероблену вогнепальну (обріз), кустарно виготовлену (пістолет під малокаліберний патрон і т. д.). Дані особи постійно носять зброю при собі, демонструють її оточуючим, а також дають у користування своїм знайомим, тобто про їх озброєність відомо широкому колу людей. Дії таких злочинців непослідовні і непередбачувані, але засновані на застосуванні насильства для досягнення поставлених цілей. Наприклад, сьогодні вони можуть вчинити хуліганські дії, а завтра допомогти поліцейським затримати порушника правопорядку, щоб тут же його звільнити від поліції, але через кілька хвилин посваритися з ним і холоднокрівно його вбити.

Злісні злочинці прагнуть отримувати від ситуації максимальну вигоду, мають численні злочинні контакти. Їх поведінка визначається насамперед сильним прагненням будь-яким шляхом виділитися із загальної маси, домогтися високої оцінки власної особи оточуючими. Відсутність об'єктивних якостей для цього компенсується надмірним застосуванням сили і демонстративною готовністю до силового самоствердження. Їх самостійні дії зазвичай відрізняються непродуманістю, вони схильні до негайного задоволення своїх бажань. Агресивна поведінка представників даного типу нерідко виражається у вбивствах, хуліганстві, розбійних нападах, звалтуваннях. Особи цієї категорії піддаються впливу, легко підкоряються, і отже, їх легко залучити в різні злочинні угруповання в якості виконавців. Однак, при вчиненні злочинів у групах, дії таких осіб мають певну послідовність і прораховуються.

Засобом досягнення злочинного результату служить вогнепальна зброя, яка в їх володінні найчастіше з'являється для конкретного запланованого злочину і нерідко стимулює злочинну поведінку.

Озброєні злочинці-фахівці цікавляться вогнепальною зброєю, вміють поводитися з нею, хоча це вміння не розвинене до ступеня навичок. До цієї категорії відносяться: вбивці; нальотчики – особи, які відкрито вчиняють ретельно підготовлені насильницькі злочини, пов'язані з нападами на

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

громадян, державні та комерційні об'єкти і т. п. (бандити, розбійники і т. д.); викрадачі людей – злочинці, які захоплюють та утримують людей з корисливою або іншою метою; особи, які здійснюють захоплення заручників.

Озброєні злочинці-любители цікавляться зброєю насамперед як засобом компенсації нестачі особистих якостей (сміливості, волі, рішучості і т. п.). До них відносяться: розбійники, грабіжники (останні – при помилках кваліфікації, недоведеність факту використання смертоносної зброї, або використання не летальної зброї); особи, які заподіюють шкоду здоров'ю потерпілих; насильники.

3. До третього типу відносяться особи, які вчиняють менш небезпечні в порівнянні з двома першими типами, злочини, і самі мають менш виражену ступінь суспільної небезпеки. Це особи, які при раптово виниклому умислі, використовують предмети, що знаходяться у їх фактичному володінні (мисливські рушниці, газову зброю) та опинилися під рукою.

Спонтанно-ситуативні злочинці характеризуються слабкими навичками й умінням у поводженні зі зброєю або взагалі їх відсутністю. Вони відрізняються більш низьким інтелектуальним і культурним рівнем у порівнянні з професійними і злісними озброєними злочинцями, що ускладнює адекватне сприйняття ними соціальних норм. Такі люди вважають, що їх навколишнє середовище по відношенню до них вороже, тому їм важко правильно оцінити виникаючі життєві ситуації. Підвищена сприйнятливність до елементів міжособистісної взаємодії призводить до того, що особа легко дратується при будь-яких соціальних контактах, відчутних як загроза для нього. Основним мотивом вчинення злочинів за допомогою вогнепальної зброї тут є помста і неприязні стосунки. Усі труднощі і неприємності, з якими ці особи зустрічаються в житті, інтерпретуються як результат чийось ворожих дій. Для компенсації «життєвих негараздів» вони використовують вогнепальну зброю, з допомогою якої грають роль «борців за справедливість». Даному типу злочинців властиві емоційні порушення, а саме психологічна та соціальна відчуженість, звідси виникають і труднощі, пов'язані з засвоєнням моральних і етичних норм.

Антигромадська установка у спонтанно-ситуативних озброєних злочинців не носить глибокого характеру, в порівнянні з попередніми двома типами. Злочинці цього типу найчастіше скоюють злочини на побутовому ґрунті: навмисні вбивства, хуліганство, заподіяння тілесних ушкоджень.

Разом з тим цілком очевидно, що ступінь розвитку навичок і вмій осіб, які використовують власне вогнепальну зброю (у криміналістичному сенсі), корінним чином відрізняється від навичок і вмій осіб, які використовують для досягнення злочинної мети небезпечні предмети. Більш того, остання категорія злочинців може взагалі не володіти специфічними навичками і вміннями в поводженні зі зброєю. Тим не менш, цілеспрямоване використання засобів впливу на навколишню дійсність включається цими особами в план досягнення злочинного результату і допомагає домагатися поставленої мети.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

Злочинці-дилетанти позбавлені специфічних ознак озброєних злочинців: інтерес до зброї, навички та вміння поводження з нею. До них відносяться такі: побутові вбивці; вуличні розбійники і грабіжники; хулігани; учасники масових заворушень; футбольні «фанати».

Таким чином, озброєний злочинець володіє сукупністю соціально-негативних властивостей особи, яка вчинила умисний злочин з використанням вогнепальної зброї, причому специфічними властивостями є інтерес до вогнепальної зброї, навички та вміння у поводженні з нею, що зумовили у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією вибір збройного способу вчинення злочину, який полягає у впливі за допомогою вогнепальної зброї на навколишню дійсність з метою забезпечення попередньої переваги над потерпілим і досягнення злочинного результату.

Аналізуючи зміст поняття «особи озброєного злочинця», слід зазначити, що на відміну від інших типів особи злочинця воно є системним. Якщо в принципі вчинення злочину обумовлено «дефектами» особистості у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією, то для скоєння збройного злочину одних негативних особистісних властивостей недостатньо: вони повинні доповнюватися, як мінімум, наявністю вогнепальної зброї, а також навичками і вміннями поводження з нею. Іншими словами, особа озброєного злочинця – це система «особа злочинця + зброя». Елементи цієї системи взаємно доповнюють один одного, перебувають у певній взаємодії і взаємозв'язку.

За визначенням М. М. Майстренко, портрет особистості винного у вчиненні злочинних діянь проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини можна описати наступним чином: зазвичай це неодружений чоловік середнього віку (30-50 років), без вищої освіти, працездатний, але на момент вчинення злочину не працював та не навчався, характеризується наявністю специфічних інтересів, навичок, вмінь користування предметами озброєння чи то власник зброї. Мотиваційна сфера характеризується нейтральним за своєю природою цільовим мотивом, суть якого – бажання володіння предметами озброєння, що додають відчуття сили, впевненості, безпеки. У певних випадках особам, що вчинили аналізовані злочини притаманне зацікавлення у зброї, виключно як у засобі знищення перешкод на шляху до реалізації потреб, як правило, протиправним шляхом.

2.4. Проблемні питання протидії незаконному обігу зброї в умовах воєнного стану в Україні

Збройне вторгнення росії на територію України, яке вимагає від державних інституцій значних витрат людських та матеріальних ресурсів для забезпечення боєздатності Збройних Сил України, подолання наслідків агресії (відновлення знищеної та пошкодженої інфраструктури, житлового фонду тощо), не тільки суттєво гальмує економічний та суспільно-політичний розвиток

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

держави, але й вкрай негативно впливає на криміногенну ситуацію в Україні, зокрема сприяє незаконному обігу вогнепальної зброї. Правоохоронцями наразі вилучається велика кількість вогнепальної зброї, боєприпасів, навіть бойової техніки (мають місце випадки вилучення у місцевого населення трофейних танків)⁷².

Основне навантаження у протидії незаконному обігу зброї за цих умов лежить на працівниках Національної поліції України. Так, лише на блокпостах (станом на кінець липня п. р.) поліцейськими під час проведення перевірок вилучено 630 одиниць зброї, 45 тисяч набоїв, 350 гранат, що, як заявляють у Національній поліції, становить приблизно половину вилученої з незаконного обігу зброї, яка могла вийти в мирне життя й застосовуватися з протиправними цілями⁷³.

Вочевидь, небезпека неконтрольованого обігу вогнепальної зброї в Україні є очевидною і, відповідно очевидною є й потреба в удосконаленні протидії та запобіганні цим суспільно небезпечним проявам. Перш за все, законодавчого врегулювання потребують організація та контроль за обігом вогнепальної зброї.

Слід зазначити, що полеміка з питань необхідності законодавчого врегулювання обігу вогнепальної зброї точиться в політичних колах і громадянському суспільстві України, серед науковців, працівників правоохоронних органів, правозахисників та інших фахівців впродовж 30 років незалежності нашої держави (особливо після початку збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях у 2014 році). При цьому, серед учасників дискусії з означеного питання фактично однозначним є підхід до головного аспекту проблеми – обіг зброї в державі має бути врегульованим саме на законодавчому рівні з метою усунення ряду законодавчих протиріч, зокрема:

- Конституція України гарантує, що **правовий режим власності визначається виключно законами України** (пункт 7 статті 92), а зброя вочевидь належить до власності;

- статтею 263 Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а саме: носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу. Водночас, на думку багатьох фахівців за відсутності закону про зброю таке кримінальне правопорушення в принципі неможливе⁷⁴.

Натомість, Україна на сьогодні фактично залишається єдиною державою в Європі, у якій відсутній спеціальний закон щодо регулювання обігу

⁷² На півночі України в місцевих жителів поліція вилучила два «трофейні» танки – МВС. URL: <https://tsn.ua/ato/na-pivnochi-ukrayini-v-miscevih-zhiteliv-policiya-viluchila-dva>.

⁷³ Голова Нацполіції розповів, де найбільше вилучають незаконної зброї. URL: <https://fixnews.net/news/268039>.

⁷⁴ Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). URL: <https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/>

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

вогнепальної зброї. Порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної та холодної зброї визначений відповідною Інструкцією, затвердженою МВС України у 1998 році⁷⁵, Положенням про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженим наказом МВС України від 10.01.2022 року № 2⁷⁶ та низкою інших нормативно-правових актів МВС України у зазначеній сфері.

Доцільно зазначити, що вказана нормативно-правова база в недостатній мірі регламентує актуальні питання обігу зброї і не відповідає принципу правової визначеності. Зокрема це: відсутність узгодженої термінології, що призводить до вільного трактування низки понять та корупційних ризиків; не визначеність правових підстав діяльності стрілецьких спортивних організацій та ін. Що стосується функціонування єдиного реєстру зброї, то за відсутності базового закону про зброю, в МВС України все ж планують запустити його «в промислову експлуатацію з тим набором сервісів, які готові та можливі на цей час. Тобто він може повноцінно працювати вже наприкінці жовтня і громадяни можуть бачити в ньому інформацію про себе, розуміти актуальність строків щодо документів, отримувати нові сервіси тощо»⁷⁷.

Характерно, що за роки незалежності в нашій державі було розроблено достатньо значну кількість законопроектів, що мали за мету законодавче врегулювання питань у цій сфері суспільних відносин, частина з яких навіть вносились у порядок денний Верховної Ради України. Між тим, жоден з них не став законом.

Враховуючи політичну та суспільну потреби, єдність думок урядовців та науковців щодо необхідності прийняття такого законодавчого акту, виникає очевидне запитання щодо причин, які гальмують цей процес.

Їх можливо розділити на декілька груп, але головною з них є одна – закон повинен визначити обсяг та межі права громадян на володіння та користування вогнепальною зброєю. Гострота цього питання й викликає широку дискусію в суспільстві, у ході якої вибудувалися дві основні позиції: **перша** – надати громадянам право володіти та користуватися вогнепальною зброєю (мова йде про короткоствольну вогнепальну зброю) для захисту життя, здоров'я і власності в стані необхідної оборони або крайньої необхідності; **друга** – наше суспільство ще не дозріло до такого кроку держави. Доречно зазначити,

⁷⁵ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0637-98>.

⁷⁶ Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ від 10.01.2022 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0090-22>.

⁷⁷ Бондаренко І. Єдиний реєстр зброї може повноцінно працювати наприкінці жовтня. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/news/jedinii-rejestr-zbroyi-moze-povnocinno-pracyuvati>.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

що у межах першої позиції розглядається також варіант, за якого громадянам надається право володіти вогнепальною зброєю, але без права її носіння в громадських місцях.

Фахівцями (експертами) з цих питань та науковцями неодноразово зазначалося, що у ході розробки та прийняття такого законопроекту мають бути проаналізовані та враховані усі можливі ризики для громадської (публічної) безпеки, особистої безпеки громадян, національних інтересів тощо. Проте, підходи до вирішення питання щодо надання громадянам права на володіння короткоствольною вогнепальною зброєю різняться як у науковців, так і серед представників різних політичних сил, що не дозволяє знайти консенсус для затвердження такого закону. Не є винятком і останній з таких законопроектів – проект Закону про право на цивільну вогнепальну зброю, реєстраційний № 5708 від 25.06.2021, прийнятий 23.02.2022 за основу із скороченням строку підготовки (знаходиться у стадії підготовки до другого читання)⁷⁸.

На нашу думку, загальним ризиком запровадження у вільний обіг короткоствольної вогнепальної зброї (пістолети, револьвери) є **підвищена небезпека для життя та здоров'я людей**, яку несе така зброя. Слід погодитися з думкою про те, що *сама зброя не вбиває, вбивають – люди*. В залежності від того, в чиїх руках знаходиться зброя (офіційно зареєстрована), доцільно звернути увагу на дві групи взаємопов'язаних факторів:

а) зброєю володіють **особи з різними видами залежності (наркотики, алкоголь), психічними розладами або схильні до вчинення правопорушень насильницького характеру** тощо.

Навіть у спеціальному виписаному законі на сьогодні в Україні неможливо встановити абсолютно надійні та ефективні запобіжники для недопущення до зброї неадекватних осіб⁷⁹. Такі озброєні особи однозначно наражатимуть населення на небезпеку, зокрема під час:

- застосування насилля у родинях, п'яних сварок з сусідами, знайомими;
- з'ясування стосунків у громадських місцях (зокрема в ресторанах, кафе), транспорті, під час управління транспортним засобом тощо.

Крім того, такі особи (з неурівноваженою психікою) можуть залучатися екстремістськими елементами до участі у протиправних діях. Короткоствольна зброя такими особами може бути використана і для самогубства;

б) **особи, які в недостатній мірі володіють навичками у поводженні зі зброєю** (не проходили військову службу та не працювали в правоохоронних органах тощо), **невідповідально ставляться до збереження зброї**.

⁷⁸ Проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 від 25.06.2021 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/>

⁷⁹ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

Слід погодитися з тезою про те, що людина повинна бути морально готова використовувати зброю, мати певні навички та добре знати закон про порядок застосування вогнепальної зброї⁸⁰.

Загрози володіння такими особами вогнепальною зброєю пов'язані з тим, що зброєю мало володіти, нею ще треба вміти скористатись та забезпечити її надійне зберігання. В іншому випадку:

– зброя може опинитися в руках злочинців або осіб, які не мають права на володіння нею (включаючи членів сім'ї власника) і бути використана з протиправною метою.

Судово-слідчій практиці відомі непоодинокі випадки, коли:

– були перевищені межі необхідної оборони або крайньої необхідності у ході захисту життя, здоров'я і власності;

– кримінально налаштовані особи використовували викрадену зброю у злочинних цілях, щоб уникнути відповідальності та ввести в оману слідчі органи тощо;

– неповнолітні брали зброю без дозволу у батьків чи інших членів родини і вчиняли правопорушення різної тяжкості, зокрема і з багатьма потерпілими (жертвами).

Таким чином, вочевидь є те, що легалізація короткоствольної вогнепальної зброї в Україні для населення є вкрай небезпечною ідеєю. Найбільш вигідною офіційна реалізація та розповсюдження такої зброї буде для виробників і поширювачів зброї, а також злочинного середовища.

Справедливою є думка про те, що дискусія про короткоствольну вогнепальну зброю, яку громадяни буцім-то повинні мати для захисту своїх інтересів на вулицях, є вкрай шкідливою по відношенню до українського народу. Такий обіг підвищує небезпеку для усіх мешканців України бути вбитими або пораненими за рахунок того, якщо хтось буде використовувати таку зброю. Якщо є потреба і бажання захистити домівку, можна купити мисливську рушницю чи карабін⁸¹.

Поряд з цією проблемою нагальним видається питання щодо вдосконалення системи спеціальної перевірки осіб для видачі їм дозволів на право володіння вогнепальною зброєю, зокрема тим, які вчиняли правопорушення насильницького характеру, вели асоціальний спосіб життя тощо. Необхідно унеможливити факти корупції при отриманні довідок про психічний стан особи та її захворювання. Вбачається вкрай актуальним запровадження електронного реєстру медичних довідок про відсутність психічних, алкогольних, наркотичних захворювань. Це буде запобіжником від зловживань при видачі довідок людям, які мають відповідні захворювання.

⁸⁰ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

⁸¹ Легалізація зброї в Україні: «за» і «проти» ініціативи. URL: https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini_plyusi_ta_minusi_legalizatsiyi_zbroyi_n1271694https://24tv.ua/legalizatsiya_zbroyi_v_ukrayini.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Слід зазначити, що війна, у стані якої на сьогодні знаходиться Україна, внесла суттєві корективи до проблеми, яка розглядається, актуалізувала зазначені вище ризики, адже вогнепальна зброя це засіб (інструмент) війни за допомогою якого реалізуються цілі тих чи інших воєнних дій (оборона, наступ, охорона тощо).

Так, велика кількість зброї була роздана населенню на початку повномасштабної війни. Це був вимушений захід, який, як офіційно стверджують правоохоронці, зіграв свою роль в обороні Києва та інших міст України^{82, 83}.

Крім того, на руках у населення знаходиться значна частина вогнепальної зброї, у тому числі і та, що полишена окупантами в ході відступу з тимчасово захоплених територій. Хтось із громадян відкладає цю зброю на «чорний день», хтось передає її злочинцям. Ризики, з якими пов'язане володіння цією зброєю це: недостатня підготовленість таких людей, необережність, неуважність, небезпека для дітей тощо⁸⁴.

Водночас, відповідно до Інформації про результати діяльності органів Полтавської обласної прокуратури за 5 місяців 2022 року органами обласної прокуратури в умовах воєнного стану (область, територія якої не була окупована) розпочато 92 (проти 72 у попередньому році) кримінальні провадження за фактами незаконного придбання та зберігання зброї, до суду передано 47 обвинувальних актів. Із незаконного обігу вилучено 158 одиниць вогнепальної зброї, у тому числі 64 пістолети, 20 карабінів та гвинтівок, 46 одиниць автоматичної зброї, 8 кулеметів, 3 обрізи мисливських рушниць, 4 ручних гранатомети, 11 танків, 2 бойові броньовані машини, 222 одиниці боєприпасів, 54 гранати та майже 7 тис. патронів⁸⁵.

У цій ситуації найбільш прийнятною, на нашу думку, є принципова позиція керівництва Національної поліції України про те, що спочатку необхідно провести облік зброї на руках у громадян, а вже потім вести мову про її легалізацію. Так, очільник Національної поліції Ігор Клименко зазначає: «Моя позиція і позиція Нацполіції: спочатку ми маємо усю зброю, яка була легально видана нашим громадянам, поставити на облік – ми її ставимо на облік і під час війни, і після війни ми маємо її поставити на облік. І тільки після цього ми можемо приступати до широкої дискусії щодо легалізації короткоствольної зброї»⁸⁶.

У свою чергу, вважаємо, що держава повинна всебічно підсилювати професіоналізм і довіру громадян до правоохоронних органів (у першу чергу, Національної поліції), які **(і тільки вони)** повинні підтримувати порядок в

⁸² Єнін Є. Чи можливі провокації Білорусі та чи буде легалізація зброї. Новини України – Телеграф. URL: telegraf.com.ua.

⁸³ Незаконний обіг зброї – Нацполіція проводить роботу для протидії незаконному обігу. URL: <https://gazeta.ua/>

⁸⁴ Голова Нацполіції розповів, де найбільше вилучають незаконної зброї. URL: <https://fixnews.net/news/268039>.

⁸⁵ Інформація про результати діяльності органів Полтавської обласної прокуратури за 5 місяців 2022 року. URL: https://prokuratura_2.pdf.oblrada-pl.gov.ua.

⁸⁶ Голова Нацполіції розповів, де найбільше вилучають незаконної зброї. URL: <https://fixnews.net/news/268039>.

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

країні, що є особливо актуальним на сьогодні в Україні у період воєнного стану. Перекладання ж на громадян функцій захисту від злочинних посягань є неприпустимим. В іншому випадку, хаос і насильство можуть призвести до тотальної війни «всіх проти всіх», самосудів, ситуації, коли *будь-який побутовий конфлікт може перерости у озброєне протистояння, тобто отримати зовсім інший рівень суспільної небезпеки.*

Підсумовуючи викладене необхідно констатувати наступне:

На сьогодні в Україні конче потрібне прийняття закону про обіг зброї, розробленого з урахуванням положень Протоколу ООН проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї (A/Res/55/255) та інших міжнародно-правових документів. Головними завданнями такого закону, перш за все, мають стати: забезпечення системного контролю за виробництвом, ввезенням та обігом вогнепальної зброї в Україні; координація діяльності правоохоронних органів держави, спрямованої на підвищення ефективності виявлення та вилучення з незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин, виявлення та ліквідацію каналів контрабандного їх потрапляння та незаконного переміщення територією України; передбачено функціонування інформаційних баз даних щодо вогнепальної зброї, визначені їх розпорядники. Крім того, законом мають бути надані вивірені та однозначні поняття, що характеризують обіг вогнепальної зброї, визначені єдині для всіх суб'єктів правила такого обігу, порушення яких тягне за собою юридичну, у тому числі і кримінальну відповідальність, тощо. Розроблена на основі такого закону нормативно-правова база має стати дієвим інструментом у протидії та запобіганні незаконному обігу вогнепальної зброї та боєприпасів.

Водночас, надання права на володіння громадянами короткоствольною зброєю вважаємо передчасним, адже спочатку необхідно налагодити дієвий та ефективний контроль за обігом зброї, домогтися усунення будь-яких корупційних складових у цій сфері тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Які види відповідальності передбачені за вчинення правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї?
2. Які особливості адміністративної відповідальності у сфері обігу вогнепальної зброї?
3. Які особливості кримінальної відповідальності у сфері обігу вогнепальної зброї?
4. Які причини та умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї в Україні?
5. Хто найчастіше стає суб'єктами кримінальних правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї?
6. Надайте кримінологічну характеристику правопорушенню – незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

---

7. Надайте кримінологічну характеристику правопорушенню – незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.
8. Надайте кримінологічну характеристику правопорушенню – недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.
9. Надайте кримінологічну характеристику правопорушенню – викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
10. Які заходи щодо недопущення вчинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї мають застосовувати поліцейські?

Задачі:

Задача № 1

Продавець збройного магазину «Сафарі» Петро продав громадянину Степаненку компактний карабін у калібрі 9*12 без наявності у покупця документу, який би підтверджував дозвіл відповідного органу Національної поліції на таку угоду. Громадянин Степаненко запевнив продавця, що такий дозвіл він має, але просто забув його вдома, а живе він у іншому місті, тому попросив продавця піти йому на зустріч. Про даний факт стало відомо місцевому інспектору дозвільної системи.

Завдання:

Кваліфікуйте дії продавця Петра, власника магазину «Сафарі» та громадянина Степаненко. Чи має значення для кваліфікації правду казав покупець чи брехню? Який алгоритм дій інспектора дозвільної системи? Які документи має скласти інспектор дозвільної системи?

Розгляньте ситуацію, коли інспектор дозвільної системи став свідком неправомірних дій, описаних у задачі.

Задача № 2

Вночі 25 березня 2022 року близько 3 години ночі, перебуваючи на другому поверсі у своєму приватному будинку, громадянин Забігайло почув підозрілий шурхіт з вітальні на першому поверсі та вийшов перевірити, що це. Включивши світло, господар побачив чоловіка у масці, який нишпорив по ящиках шафи. Грабіжник витягнув пістолет та вирушив у бік господаря. Громадянин Забігайло вступив у бійку з грабіжником, під час якої застрелив останнього.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Забігайло. Чи має значення для кваліфікації, чи був озброєний грабіжник? Чи має значення для кваліфікації,

Характеристика правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї

з чиєї зброї був застрелений грабіжник? Який алгоритм дій поліцейських, які прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте ситуацію, коли громадянин Забігайло застрелив російського солдата, який намагався вдертися в будинок, під час війни росії та України.

Задача № 3

5 липня 2022 року у м. Дніпро на АЗС по вулиці Передова громадянин Соколов через гнів з особистих причин з рушниці застрелив безпритульного собаку, який відпочивав поряд і не заважав оточуючим. Чоловік з місця події втік.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Соколова. Який алгоритм дій поліцейських, що прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте цю ситуацію, якщо чоловік – військовослужбовець.

Задача № 4

Завзятий мисливець Мирослав (54 роки) прочитав в інтернеті, як збільшити швидкість кулі і переробив свою рушницю. Про даний факт нікому не повідомив, але під час чергової перевірки інспектор дозвільної системи помітив зміни, які відбулися з рушницею.

Завдання:

Кваліфікуйте дії мисливця Мирослава. Чи має значення для кваліфікації самостійно Мирослав переробляв рушницю чи просив іншу особу (наприклад, майстра) це зробити? Який алгоритм дій інспектора дозвільної системи? Які документи має скласти інспектор дозвільної системи?

Розгляньте ситуацію, коли мисливець Мирослав самостійно прийшов до Національної поліції після проведених з рушницею трансформацій і попросив узаконити зміни.

Задача № 5

Після повернення з відпустки подружжя Широких помітили, що їх пограбували. Серед іншого було викрадено гвинтівку малокаліберну Marlin XT-22 RZE, кал.22 LR, ствол 56 см. Через тиждень викрадачів знайшли. Ними виявилися два чоловіки, які тимчасово не працюють, мають залежність від наркотичних речовин. Вони намагалися здати гвинтівку в ломбард.

Завдання:

Кваліфікуйте дії викрадачів. Чи має значення для кваліфікації вид викраденої зброї? Які заходи слід вжити подружжю Широких з метою уникнення подібних ситуацій у майбутньому? Чи буде нести відповідальність власник ломбарду, якщо він прийняв у ломбард крадену гвинтівку?

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Список використаних джерел:

1. Бокій О. М. Поняття й особливості адміністративно-правового режиму обігу зброї. *Кримський юридичний вісник*. 2009. № 2 (6). С. 102.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>.
3. Бокій О. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 100-106. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bomzvu.pdf>.
4. Федоров М. П. Адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: НАВС, 2000. С. 85.
5. Конституція України. ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. С. 12.
8. Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). *Юридичний вісник України*. 2017. № 51.
9. ВС/ККС, справа № 127/27182/15-к від 31.05.2018 р. URL: https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nosinnya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_vs_kks_sprava.
10. Рубашенко М. Чи є правомірним кримінальне переслідування за незаконне поводження зі зброєю? *Юридичний вісник України*. 2018. № 34-37.
11. Пленум ВС України від 26.04.2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).
12. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України (10-ге вид., перероб. та доп.). Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 887.
13. Пономаренко Ю. Протиправність як ознака незаконного поводження зі зброєю. *Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки: матер. між нар. круг. столу* (м. Харків, 18 травня 2018 р.). Харків: Юрайт, 2018. С. 74-78.
14. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами» від 05.07.2012 р.
15. Сарнавський О. М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. С. 53.
16. Комісаров М. Л., Пономарьова Т. І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 24 (4). С. 30-32.
17. Ковальський В. Кому потрібні такі судові прецеденти? *Юридичний вісник України*. 2010. № 31.
18. Дудорова О. О., Письменського Є. О. Кримінальне право України (особлива частина): Т. 2. Луганськ: Вид-во «Елтон – 2», 2012. С. 54.

РОЗДІЛ 3

ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Озброєне вторгнення РФ у лютому поточного року на територію України, розв'язання повномасштабної війни проти нашої країни, що продовжується вже майже рік, засвідчило про відсутність у сучасному світі достатньо ефективних механізмів забезпечення безпеки. Відповідно, на міжнародному рівні у черговий раз розпочалося обговорення наявних й прогнозованих загроз та уразливостей, що негативно впливають на безпеку і порядок, безпеку середовища проживання населення, напрацювання фундаментальних положень нової багаторівневої системи управління безпекою на глобальному (міжнародному) та національних рівнях. Урегулювання загроз, що негативно впливають на публічну безпеку і порядок, інформаційних та екологічних загроз, корупції тощо на сьогодні є вкрай актуальним завданням і в Україні.

Слід зазначити, що обраний Україною та підтриманий суспільством європейський шлях подальшого розвитку однією із основних складових передбачає створення безпеки життєдіяльності. І це закономірно, адже безпека суспільства і людини є одним із головних пріоритетів демократичної держави.

Цілеспрямованій розбудові правової та безпечної держави на сьогодні в Україні суттєво перешкоджають складна криміногенна ситуація, значний рівень злочинності, негативні зміни її кількісних та якісних показників. Вагомою загрозою є також інтенсивність та небезпечність протиправних посягань, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та нерідко призводять до тяжких наслідків, викликають широкий резонанс, створюючи високу суспільну напругу.

Суттєві корективи до зазначених проблем безперечно вносить і війна, у стані якої на сьогодні фактично знаходиться Україна. Насиченість суспільства вогнепальною зброєю, вочевидь досягла на сьогодні максимального рівня за період незалежності нашої держави. Так, за оцінками фахівців, станом на 01.10.2021 на території України було зареєстровано 707 117 власників вогнепальної зброї. З них, в особистому користуванні громадяни мали 790 055 одиниць мисливської гладкоствольної, 170 195 – мисливської нарізної і комбінованої зброї, майже 220 000 – травматичних пістолетів і револьверів. Загальна кількість зброї, пристроїв, газових пістолетів і револьверів становить 1 225 353 одиниці⁸⁷. Водночас, значна кількість

---

⁸⁷ Законодавче врегулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні: за крок до історичної події. Богдан Драп'ятій. 7 грудня 2021 року. Голос України : вебсайт. URL: <http://surl.li/chmzc>

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

вогнепальної зброї була роздана населенню державними органами на початку повномасштабної війни. Це був вимушений захід, який, як офіційно стверджують правоохоронці, зіграв свою позитивну роль в обороні Києва та інших міст України^{88, 89}. Крім того, на руках у населення знаходиться значна частина вогнепальної зброї, полишеної окупантами в ході відступу з тимчасово захоплених територій. Така зброя може достатньо довго триматися «на консервації», а також потрапляти до рук злочинців.

Безперешкодне поширення вогнепальної зброї в кримінальних колах – основа успішної діяльності бандитських груп, злочинних організацій. Тому, прогнозованим за цих умов було підвищення рівня озброєної злочинності. Так, статистичні дані свідчать, що у першому півріччі 2022 року у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року в Україні на 77 % зросла кількість зареєстрованих особливо тяжких кримінальних правопорушень; на 80 % – злочинів, вчинених з використанням вогнепальної зброї та майже на 7 % – умисних вбивств⁹⁰. Цілком вірогідним виглядає й прогнозування подальшого ускладнення криміногенної ситуації, пов'язаної з використанням вогнепальної зброї зі злочинними намірами.

Таким чином, запобігання злочинам, має стати одним із ключових компонентів нової архітектури безпеки, а одним із першочергових заходів у запобіганні злочинності має бути вироблення стратегії щодо здійснення особливого контролю за обігом вогнепальної зброї, виявлення каналів потрапляння вогнепальної зброї в незаконний обіг, причин та умов такої протиправної діяльності, вилучення зброї тощо. Важливість такої роботи полягає в тому, що кримінальні правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї характеризуються подвійною превенцією. Адже, виявлення, викриття та припинення фактів незаконного обігу вогнепальної зброї одночасно є і запобіганням більш тяжким злочинам, що вчиняються з використанням такої зброї – терористичних актів, убивств, розбійних нападів та ін.

Запобігання злочинності, згідно з визначенням Ради ЄС від 28 травня 2001 р., – це діяльність, яка охоплює всі заходи, які сприяють скороченню злочинів, а також зменшенню відчуття небезпечності (небезпеки) у громадян як кількісно, так і якісно, безпосередньо за допомогою утримання від злочинних дій або через політику і втручання, спрямовані на зменшення можливостей для вчинення злочинів, а також через впливи на причини злочинності⁹¹.

На жаль, на сьогодні в Україні відсутні програмні документи щодо комплексного забезпечення протидії злочинності та запобігання злочинам. Так, зокрема, термін дії: Комплексної програми профілактики правопорушень

⁸⁸ Чи можливі провокації Білорусі та чи буде легалізація зброї, розповів Євген Єнін. Новини України – Телеграф. URL: <http://telegraf.com.ua>.

⁸⁹ Незаконний обіг зброї – Нацполіція проводить роботу для прогидії незаконному обігу. URL: <http://gazeta.ua>.

⁹⁰ Статична інформація опублікована на офіційному сайті Генеральної прокуратури України. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

⁹¹ Офіційний веб-сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33258.htm>.

Профілактика та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї як ключовий компонент нової архітектури безпекового середовища в Україні

сплив у 2009 році; Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень (була затверджена розпорядженням Уряду № 1209-р від 30.11.2011) та Плану заходів з її реалізації – у 2015 році. Відповідно, значні можливості правоохоронних органів та інших інституцій держави щодо запобігання злочинам в сучасних умовах використовуються недостатньо.

Між тим, міжнародний досвід свідчить, що у багатьох країнах світу переважають: соціальне запобігання, реабілітаційний підхід, ситуаційне запобігання, стратегії правоохоронних органів, спрямовані на своєчасне виявлення і покарання злочинців. Соціальне запобігання (відповідає нашому загальносоціальному) інакше називається структурним. Воно пов'язане із проведенням великих прогресивних соціально-економічних перетворень у суспільстві⁹². Крім того, у ряді розвинених країн (США, Велика Британія, ФРН, Японія та ін.) сучасні підходи щодо запобігання кримінальним правопорушенням характеризуються постійним пошуком інноваційних проектів та підтримкою технічних розробок, що дозволяють протидіяти злочинності, зменшувати ризики для суспільства від протиправних дій тощо.

Так, проведені у США дослідження, присвячені наслідкам економічного впливу злочинності, засвідчили, що останні складають приблизно 2 % валового внутрішнього продукту в США⁹³. Враховуючи таке положення, починаючи з 2010 року у США витрачається більш ніж 80 мільярдів доларів на рік на державних, місцевих та федеральних рівнях на запобігання кримінальним правопорушенням. Інноваційна діяльність поліції та деяких приватних компаній спрямована на прогнозування й запобігання кримінальним правопорушенням із широким застосуванням штучного інтелекту. Це дозволяє поліції не лише передбачати місця потенційних злочинів, а й очікувати вчинення правопорушень з боку конкретних осіб на підставі комп'ютерного аналізу деякої інформації про них. Загалом, напрями роботи у цій галузі умовно поділяються на застосування засобів штучного інтелекту для виявлення злочинів і засобів для запобігання подальшим злочинам. Одним з таких підходів, зокрема є проект «Гарячі точки» (Hot Spots), що здійснюється в США для запобігання насильницьким злочинам й злочинам у сфері незаконного обігу наркотиків⁹⁴.

У свою чергу компанія ShotSpotter (США) використовує розумну міську інфраструктуру для тріангуляції місця події, де застосовувалася вогнепальна зброя. Розроблена компанією система дозволяє своєчасно визначити місце

⁹² Шостко О. Ю. Європейський досвід запобігання організованій злочинності: теоретичні питання. *Право України*, 2010. № 2. С. 199.

⁹³ Faggella D. AI for Crime Prevention and Detection – Current Applications. URL: <https://www.techemergence.com/ai-crimeprevention-5-current-applications/>.

⁹⁴ Faggella D. AI for Crime Prevention and Detection – Current Applications. URL: <https://www.techemergence.com/ai-crimeprevention-5-current-applications/>.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

події, виявити докази та свідків правопорушення, затримати підозрюваних осіб. У компанії стверджують, що система буде використовуватися в більш ніж 90 містах, включаючи Нью-Йорк, Чикаго та Сан-Дієго⁹⁵.

Також цікавий підхід до запобігання кримінальним правопорушенням пропонує компанія Cortica, що заснована в Тель-Авіві, яка створює міські системи безпеки. Її програмне забезпечення з елементами штучного інтелекту може аналізувати в реальному часі кадри зйомки не тільки з міських камер спостереження, а також і безпілотників для виявлення правопорушень та оповіщення про них правоохоронних органів чи міської влади. Система дозволяє користувачеві: шукати зображення або відео за допомогою текстового або зворотного пошуку; групувати зображення обличчя, пов'язаних з однією подією або проміжком часу; аналізувати фізичну поведінку та рухи людей для визначення загрозливих та не загрозливих моделей руху тощо⁹⁶.

На нашу думку, сучасні технології мають стати в Україні обов'язковим елементом у своєчасному виявленні та запобіганні злочинам. Необхідно здійснювати постійний пошук якісно нових підходів до здійснення попереджувальної діяльності, які відповідатимуть реаліям сьогодення та враховуватимуть сучасні тенденції розвитку суспільства й держави.

У свою чергу, для забезпечення ефективної протидії та запобігання злочинності, як ключового компоненту нової архітектури безпекового середовища в Україні, необхідним є вироблення відповідної державної політики, яка має бути закріплена у стратегічному (програмному) нормативно-правовому документі.

Питання для самоконтролю:

1. Що являє собою зміст профілактики незаконного обігу вогнепальної зброї?
2. Як співвідносяться між собою заходи профілактики та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї?
3. Які заходи запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї застосовують поліцейські?
4. Які види зброї дозволено мати громадянам України у цивільному обігу?
5. Які документи на зброю, що перебуває у цивільному обігу, повинен мати власник зброї?
6. Які строки проведення перевірок власників вогнепальної зброї передбачені законодавством?
7. Який порядок дій поліцейського під час проведення перевірки власника вогнепальної зброї?
8. Які заходи особистої безпеки поліцейського під час проведення перевірки власників вогнепальної зброї?
9. Які поліцейські заходи може застосувати поліцейський у разі виявлення правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї?
10. Які шляхи виявлення каналів незаконного вивозу зброї із зони бойових дій?

⁹⁵ ShotSpotter. URL: Company ShotSpotter. <https://www.shotspotter.com/>

⁹⁶ Cortica. URL: <https://www.cortica.com/>

Задачі:

Задача № 1

Громадянин Петренко, перебуваючи у своєму подвір'ї в селі Решитилівка, вирішив попрактикуватися у влучності стрільби і стріляв по пустих бляшанках впродовж години з 13.00 до 14.00. Своїми діями громадянин Петренко звернув увагу сусідки громадянки Мороз, яка злякалася пострілів і викликала поліцію.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Петренка. Чи має значення для кваліфікації час та місце такої стрілянини? Який алгоритм дій поліцейських, що прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте ситуацію, коли від пострілу Петренка випадково було поранено сусідку (легкі тілесні ушкодження).

Задача № 2

Поліцейський офіцер громади на своїй поліцейській дільниці зупинив громадянина Чумака, оскільки були підстави вважати, що він може бути причетний до вчинення злочину. Під час поверхневого огляду автомобіля громадянина Чумака поліцейський виявив у багажнику АК-74 у зібраному стані та патрони до нього у кількості 30 штук, які були споряджені окремо у магазин. Громадянин Чумак пояснив, що зброю він знайшов в лісі і віз здавати в поліцію.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Чумака. Який алгоритм дій поліцейського офіцера громади? Які документи має скласти поліцейський офіцер громади?

Розгляньте ситуацію, коли громадянин Чумак пояснив, що зброю йому подарував друг, який воює на сході України, для самозахисту. Зараз друг перебуває у відпустці у батьків, які мешкають на території обслуговування поліцейського офіцера громади.

Задача № 3

Під час чергової перевірки дотримання вимог дозвільної системи громадянином Романенко за місцем його проживання дільничний офіцер поліції виявив порушення визначених законом вимог, адже мисливська рушниця зберігалася не в сейфі, а висіла на стіні у зібраному стані в якості прикраси кімнати.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Романенка. Який алгоритм дій дільничного офіцера поліції? Які документи має скласти дільничний офіцер поліції?

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Розгляньте ситуацію, коли внаслідок неправильного зберігання зброї громадянином Романенко була поранена дитина Романенка (син Єгор, 10 років), який за відсутності дорослих вдома бавився з рушницею та випадково здійснив постріл та поранив ногу.

Задача № 4

Під час чергової перевірки дотримання вимог дозвільної системи громадянином Жуковським за місцем його проживання дільничний офіцер поліції виявив порушення визначених законом вимог, адже строк перереєстрації травматичного пістолету ФОРТ, власником якого є громадянин Жуковський, закінчився 7 днів тому.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Жуковського. Який алгоритм дій дільничного офіцера поліції? Які документи має скласти дільничний офіцер поліції?

Розгляньте ситуацію, коли правопорушення виявлено під час дії режиму воєнного стану в Україні.

Задача № 5

Громадянин Сорока повідомив на за телефоном 102 про те, що школу номер 33 м. Дніпро заміновано. Рятувальники, які приїхали на місце події за викликом, факт мінування не підтвердили.

Завдання:

Кваліфікуйте дії громадянина Сороки. Який алгоритм дій поліцейських, які прибули на місце події? Які документи мають скласти поліцейські, що прибули на місце події?

Розгляньте ситуацію, якщо громадянин Сорока має офіційний документ, що підтверджує його неосудність.

Розгляньте ситуацію, якщо повідомлення було правдивим і у школі рятівники виявили вибуховий пристрій? Які дії поліцейських у такій ситуації?

Профілактика та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї як ключовий компонент нової архітектури безпекового середовища в Україні

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р.
2. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухо-небезпечними матеріалами» від 05.07.2012 р.
3. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
5. Конституція України. ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.
8. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 604.
9. Наказ МВС України від 21.09.1998 р. № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.
10. Наказ Міністерства Юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень»: офіц. веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
11. Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576.
12. Постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>.
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.
14. Постанови Пленуму ВС України від 26.04.2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).
15. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576.

**Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо
запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

---

16. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29.03.2002 р. № 402.
17. Про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 575.
18. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму ВС України від 26.04.2002 р. № 3 (абз. 1 п. 4).
19. Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (м. Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL: https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504153_Russian.pdf.
20. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 06.05.2015 р.
21. «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.20015 за № 287. Урядовий кур'єр. 2015. № 95.

ДОДАТКИ

Додаток 1

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ⁹⁷
(Витяг)

Стаття 174. Стрільба з вогнепальної, холодної металеві чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертальної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку

Стрільба з вогнепальної чи холодної металеві зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертальної дії або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях, а також у відведених місцях з порушенням установленого порядку –

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертальної дії і бойових припасів.

Стаття 190. Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї

Придбання, зберігання, передача іншим особам або продаж громадянами вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом, –

тягнуть за собою накладення штрафу від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

---

⁹⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

**Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо
запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї.

**Стаття 191. Порушення громадянами правил зберігання, носіння
або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи
пневматичної зброї і бойових припасів**

Порушення правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, які мають відповідний документ дозвільного характеру, виданий уповноваженим державним органом на зберігання зазначеної зброї, –

тягне за собою накладення штрафу від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї і бойових припасів.

**Стаття 192. Порушення громадянами строків реєстрації
(перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної
чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік**

Порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду або правил взяття їх на облік в уповноваженому органі Міністерства внутрішніх справ України у разі зміни місця проживання –

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

**Стаття 193. Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної
чи пневматичної зброї і бойових припасів**

Ухилення від реалізації вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, у яких уповноваженим державним органом анульовано документ дозвільного характеру на їх зберігання і носіння, –

тягне за собою накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів.

Стаття 194. Порухення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Продаж працівниками торговельних підприємств (організацій) вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом, –

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 195. Порухення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Порухення правил зберігання або перевезення вогнепальної чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів працівниками підприємств, установ, організацій, відповідальними за їх охорону, а так само використання ними зазначеної зброї і бойових припасів не за призначенням –

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 195⁻¹. Порухення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони –

тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Стаття 195². Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них

Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них –

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої, а на посадових осіб – від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них, а на посадових осіб – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

Стаття 195³. Порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони

Застосування спеціальних засобів самооборони з порушенням установлених правил –

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

Додатки

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Стаття 195⁴. Порухення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами

Порухення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, –

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁹⁸
(Витяг)

Стаття 262. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем

1. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, а також заволодіння предметами, що перелічені в частині першій цієї статті, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою чи другою цієї статті, якщо вони вчинені організованою групою, розбій з метою викрадення вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або радіоактивних матеріалів, а також вимагання цих предметів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Стаття 263. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

1. Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу –

караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк від трьох до шести

---

⁹⁸ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами першою або другою цієї статті, якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої.

Стаття 263¹. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв

1. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, –

караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

Стаття 264. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, –

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 410. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

1. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна або заволодіння ними шляхом шахрайства –

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

**Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо
запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

---

2. Ті самі дії, вчинені військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або такі, що заподіяли істотну шкоду, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, розбій з метою заволодіння зброєю, бойовими припасами, вибуховими чи іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою, а також вимагання цих предметів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я потерпілого, –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ПРОТОКОЛУ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 192 КУПАП

Додаток 1
до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції (пункт 5 розділу II)

Серія АА № 000000

м. Дніпро, Серія АА № 000000

ПРОТОКОЛ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

«26» липня 2021 року

Я, інспектор сектору Соборного ВП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Петренко Петро Петрович, (посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол) КУДАКОВ ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ, (прізвище, ім'я, по батькові) склав цей протокол про те, що громадянин(ка) КУДАКОВ ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ, (прізвище, ім'я, по батькові) дата та місце народження 03.03.1985 р.н., м. Дніпро, громадянство Україна, місце проживання м. Дніпро, Соборний район, вул. Березинська, в. 33, кв. 56, номер телефону 0975678976, місце роботи (навчання), посаде співороз, гаражний кооператив, в.34Б, м. Дніпро, особу встановлено паспорт, серія АВ 675456, виданий АНДРВ ДМУ ГУМВС в Дніпропетровській області 15 липня 2008р., чи притягався(лася) до адміністративної відповідальності не притягався, склад адміністративного правопорушення 26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. Було виявлено, що зр. Кулаков В.М. своєчасно не продовжив термін дії дозволу № 00000, дійсний до 10.04.2021, на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Гігер, к-7,62 мм. № 12345678, чим порушив встановлений порядок перереєстрації зброї. (назва документа, серія, №, ким і коли виданий) (дата, час, місце винчнення і суть учиненого адміністративного правопорушення) чим винчнен(ла) правопорушення, передбачене частиною — статті 192 КУПАП.

Свідки: 1. _____ (прізвища, імена, по батькові, місяця проживання)
2. _____ (прізвища, імена, по батькові, місяця проживання)

Потерпілий(і): немає (прізвища, імена, по батькові, місяця проживання)

Пропорушенням заповільно матеріальну шкоду не заподіяно
Гр-ну(ш) Кулакову В.М. роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУПАП, і повідомлено, що розгляд адміністративної справи відбувається 26.07.2021 року о 15 год.00 хв. у Соборному ВП ГУНП в Дніпропетровській області (місце розгляду справи)

У присутності понятих: 1. не залучались
2. не залучались
Підпис особи, яка озайомлена з місцем та часом розгляду справи _____ +

проведено особистий огляд та огляд речей, передбачені статтею 264 КУПАП, що були у гр-на(ки) Кулакова В.М., та згідно зі статтею 265 КУПАП виявлені речі вилучено для тимчасового зберігання огляд не проводився, речі не вилучалися
(прізвища, імена, по батькові, місяця проживання)

Підписи понятих: 1. _____ 2. _____ Підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності _____ +

Пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, по суті порушення я. Кулаков В.М. 1985 р.н. порушив встановлені строки перереєстрації належної мені вогнепальної зброї
Від пояснення та підпису відмовився(лася) у присутності понятих: 1. _____ 2. _____
Заяви та клопотання: не надходили

Рішення керівництва органу поліції за заявою, клопотанням не розглядалися
До протоколу додається рипорти, пояснення свідків, фото та відеобайли
Підпис посадової особи органу поліції, яка склала протокол _____ +
Другий примірник протоколу про адміністративне правопорушення отримав _____ (прізвище) + Кулаков В.М.
Постанова серії ГУР № 123456 (дата)

Серія АА № 000000

Прізвища та прервіря

(І П Б, посада)

Перша лінія перервіря

Дата лінія перервіря

(підпис)

(дата)

Корінець до протоколу про адміністративне правопорушення

**Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо
запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

Додаток 4

**ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ПОСТАНОВИ ПО СПРАВІ ПРО
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 192 КУПАП**

----- лінія перфорації -----

ПОСТАНОВА АБ № 123456

по справі про адміністративне правопорушення

«26» 07 2021 р.

м. Дніпро

(назва населеного пункту)

Я, заступник начальника Соборного ВП ГУНП в Дніпропетровській області підполковник поліції

(посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову)

Романенко Сергій Петрович

розглянувши матеріали адміністративної справи стосовно гр-на(ки) Кулакова Василя Михайловича

(прізвище, ім'я та по батькові)

число, місяць і рік народження	<u>03.03.1985</u>
місце народження	<u>м. Дніпро</u>
місце проживання	<u>м. Дніпро, Соборний район, вул. Березинська б. 33, кв. 56</u>
місце роботи та посада	<u>автомеханік</u>
документ, який посвідчує особу	<u>паспорт СК 123456 виданий 10.10.2010 УДМС в Дніпропетровській області</u>

(зазначити документ, коли і ким виданий, серію і номер)

УСТАНОВИВ:

26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. було виявлено, що гр. Кулаков В.М. своєчасно не продовжив термін дії дозволу № 00000, дійсний до 10.04.2021 на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Тигр, к-7,62 мм. №12345678, чим порушив встановлений порядок реєстрації зброї

Ураховуючи, що гр-нин(ка) Кулаков В.М. вчинив(ла) адміністративне правопорушення, передбачене частиною статті 192 Кодексу України про адміністративні правопорушення,

ПОСТАНОВИВ:

1. Притягти гр-на(ку) Кулакова В.М. до адміністративної відповідальності і накласти на нього (неї) адміністративне стягнення у вигляді **штрафу на суму 85 (вісімдесят п'ять) гривень**

(зазначається вид адміністративного стягнення – попередження або штраф (сума штрафу зазначається цифрами та словами))

2. Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення згідно зі статтею 299 КУПАП.

Постанова може бути оскаржена згідно зі статтями 287 – 289 КУПАП до вищого органу або районного, міського чи міськрайонного суду протягом десяти днів з дня її винесення.

Відповідно до статей 291, 292 КУПАП постанова набирає законної сили після закінчення строку її оскарження.

3. На підставі частини другої статті 308 КУПАП у разі несплати гр-ном(кою) Кулаковим В.М. штрафу протягом 15 днів з метою примусового виконання цієї постанови органу державної виконавчої служби стягнути з правопорушника подвійний розмір штрафу **на суму 170 (сто сімдесят) гривень**

(зазначається сума штрафу цифрами і словами у дужках)

Рішення, винесене щодо вилучених документів, речей -

Вилучені документи, речі отримав -

(підпис правопорушника)

Примірник постанови отримав

+ (Кулаков В.М.) 26.07.2021

(дата отримання постанови та підпис правопорушника)

Посадова особа органу поліції

+ (Романенко С.П.)

(підпис, ініціали, прізвище)

Копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності надіслано рекомендованим листом за вих. № _____ від _____ 20__ р.

СТАТТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

СТАТТІ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 44, статтями 51, 146, 160, 172⁴ – 172⁹, 173, 173², частиною третьою статті 178, статтями 185, 185¹, статтями 185⁷, 187 цього Кодексу, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом внутрішніх справ (Національною поліцією) піддано приводу.

Законами України може бути передбачено й інші випадки, коли явка особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), який вирішує справу, є обов'язковою.

Стаття 307. Строки і порядок виконання постанови про накладання штрафу

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або внесення на неї подання прокурора такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або подання без задоволення.

У разі відсутності самостійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

Стаття 308. Примусове виконання постанови про стягнення штрафу

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 цього Кодексу, постановою про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується:

подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті цього Кодексу та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;

витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Підпис про ознайомлення правопорушника _____ + (Кулаков В.М.) 26.07.2021

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Додаток 5

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КАРТКИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 192 КУПАП

Додаток
до Інструкції з
автоматизованого обліку
адміністративних
правопорушень
(пункт 2 розділу II)

Форма ЕАПР

ЕЛЕКТРОННА КАРТКА ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

I. Загальні дані про адміністративне правопорушення

1. <u>Соборний ВП ГУНП в Дніпропетровській області</u> <small>(найменування органу Національної поліції)</small>	01	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	(код)
2. Код території вчинення адміністративного правопорушення	02	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	(код)
3. Дата складання протоколу/постанови про адміністративне правопорушення	03	<input type="text" value="2"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="7"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/>	(код)
4. № та дата реєстрації заяви про адміністративне правопорушення (Єдиний облік)	04	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	(номер) (дата)
5. Серія, номер протоколу (1) / постанови (2) <u>АА 000000</u>	05	<input type="text" value="А"/> <input type="text" value="Б"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="5"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text"/>	(серія) (номер) (код)
6. Протокол складено уповноваженою особою: чергової служби (1), дільничним офіцером поліції (2), дозвільної системи (4) , підрозділів безпеки дорожнього руху (7), Державної поліції охорони (8), Департаменту захисту економіки (10), карного розшуку (11), підрозділів протидії наркозлочинності (12), підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (13), органів досудового розслідування (23), підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (25), підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (27), підрозділів внутрішньої безпеки (31), спеціальної поліції (37), підрозділів кіберполіції (45), патрульної поліції (60), групи швидкого реагування (61), працівниками ізоляторів тимчасового тримання (62)	06	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text" value="4"/>	(код)
7. Дата взяття адміністративного правопорушення на облік _____ 20__ року _____ (прізвище, підпис)	07	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	(дата)

II. Відомості про адміністративне правопорушення

1. Адміністративне правопорушення виявлено підрозділом: чергової служби (1), дільничним офіцером поліції (2), дозвільної системи (4) , безпеки дорожнього руху (7), Державної поліції охорони (8), Департаменту захисту економіки (10), карного розшуку (11), протидії наркозлочинності (12), превентивної діяльності з ювенальної превенції (13), органів досудового розслідування (23), боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (25), організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (27), внутрішньої безпеки (31), спеціальної поліції (37), кіберполіції (45), патрульної поліції (60), групи швидкого реагування (61), працівниками ізоляторів тимчасового тримання (62)	01	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text" value="4"/>	(код)
2. Дата, час вчинення правопорушення <u>26.07.2021</u> Фабула правопорушення <u>26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. було виявлено, що гр. Кулаков В.М. своєчасно не продовжив термін дії дозволу № 000000, дійсний до 10.04.2021 на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Тпгр, к-7,62 мм. №12345678, чим порушив встановлений порядок перереєстрації зброї</u>	02	<input type="text" value="2"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="7"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/>	(дата) (час)
3. Кваліфікація адміністративного правопорушення ст. 192 ч. позначка КУПАП	03	<input type="text" value="1"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	(стаття) (частина) (позначка)

Додатки

2

4. Місце вчинення адміністративного правопорушення (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810) 04

Область Дніпропетровська, населений пункт Дніпро, район Соборний, вулиця Березинська, будинок 33, корпус _____, квартира 56, організація _____

5. Правопорушення вчинено у стані алкогольного (1), наркотичного (токсичного, психотропного) сп'яніння (2), групою осіб (3) 05
(1,2) (3)

III. Відомості про порушення Правил дорожнього руху

1. Пункт Правил дорожнього руху 01
(пункт ПДР)

2. Марка _____

3. Державний номерний знак 03
(номерний знак)

4. Власник _____ (ПІБ)

5. Місце реєстрації автотранспорту _____

6. Вид документа _____

7. Країна: (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810) 07

8. Серія, номер документа 08
(серія) (номер)

9. Виданий 09
(дата)

10. Ким видано _____

11. Категорія 11
(категорія)

12. Дата вилучення посвідчення водія 12
(дата)

13. Дата повернення посвідчення водія 13
(дата)

14. Місце зберігання _____

15. Серія, номер тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом 15
(серія) (номер)

IV. Відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності

1. Прізвище Кулаков

2. Ім'я Максим

3. По батькові Михайлович

4. Стать: чоловіча (1), жіноча (2) 04
(код)

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

3

5. Країна громадянства Україна
(додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810), без громадянства (1) 05   (код) (1)

6. Контактні дані 06   (телефон)

7. Мобільний телефон 07   (мобільний телефон)

8. Дата народження 03 березня 1985 року 08   (дата)

9. Місце народження Україна, Дніпропетровська, Соборний, Дніпро
(країна) (область) (район) (населений пункт)

10. Місце проживання/перебування Україна, Дніпропетровська, Соборний, Дніпро,
Березинська, 33, 56
(країна) (область) (район) (населений пункт) (вулиця) (будинок) (корпус) (квартира)

11. Мета приїзду: відрядження (1), дипломатична (2), навчання (3), нелегальна (4), приватна поїздка (5), мігрант (6), біженець (7) 11   (код)

12. Рід занять, службове становище (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810) 12   (код)

13. Особа протягом року вчинила адміністративне правопорушення повторно (1) 13   (код)

14. Код ЄДРПОУ _____ 14   (код ЄДРПОУ)

15. Найменування юридичної особи _____ (для внесення даних в частині корупційних адміністративних правопорушень)

V. Розгляд та прийняття рішення за адміністративним правопорушенням

1. Серія та номер постанови у справі 01   (серія)   (номер)

2. Правопорушення розглянуто: керівником органу Національної поліції (1), дільничним офіцером поліції (2), Управлінням з безпеки дорожнього руху (3), органами Національної поліції (5), районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (судьями), місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами та Верховним Судом України (6), адміністративною комісією при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад (7), виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад та їх уповноваженими посадовими особами (8), патрульною поліцією (60), групою швидкого реагування патрульної поліції (61) 02   (код)

3. Прийняте рішення: накладено стягнення за ст. _____ КУпАП (1), передано матеріали: за ст. 253 КУпАП (2), за місцем проживання (5), звільнено від відповідальності: за ст. 21 КУпАП (6), за ст. 22 КУпАП (7), закрито за: п. 1 ст. 247 КУпАП (8), п. 2 ст. 247 КУпАП (9), п. 3 ст. 247 КУпАП (10), п. 4 ст. 247 КУпАП (11), п. 5 ст. 247 КУпАП (12), п. 6 ст. 247 КУпАП (13), п. 7 ст. 247 КУпАП (14), п. 8 ст. 247 КУпАП (15), п. 9 ст. 247 КУпАП (16), приєднано відповідно до ст. 36 КУпАП (17), звільнено від відповідальності за: ч. 3 ст. 30-1 КУпАП (71), ч. 2 ст. 32 КУпАП (72) 03   (код)

4. Об'єднано з протоколом № _____ 04   (серія)   (номер)

Дата складання протоколу _____ 20 ____ року   (дата)

Додатки

4

5. Основне стягнення та його строк: попередження (1), штраф на суму 85 грн (2), оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (3), конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення (4), позбавлення спеціального права, наданого цьому громадянину (5), у тому числі права керування транспортними засобами (9), у тому числі права полювання (11), виправні роботи на строк ___ діб з відрахуванням із заробітку ___ % (6), адміністративний арешт на строк ___ діб (7), громадські роботи на строк ___ год. (8), штрафні бали _____ (10)

05
 (стягнення) (штраф, грн) (коп.) (строк, діб, год) (%) (бали)
 (1-9, 11) (2) (6-8) (6) (10)

6. Додаткове стягнення: оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (1), конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення (2), позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (4), позбавлення права керування транспортними засобами (5)

06
(код)

7. Заходи впливу до неповнолітніх: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого (1), попередження (2), догана або сувора догана (3), передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання (4)

07
(код)

8. Конфіскація предмета, який став знаряддям учинення правопорушення (1), вилучено: гривень (2), доларів США (3), євро (4), іншої іноземної валюти (5) у гривнях

08
 (код) (грн) (коп.) (код) (грн) (коп.)

9. Вилучено наркотичних засобів або психотропних речовин (1), отруйних, сильнодіючих та радіоактивних речовин (без коду) (2), грамів _____ (згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 2000 року № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2000 року за № 512/4733)

09
 (код) (г)

 (код) (к-сть)

10. Вилучено вогнепальної (1), пневматичної (2), газової (3), холодної (4) зброї, патронів (5), спеціальних засобів (6), вибухонебезпечних речовин (7), засобів ініціювання (8), одиниць (штук, метрів)

10
(код) (к-сть)

11. Установлений розмір заподіяних матеріальних збитків, грн

11
(грн) (коп.)

12. Відшкодовано матеріальних збитків, грн

12
(грн) (коп.)

13. Повернуто власнику в порядку відшкодування (із пункту 53), грн

13
(грн) (коп.)

14. Стягнуто штрафу, грн

14
(грн) (коп.)

15. Особа затримана у порядку статей 260 – 263 КУпАП (1)

15
(код)

VI. Розгляд скарги на постанову у справі про адміністративне правопорушення

1. Дата надходження скарги

01
(дата)

2. Скаргу розглянуто: вищестоящим органом (уповноваженою посадовою особою) Національної поліції (1), районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (2), виконавчим комітетом відповідної ради (3), відповідною радою (4)

02
(код)

3. Рішення за скаргою (стаття 293 КУпАП): залишення постанови без змін, а скарги без задоволення (1), скасування постанови і надсилання справи на новий розгляд (2), скасування постанови і закриття справи (3), зміна заходу стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, щоб стягнення не було посилено (4)

03
(код)

4. Дата прийняття рішення

04
(дата)

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Згідно зі статтею 46 Закону України «Про Національну поліцію» застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;*
- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;*
- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;*
- 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;*
- 5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;*
- 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;*
- 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.*

Треба звернути увагу, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу (застосування вогнепальної зброї). Говорячи про застосування вогнепальної зброї, необхідно звернути увагу всіх, хто цікавиться цим питанням, на те, що великою проблемою в доказах «своєї правомірності» є наявність свідків з вашого боку.

Саме їх відсутність «в тому місці та в той час», спонукає мене до рекомендації працівникам поліції все ж таки, якщо дозволяють обставини, ГОЛОСОМ попередити правопорушника про прийняття Вами рішення про можливість застосування вогнепальної зброї.

Причому зробити це потрібно не тільки голосно, а й впевнено, подавляючи своєю рішучістю будь-які протиправні дії з боку правопорушника. Знову ж таки, якщо дозволяють обставини, можна рекомендувати зробити «попереджувальний постріл», хоча такий постріл в прямому значенні цього слова законодавцем не передбачений. Однак законодавець передбачив і можливість застосування вогнепальної зброї без попередження.

Додатки

Так, застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Визначаючи порядок застосування вогнепальної зброї без попередження важливо зазначити, що законодавець накладає додаткові вимоги, яким повинен відповідати застосований захід примусу (застосування вогнепальної зброї).

Так, відповідно до закону поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Треба пам'ятати, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами. Крім вище зазначеного, правовою підставою застосування вогнепальної зброї законодавець називає ч. 11, 12 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію»: спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї, є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Приводячи вогнепальну зброю у готовність, працівник повинен попередити особу про можливість її застосування. Але розглядаючи це питання, законодавець більш обачливий. Як йшлося вище, в законі передбачено випадки, у яких допускається застосування вогнепальної зброї без попередження.

У ч. 13 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» говориться про використання зброї. Тому, спираючись на цю норму, можна говорити про те, що якщо працівнику дозволяють обставини, то він, з метою подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, а також з метою психологічного впливу на правопорушника та притягнення уваги свідків та очевидців, може зробити цей «попереджувальний постріл», тобто використати зброю. Але, роблячи велику кількість попереджень, ви вже не показуєте свою рішучість, а навпаки. Крім зазначеного, велика кількість попереджувальних пострілів зменшить Вашу «бойову живучість».

У Постанові КМУ від 12.10.1992 року № 575 «Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї», говориться про те, що посадова особа може застосовувати вогнепальну зброю і без попередження, коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня загроза.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Треба пам'ятати, що поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Враховуйте, що при застосуванні зброї в приміщенні можливі «рикошет», а також можлива ситуація, за якої куля пройде наскрізь перепону. Враховуйте те, що після пострілу, політ кулі вже не можливо зупинити, а забійна сила кулі 9*18 ПМ зберігається на відстані до 350 м.

Щоб застосування сили було правомірним, необхідна наявність правової та фактичної підстав застосування сили, взятих у їх сукупності. Розглянемо кожен окремо:

- правова підстава – це наявність складу правопорушення в діях особи;
- фактична підстава – необхідність негайного його припинення саме із застосуванням сили.

Працівник поліції не буде нести відповідальності, передбаченої кримінальним законодавством, за заподіяння шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, яке регламентує дії у стані необхідної оборони (ст. 36 ККУ) та крайньої необхідності (ст. 37 ККУ). До необхідної оборони прирівнюються дії щодо затримання особи, яка вчинила напад, і доставка її відповідним органам влади. Тобто якщо суспільно-небезпечне посягання припинилось і злочинець намагається втекти, то завдання йому шкоди не для подолання опору, а для затримання буде виправдане саме необхідністю його затримання.

Відмінні будуть і цілі заподіяння шкоди: при необхідній обороні – відбиття нападу, при затриманні – доставляння правопорушника відповідним органам влади.

Оскільки дії, спрямовані на затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, і доставляння її відповідним органам влади, прирівнюється до необхідної оборони, то й відповідальність за спричинену при цьому надмірну шкоду має наставати як за перевищення меж необхідної оборони.

ДІЇ ПО ЗАТРИМАННЮ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ

Дії по затриманню озброєних злочинців, які знаходяться в населеному пункті, ведуться у виняткових випадках, коли вони здійснюють чи можуть здійснити злочин із застосуванням вогнепальної зброї.

Найбільш безпечним та раціональним є затримання злочинців у заздалегідь визначеному місці, у якому проводяться заходи по можливому звільненню від громадян та автотранспорту.

Проводиться оцінка обстановки за наступними елементами:

- злочинці (їх кількість, їх намір і можливість проявити збройну протидію, кількість і система вогнепальної зброї, фізичне становище);
- власні сили і засоби (кількість, склад, озброєння і оснащення);
- сусідні наряди;
- місцевість і місце укриття;
- місцеве населення;
- пора року, доби;
- метеоумови.

Дії поліцейських (військовослужбовців):

- 1) доповісти обставини оперативному черговому,
- 2) негайно викликати допомогу іншого наряду;
- 3) максимально використовувати наявні прикриття,
- 4) оголити вогнепальну зброю та привести її в готовність, тримати готовою до негайного застосування (див. Підстави та порядок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї).

«Контакт» голосом або за допомогою гучномовця подає команду «Поліція! Не рухатись!», яка чітко пояснює підозрюваному, що від нього вимагається.

Застосування «Контактом» вогнепальної зброї без попередження допускається:

- 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський (військовослужбовець) із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
- 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;
- 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
- 4) якщо особа чинить збройний опір;
- 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

При цьому «Контакт», у відповідності до ч. 7. ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», має застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу, після чого запропонувати особі кинути зброю та здатися.

«Прикриття» здійснює контроль за зовнішньою обстановкою, ховає свою зброю до кобури, надягає кайданки та здійснює поверхневу перевірку. Якщо правопорушник чинить збройний опір – застосовує зброю на ураження, надає правопорушнику медичну допомогу. Головною умовою при затриманні озброєних злочинців є безпека громадян та поліцейських (військовослужбовців), які беруть участь у затриманні.

Забарикадовані особи

Якщо особа забарикадувалася, і було підтверджено, що вона має зброю або засоби, за допомогою яких може завдати шкоди собі або іншим, то застосовується принцип *чотирьох «С»*.

- *Contain (Стримування);*
- *Control (Контроль);*
- *Communicate (Комунікація);*
- *Call (Вимоги).*

Загальним правилом при роботі із забарикадованими особами є висунення вимог до особи щодо виходу. Забарикадованою особою є така особа, яка знаходиться в укріпленій позиції і відмовляється виходити.

При роботі із забарикадованими особами беруться до уваги такі аспекти:

- Чи був скоєний злочин?
- Наявність ордеру?
- Чи поранена особа?
- Психічний стан особи?
- Чи існують серйозні загрози для особи й інших громадян?

Вхід до приміщення повинен бути останнім варіантом після того, як всі інші розумні спроби були вичерпані. Навіть якщо передбачається, що особа знаходиться без зброї, вхід до приміщення без достатньої підготовки, групи підтримки та спорядження створює значні, а іноді й невинуваті ризики.

Порятунок заручників

Заручником є особа, яка утримується проти її волі і наражається на неминучу небезпеку заподіяння тяжкої шкоди її здоров'ю або життю. Особою, яка утримує заручника, є людина, яка погрожує серйозно поранити або вбити тих, кого він/вона утримує проти їх волі, і має засоби або можливості для цього.

При підтвердженні операції зі звільнення заручників необхідно дати відповіді на такі питання:

Додатки

- Чи утримує особа заручників?
- Чи особа, яка утримує заручників, заявляє, що він/вона має намір заподіяти тяжкі тілесні ушкодження або вбити заручників?
- Чи озброєна особа, яка утримує заручників, летальною зброєю або чи має можливість за допомогою інших засобів чи намір заподіяти тяжкі тілесні ушкодження або вбити заручників?

Як правило, у цій ситуації буде застосовуватися принцип чотирьох «С» до прибуття штурмової групи спецпризначення. Однак під час патрулювання бувають випадки, коли немає часу чекати спецпризначення і необхідне негайне втручання, щоб нейтралізувати загрозу і звести до мінімуму вірогідність травмування або смерті заручників. Але це крайній захід.

Негайне втручання має бути останнім засобом.

Переговори, як правило, проходять успішно, якщо вони проводяться компетентними фахівцями.

Особа, що веде вогонь з вогнепальної зброї, – особа, яка активно наносить тяжку шкоду здоров'ю або вбиває інших осіб за допомогою летальних засобів, як правило, вогнепальної зброї.

У такому випадку з боку поліції:

- необхідне негайне втручання;
- необхідно створити невеликий підрозділ і просуватися в бік загрози;
- вдавання до насильства;
- первинна мета полягає в тому, щоб нейтралізувати загрозу або заблокувати осіб там, де вони більше не здатні заподіяти шкоду іншим.

У випадку, коли озброєним злочинцем («Активний стрілець») активно застосовується вогнепальна зброя по відношенню до оточуючих або поліцейських (військовослужбовців) із вікна будівлі, останні повинні:

- а) повідомити оперативного чергового;
- б) запросити допомогу та координувати свої дії з іншими нарядами;
- в) після прибуття допомоги утворити малу групу у складі чотирьох і більше поліцейських (військовослужбовців) та здійснити пошук стрільця. Необхідно врахувати багатопверховість будівлі, планування відповідної будівлі, характер міжкімнатних перегороджень, наявність балконів, пожежних сходів, горищних люків і підвалів, запасний вихід з приміщення і стан входних дверей і їх розташування.

г) із дотриманням заходів особистої безпеки здійснити вхід до будівлі, пересування коридорами, міжповерховими сходами;

- д) після знаходження «стрільця» здійснити затримання:
  - блокувати входні двері;
  - «Контакт» надає команди: «Кинь зброю!», «Вийди на середину кімнати!», «Повернись спиною до дверей!», «Руки за голову!», «Спиною рухайся до дверей!». Коли «стрілець» знаходиться у дверному отворі, йому надається команда «Стій!»;

**Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо
запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

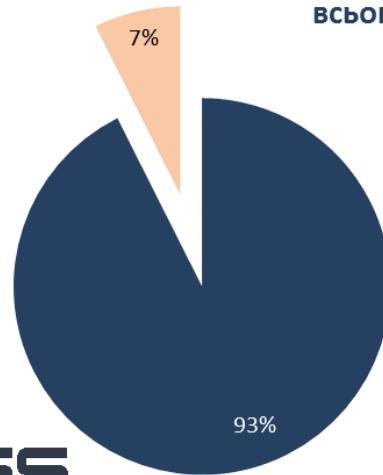

- «Прикриття» ховає свою зброю і виконує затримання «стрільця» (надягає кайданки);
- третій поліцейський (військовослужбовець) фіксує кімнату, де знаходився «стрілець»;
- четвертий – прикриває напарника, який виконує затримання;
- здійснити обшук кімнати (приміщення).
- якщо правопорушник чинить збройний опір – застосувати зброю на ураження (див. Підстави та порядок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї);
- надати правопорушнику медичну допомогу;
- повідомити оперативного чергового та охороняти місце події до прибуття слідчо-оперативної групи.

Повідомлення про виявлені факти незаконного зберігання, застосування та збуту зброї

(за 2020 рік)

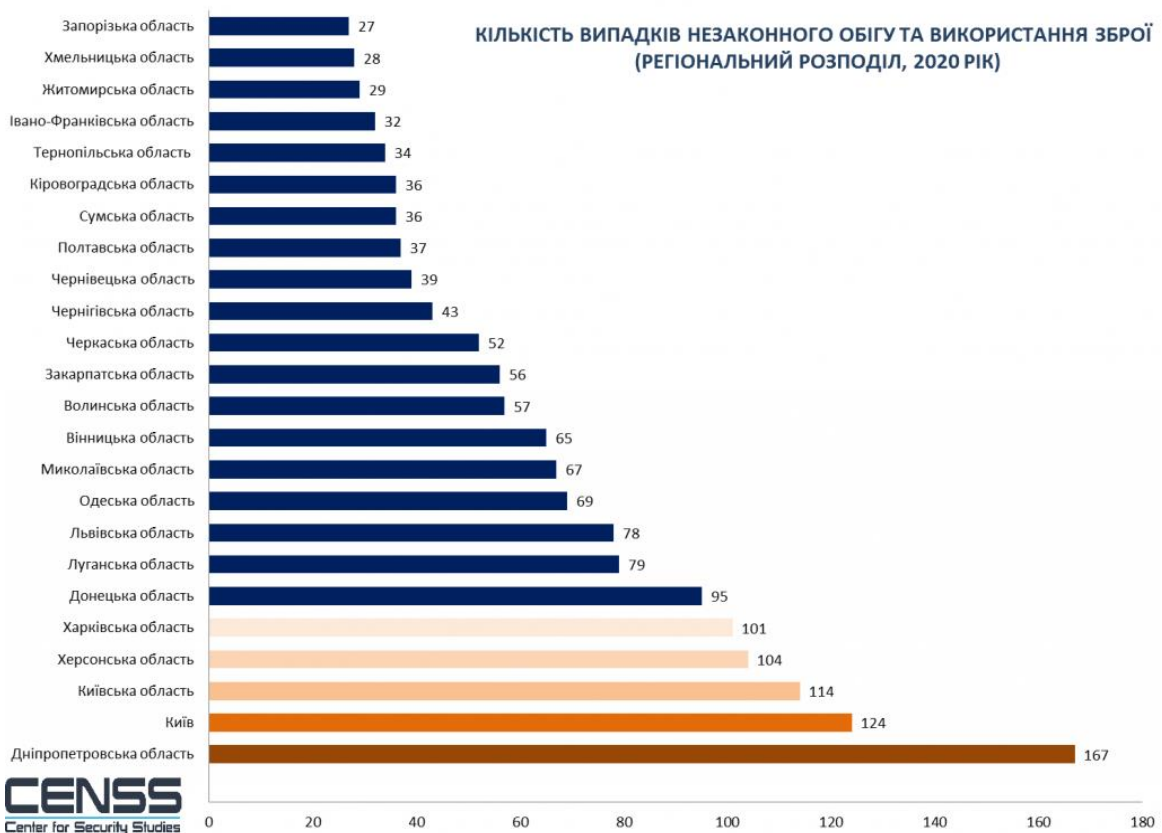
всього 1591

■ ідентифіковано види та/або кількість зброї за повідомленнями з відкритих джерел - 1473

■ не ідентифіковано види та кількість зброї за повідомленнями з відкритих джерел - 118

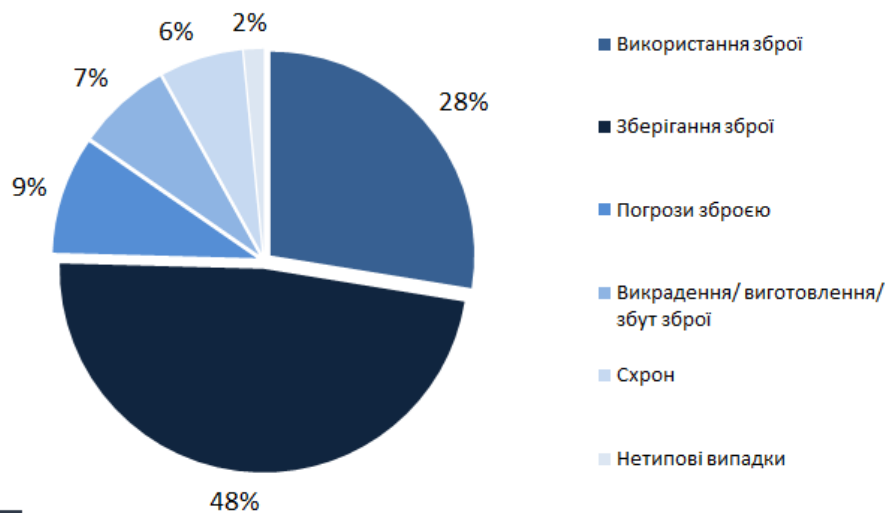
CENSS
Center for Security Studies

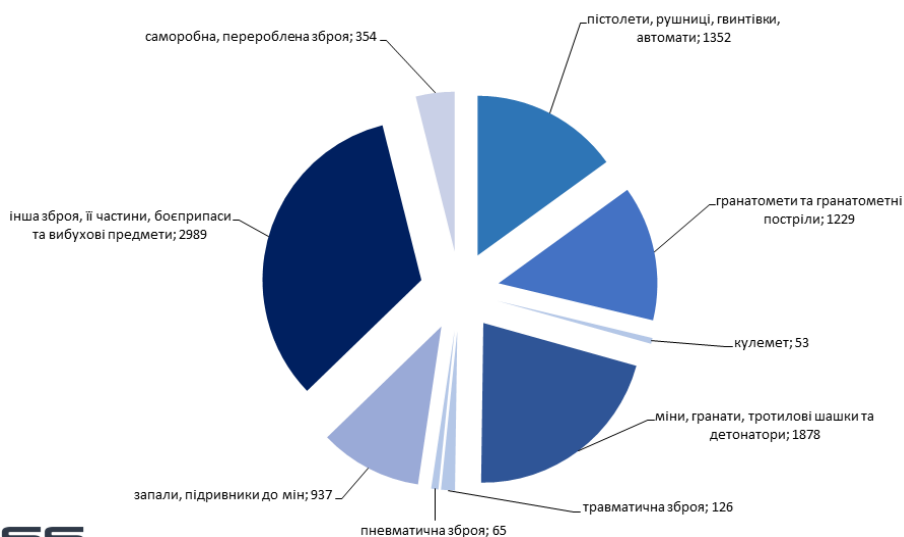
CENSS
Center for Security Studies

⁹⁹ Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>

Співвідношення різних категорій випадків (2020 рік)

Ідентифікована зброя, що згадується в повідомленнях (види і кількість одиниць, 2020 рік)

Додатки

КАТЕГОРІЇ ОСІБ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОНІТОРИНГУ

(кількість випадків, 2020 рік)

ЗАСТОСОВУВАЛИ ЗБРОЮ

	сусіди, знайомі (92)
	водії (72)
	особи віком 18-25 років (66)
	члени родини (55)
	іноземці (53)
	перехожі (42)
	військовослужбовці, учасники АТО/ООС (35)
	пенсіонери (22)

ПОСТРАЖДАЛИ ВІД НЕЗАКОННОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ

	сусіди та знайомі (56)
	члени родини (36)
	перехожі (30)
	правоохоронці (21)
	особи віком 18-25 років (20)
	представники сфери послуг (20)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчо-правові та нормативні документи

1. Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 13.05.2009 р. (справа № 1-93/2009). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
2. Вирок Коропського районного суду Чернігівської області від 26.02.2008 р. (справа № 1-22-08). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
3. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р.
4. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухо-небезпечними матеріалами» від 05.07.2012 р.
5. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
7. Конституція України. ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.
10. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 604.
11. Наказ МВС України від 21.09.1998 р. № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.
12. Наказ Міністерства Юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень»: офіц. веб-сайт URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
13. Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576.
14. Постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>.

Список використаних джерел

15. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.
16. Постанови Пленуму ВС України від 26.04.2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».
17. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 576.
18. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29.03.2002 р. № 402.
19. Про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова КМУ від 12.10.1992 р. № 575.
20. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму ВС України від 26.04.2002 р. № 3 (абз. 1 п. 4).
21. Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (м. Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL: https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504153_Russian.pdf.
22. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 06.05.2015 р.
23. «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.20015 р. № 287. Урядовий кур'єр. 2015. № 95.

Науково-інформаційні джерела

1. 5 запитань про зброю в Україні. URL: <https://hromadske.ua/posts/5-pytan-pro-zbroiu-v-ukraini>.
2. Андреев Д. Зброя: криміналістичний та кримінально-правовий аспект. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2017. № 10. С. 137.
3. Бойчук Д. С. Щодо питання про право на зброю як складову частину права людини на захист. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 12-13.
4. Бокій О. М. Поняття й особливості адміністративно-правового режиму обігу зброї/ *Кримський юридичний вісник*. 2009. № 2 (6). С. 98-106.
5. Бокій О. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 100-106. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bomzv.pdf>.
6. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і доп.). Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.
7. ВС/ККС, справа № 127/27182/15-к від 31.05.2018 р. URL: https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nosinnya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_vs_kks_sprava.
8. Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL: <http://dw.com/p/1FSfT>.
9. Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL: <http://dw.com/p/1FSfT>.
10. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. С. 12.
11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
12. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Генеральна прокуратура України. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820.
13. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. С. 424.
14. Зброя в законі, закон у теорії. URL: https://petrimazepa.com/zbroa_v_zakoni_zakon_u_teorii.

Діяльність підрозділів превентивної діяльності НП України щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

---

15. В Україні за 7 місяців скоєно 124 вбивства і замаху вогнепальною зброєю або вибухівкою. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>.
16. Климчук О. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.
17. Ковальський В. Кому потрібні такі судові прецеденти? *Юридичний вісник України*. 2010. № 31.
18. Комісаров М. Л., Пономарьова Т. І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 24 (4). С. 30-32.
19. Кондратьєв Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінальної міліції: монографія. Київ: НАВС, 2004. 444 с.
20. Дудорова О. О., Письменський Є. О. Кримінальне право України (Особлива частина): підручник. Т. 2. Луганськ: Вид-во «Елтон – 2», 2012. С. 54.
21. Крушельницька Г. Проблемні питання переходу права власності на зброю в порядку спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 13-18.
22. Марков В. В. Попередження злочинів: зміст поняття. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності*: матер. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2010. С. 99-100.
23. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: Б. в., 2012. 20 с. URL: <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=8510>.
24. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України (10-ге вид., перероб. та доп.). Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 889.
25. Ольховська С. М. Профілактика злочинів у сфері економічної злочинності. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності*: матер. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2010. С. 111-112.
26. Параниця С. П. Адміністративно-правові засади обігу зброї та пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009. 148 с.
27. Понад 5 тисяч справ про незаконний обіг зброї передані в суди з початку року. URL: https://protocol.ua/ru/ponad_5_tisyach_sprav_pro_nezakonniy_obig_zbroi_peredani_v_sudi_z_pochatku_roku/
28. Пономаренко Ю. Протиправність як ознака незаконного поводження зі зброєю. *Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки*: матер. міжнар. круглого столу (м. Харків, 18 травня 2018 р.). Харків: Юрайт, 2018. С. 74-78.
29. Скалозуб Л. П., Вербенський М. Г., Васильчук В. І. Попередження та викриття злочинів у сфері економіки підрозділами Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України: навч. посібник. Київ: РВВ МВС України, 2011. 520 с.
30. Порошенко розповів, як він ставиться до вільного володіння зброєю. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/poroshenko-rozpoviv-yak-vin-stavitsya-do-vilnogo-volodinnya-zbroyeyu-497173.html>.
31. Пчолкін В. Д. Поняття та роль оперативно-розшукової профілактики в запобіганні злочинам. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності*: матер. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2010. С. 15-17.
32. Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Центр безпекових досліджень «СЕНСС». URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>
33. Романов О. Зброя у світі. Правове регулювання. *Юридичний вісник України*. 2-8 лип. 2015 р. № 26; 9-15 лип. 2005 р. № 27.
34. Романов О. Правове регулювання обігу зброї. *Юридичний вісник України*. 2005. № 8.
35. Рубашенко М. Чи є правомірним кримінальне переслідування за незаконне поводження зі зброєю? *Юридичний вісник України*. 24-30 серп. 2018 р. № 34; 31 серп. – 13 верес. 2018 р. № 35-36; 14-20 верес. 2018 р. № 37.

Список використаних джерел

---

36. Сарнавський О. М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. С. 53.
37. Свірін М. О., Левик В. Д., Коцюбинська Ю. М. Нормативно-правове забезпечення запобігання національною поліцією злочинам у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки – 2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 120-123.
38. Трегубов В. Шість міфів про легалізацію зброї в Україні. URL: <http://www.strilets.org/analitika/statti/shist-mifiv-pro-legalizatsiyu-zbroji-v-ukrajini>.
39. У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoji-rik-zbroji>.
40. Федоров М. П. Адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: НАВС, 2000. 203 с.
41. Фріс П. До нової ідеології зброї. *Юридичний вісник України*. 2009. № 11.
42. Фріс П. Право на захист – конституційне право людини і громадянина. *Юридичний вісник України*. 2015. № 43.
43. Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). *Юридичний вісник України*. 2017. № 51.
44. Чорнобривець Р. Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1024.
45. Юридична енциклопедія: у 6 т. Т. 2. Київ: Українська енциклопедія, 1999. 742 с.
46. Яка зброя буде дозволена. Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1. URL: <https://npr-ua.info/2014/12/18627>.

Навчально-практичне видання

ФОМЕНКО Андрій Євгенович
КАМИШАНСЬКИЙ Олексій Юрійович
БАХЧЕВ Костянтин Вікторович
БОЧКОВИЙ Олексій Васильович
ДУДОРОВ Олександр Олексійович
ДРОК Ірина Сергіївна
ПОКАЙЧУК Віталій Ярославович
СВІРІН Микола Олександрович
ЛЕВИК Василь Дмитрович

**ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ**

Редактори, оригінал-макет – *Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга*

Підп. до друку 02.03.2023. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний, цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 6,53. Обл.-вид. арк. 7,00. Тираж 50 прим. Зам. № 01/23-нп

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018